

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 91 год. LXVII

6 јули 2011, среда

Цената на овој број е 270 денари.

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
2189. Одлука за утврдување на бројот на потпретседателите на Собранието на Република Македонија.....	2	2195. Правилник за минимални стандарди за квалитет на овошје и зеленчук наменети за преработка и специфични пазарни стандарди за квалитет на свежо овошје и зеленчук наменети за консумација(*).....	11
2190. Одлука за основање на постојани работни тела на Собранието на Република Македонија.....	2	2196. Правилник за формата и содржината на барањето за донесување решение за дозвола за почнување со работа на здравствена установа и за формата и содржината на барањето за донесување решение заради неиздадено решение, односно заради недонесување решение за одбивање на барањето за издавање решение за дозвола за почнување со работа на здравствена установа	91
2191. Одлука за основање делегации, пратенички групи и други облици на остварување на меѓународна соработка на Собранието на Република Македонија	7	2197. Правилник за формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведување на едукацијата, како и содржината и начинот на водење на евиденција за спроведената едукација	94
2192. Одлука за изменување на Одлуката за основање Национален совет за евроинтеграции.....	10	2198. Одлука за методологијата за пресметување годишна стапка на вкупните трошоци.....	97
2193. Одлука за изменување на Одлуката за започнување постапка за доделување концесија за вршење на работите на изградба, реконструкција, одржување, наплата на патарина и користење на дел од државните патишта во Република Македонија (Пакет 1).....	10	2199. Одлука за известување за бројот и вредноста на склучените договори за потрошувачки кредит и за договорената годишна стапка на вкупните трошоци	101
2194. Одлука за изменување на Одлуката за започнување постапка за доделување концесија за вршење на работите на изградба, реконструкција, одржување, наплата на патарина и користење на дел од државните патишта во Република Македонија (Пакет 2).....	10		

	Стр.		Стр.
2200. Одлука за доставување список на кредитни посредници.....	103	2205. Одлука за начинот, формата и роковите за доставување статистички податоци и информации за средствата и обврските на останатите финансиски институции....	106
2201. Одлука за начинот и постапката на вршење надзор над банките и штедилниците во доменот на заштитата на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити.....	105	2206. Одлука за начинот и условите за замена на книжните и ковани пари што станале непогодни за промет.....	107
2202. Одлука за измена на Одлуката за лимитите на изложеноста.....	105	2207. Одлука за начинот и постапката со кои се дозволува репродукција на книжни и ковани пари.....	107
2203. Одлука за измена на Одлуката за управување со кредитниот ризик.....	105	2208. Објава за индексот на трошоците на животот во Република Македонија во првото полугодие од 2011 година и за движењето на индексот на цените на мало во Република Македонија за месец јуни 2011 година.....	108
2204. Одлука за измена на Одлуката за методологијата за утврдување на адекватноста на капиталот.....	106	Огласен дел.....	1-68

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2189.

Врз основа на членот 21 став 2 од Деловникот на Собранието на Република Македонија и членот 17 став 2 од Законот за Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 104/2009), Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

О Д Л У К А ЗА УТВРДУВАЊЕ НА БРОЈОТ НА ПОТПРЕТСЕДАТЕЛИТЕ НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Собранието на Република Македонија има тројца потпретседатели.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-2864/1
6 јули 2011 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

2190.

Врз основа на членот 76 став 1 од Уставот на Република Македонија и членот 118 ставови 1 и 4 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ОСНОВАЊЕ НА ПОСТОЈАНИ РАБОТНИ ТЕЛА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Во Собранието на Република Македонија (во натамошниот текст: Собранието) се основаат постојани работни тела за разгледување на предлози на закони и други општи акти што ги донесува Собранието, за следење на извршувањето на актите на Собранието, како и за проучување и претресување на други прашања од негова надлежност.

Претседателите, замениците-претседатели, членовите на работните тела и нивните заменици се избираат од редот на пратениците во Собранието.

Во работата на работните тела учествуваат претседателот и членовите на работното тело, а во случај на нивна спреченост за присуство на седницата на комисијата, определуваат нивен заменик од редот на замениците-членови на комисијата.

Член 2

Како постојани работни тела на Собранието се основаат:

1. Комисија за уставни прашања;
2. Законодавно-правна комисија;
3. Комисија за одбрана и безбедност;
4. Комисија за политички систем и односи меѓу заедниците;
5. Комисија за надворешна политика;
6. Комисија за европски прашања;
7. Комисија за прашања на изборите и именувањата;
8. Постојана анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот;
9. Комисија за надзор над работата на Управата за безбедност и контраразузнавање и на Агенцијата за разузнавање;
10. Комисија за надзор над спроведувањето на мерките за следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи и од Министерството за одбрана;
11. Комисија за финансирање и буџет;
12. Комисија за економски прашања;
13. Комисија за земјоделство, шумарство и водостопанство;
14. Комисија за транспорт, врски и екологија;
15. Комисија за образование, наука и спорт;
16. Комисија за култура;
17. Комисија за здравство;
18. Комисија за труд и социјална политика;
19. Комисија за локална самоуправа;
20. Комисија за еднакви можности на жените и мажите и
21. Комисија за деловнички и мандатно-имунитетни прашања.

1. Комисија за уставни прашања

Комисијата има претседател, шеснаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- спроведување на Уставот,
- предлози за изменување и дополнување на Уставот,
- начелни прашања од уставен карактер во врска со донесувањето и извршувањето на законите и другите прописи и акти и
- други прашања од уставен карактер.

2. Законодавно-правна комисија

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- усогласеност на законите и други акти со уставот и со правниот систем, како и нивната правно-техничка обработка,
- барања за давање автентично толкување и изготвување предлози за автентично толкување на законите,
- утврдување на пречистен текст на законите и другите акти ако со закон, односно со друг акт биде овластена,
- давање исправки на грешки во објавениот текст на закон или на друг акт, врз основа на изворниот текст на усвоениот закон или друг акт на Собранието и исправки на грешки на пречистен текст на законите и на други акти и
- други прашања што се однесуваат на законодавната дејност и изградувањето на правниот систем во Републиката.

3. Комисија за одбрана и безбедност

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- заштита на поредокот утврден со Уставот,
- остварување на надзорот во доменот на одбраната и безбедноста,
- одбрана на Републиката и цивилната заштита,
- соработка со колективни системи на безбедност и одбрана во кои Републиката пристапила,
- интеграцијата на Републиката во евроатлантските организации и односите на Републиката со тие организации,
- заштита на животот, личната сигурност и имотот на граѓаните загарантирани со Уставот,
- производство, промет, набавување, поседување и носење на оружје, делови за оружје и муниција,
- обезбедување на личности и објекти,
- државјанство,
- одржување на јавниот ред и мир,
- јавните собири и јавните приредби,
- безбедноста на патниот, воздушниот, железничкиот и езерскиот сообраќај,
- заштита од природни непогоди и епидемии,
- пријавување и одјавување на живеалиштето и престојувалиштето,
- премин на државните граници и движење и престој во граничниот појас,
- движење и престој на странците,

- утврдување и решавање на граничните инциденти и други повреди на државните граници и
- други прашања што се однесуваат на одбраната и безбедноста.

4. Комисија за политички систем и односи меѓу заедниците

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- функционирање на политичкиот систем,
- менување на границите на Републиката,
- државните симболи и нивната употреба,
- судството, адвокатурата и јавното обвинителство,
- амнестија и помилување,
- слобода на движењето и слобода на изборот на живеалиштето,
- матична евиденција и заштита на личните податоци,
- лични имиња, лични карти и патни исправи,
- попис на населението,
- системот на јавното информирање,
- право на здружување на граѓаните и политичко организирање,
- избирачко право и начин на избор на пратеници, претседателот на Република Македонија, членовите на советите и градоначалниците,
- референдум,
- народниот правобранител,
- Македонската православна црква како и Исламската верска заедница во Македонија, Католичката црква, Евангелско-методистичката црква, Еврејската заедница и други верски заедници и религиозни групи,
- одликувања, признанија и награди,
- празниците на Република Македонија,
- организација на државната управа,
- право на употреба на јазиците и писмата на заедниците,
- гарантирање на заштитата на етничкиот, културниот, јазичниот и верскиот идентитет на заедниците и
- други прашања што се однесуваат на политичкиот систем и односите меѓу заедниците.

5. Комисија за надворешна политика

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- надворешната политика на Република Македонија и нејзините односи со другите држави и меѓународни организации,
- политиката со која се обезбедува грижата на Републиката за положбата и правата на припадниците на македонскиот народ во соседните земји и за иселените од Македонија, како и за културните, економските и социјалните права на граѓаните од Републиката во странство,
- стапување или истапување од сојуз или заедници со други држави,
- стапување во членство или истапување од членство на меѓународни организации,
- потреба од започнување преговори за склучување билатерални и мултилатерални меѓународни договори на Република Македонија, односно за платформите на овие преговори,
- ратификација на меѓународни договори,

- меѓународна регулатива од областа на човековите и граѓанските права, слободи и документи на меѓународни организации и асоцијации,
- воспоставување на парламентарна соработка на Републиката со други држави и меѓународни организации,
- воспоставување соработка со комисиите за надворешна политика на парламентите на другите држави,
- иницијативи и предлози за дефинирање на стратегијата на надворешната политика на Република Македонија и
- други прашања што се однесуваат на надворешната политика на Република Македонија.

6. Комисија за европски прашања

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- следење на спроведувањето на Националната стратегија за интеграција на Република Македонија во Европската унија и редовно го известува Собранието за нејзиното спроведување,
- следење на исполнување на обврските кои произлегуваат од договорите меѓу Република Македонија и Европската унија и остварување на програмите и другите акти на институциите на Европската унија, вклучувајќи ги и програмите за финансиска помош,
- следење и поттикнување на процесот на усогласување на законодавството на Република Македонија со законодавството на Европската унија, како и предлага мерки за унапредување на постапките за усогласување, дава мислења и предлози за активностите на другите работни тела на Собранието и го насочува нивното внимание на прашања сврзани со приемот на Република Македонија во членство во Европската унија,
- следење на активностите на Владата и органите на државната управа во врска со приемот на Република Македонија во членство во Европската унија и во врска со нив дава мислења и препораки,
- анализирање на последиците од пристапување на Република Македонија во членство во Европската унија и подготвува извештаи во врска со истите,
- редовно информирање на Собранието за сите прашања сврзани со европската интеграција, вклучително и преку собирање информации, литература и други документи поврзани со Европската унија,
- предлагање и остварување на активности насочени кон информирање на јавноста за процесите на европската интеграција,
- соработката со соодветните комисии на другите земји и
- разгледува други прашања во врска со европската интеграција и приемот на Република Македонија во членство во Европската унија.

7. Комисија за прашања на изборите и именувањата

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- поднесување предлози за избор и именување, односно разрешување на функционери кои ги избира, односно именува Собранието, ако со закон, Деловникот или друг акт на Собранието е определено ваков предлог да поднесува Комисијата,

- поднесување предлози за избори и именување, односно разрешување на функционери кои ги избира, односно именува Собранието, ако со Уставот, закон, Деловникот или друг акт на Собранието не е определено ваков предлог да поднесува друг орган,

- предлагање состав на постојаните и повремени работни тела на Собранието,

- предлагање состав на постојаните делегации на Собранието во меѓународните парламентарни собранија и на пратеничките групи на Собранието за соработка со други парламенти,

- предлагање членови на управни органи и други тела во јавните претпријатија, организации и институции кои ги избира, односно именува Собранието ако со Уставот, закон или друг акт не е определено ваков предлог да поднесува друг орган,

- предлагање состав на одбори и други тела на Собранието за организирање и спроведување прослави на одделни историски настани од значење за Републиката и на други настани чие одбележување е потребно, како и за доделување на републички награди,

- разгледување предлози на прописи за платите и за други примања на пратениците и функционерите кои ги избира или именува Собранието, како и на пратениците и функционерите на кои им престанала функцијата и во рамките на законските овластувања донесува поблиски прописи за нивно извршување,

- донесување акти за кои е овластена од Собранието,

- донесување поединечни решенија за платите и за други примања на пратениците и функционерите кои ги избира или именува Собранието,

- донесување акт за одбивање 5% од платата за секој ден отсуство на пратеник кој најмалку три пати отсуствувал од седница на Собранието, односно од седница на работното тело, а за тоа не го известил претседателот на Собранието, односно на работното тело,

- ја определува висината на надоместокот на трошоците за учество во работата на работните тела од редот на научните и стручните институции и асоцијации,

- определување во согласност со прописите, висината на дневниците, трошоците за одвоен живот, надоместокот за годишен одмор, селидбените и други трошоци,

- давање исправки на акти што ги донесува и објавува Комисијата во „Службен весник на Република Македонија“ и

- други прашања што се однесуваат на изборите и именувањата.

8. Постојана анкетна комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот

Комисијата има претседател, осум члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- начелни прашања, предлози и мислења во врска со остварувањето на одредбите на Уставот, закони и други прописи и акти од значење за остварување и заштитата на слободите и правата на граѓанинот,

- укажување на потребата од донесување на закони и други прописи и акти заради поцелосна заштита на слободите и правата на граѓанинот,

- следење, разгледување и анализирање на остварувањето на ратифицираните меѓународни акти кои ја регулираат заштитата на слободите и правата на граѓанинот,

- разгледување на дописите на граѓаните и заземање ставови по истите,
- соработува со научни и стручни организации од областа на заштитата на слободите и правата на граѓанинот,

- соработување со соодветни странски и меѓународни тела од областа на заштитата на слободите и правата на граѓанинот и

- други прашања што се однесуваат на заштитата на слободите и правата на граѓанинот.

Комисијата не може да врши истражни или други судски функции.

Наодите на Комисијата се основа за поведување постапка за утврдување на одговорност на носителите на јавните функции.

9. Комисија за надзор над работата на Управата за безбедност и контраразузнавање и на Агенцијата за разузнавање

Комисијата има претседател, осум члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- почитување на правата и слободите утврдени со Уставот и закони од страна на Управата за безбедност и контраразузнавање и Агенцијата за разузнавање на граѓаните, претпријатијата и други правни лица,

- законитоста во спроведување на овластувањата на Управата за безбедност и контраразузнавање и Агенцијата за разузнавање од аспект на пречекорување на овластувањата, преземање неовластени постапки, злоупотреба и други негативности во работењето, спротивно на нивните права утврдени со закон,

- методите и средствата што ги користат Управата за безбедност и контраразузнавање и Агенцијата за разузнавање од аспект на законитоста и почитувањето на правата на граѓанинот и други субјекти,

- материјалната, кадровската и техничката опременост на Управата за безбедност и контраразузнавање и Агенцијата за разузнавање и

- други прашања што се однесуваат на Управата за безбедност и контраразузнавање и на Агенцијата за разузнавање.

10. Комисија за надзор над спроведувањето на мерките за следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи и од Министерството за одбрана

Комисијата има претседател, четири члена, заменик-претседател и четири заменици-членови.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- вршење на надзорот над спроведувањето на мерките за следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи и на Министерството за одбрана,

- законитоста во спроведување на мерките за следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана од аспект на нивна усогласеност со Законот за следење на комуникациите и

- други прашања што се однесуваат на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана во врска со мерките за следење на комуникациите.

Комисијата поднесува годишен извештај до Собранието на Република Македонија во рок од два месеца по завршувањето на тековната година, за извршениот надзор над законитоста на спроведувањето на мерките за следење на комуникациите од страна на Министерството за внатрешни работи и Министерството за одбрана.

11. Комисија за финансирање и буџет

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- системот на финансирање,
- Буџетот на Републиката,
- даноците, таксите, придонесите и други јавни давачки на граѓаните и правните лица,
- царинскиот систем,
- монетарно-кредитниот, банкарскиот и девизниот систем,

- платниот промет и ревизијата,
- заемите и кредитите,
- јавните набавки,
- системот на осигурување,
- сопственоста и други имотноправни односи,
- стоконите резерви,
- игрите на среќа и
- други прашања што се однесуваат на финансирањето.

12. Комисија за економски прашања

Комисијата има претседател, десет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- производство и трговија,
- минерални сировини и енергетика,
- туризам, угостителство и занаетчиство,
- надворешно-трговско работење,
- странски вложувања,
- сопственичка трансформација,
- мерки против монополска положба и монополско однесување на пазарот,
- заштита на потрошувачите,
- јавни претпријатија,
- концесии,
- статистика и
- други прашања што се однесуваат на економскиот систем.

13. Комисија за земјоделство, шумарство и водостопанство

Комисијата има претседател, десет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- земјоделското земјиште, пасиштата и други природни богатства и природни сили,
- арондацијата, комасацијата и мелиорацијата,
- сточарството, полјоделството, овоштарството и лозарството,
- ловот и риболовот,
- животинскиот и растителниот свет,
- ветеринарно здравство и заштита на растенијата,
- премерот и катастарот на земјиштето,
- употребата и користењето на водите и одобрувањето на режимот на водите,

- хидромелиоративните системи и хидрометеоролошките работи и
- други прашања што се однесуваат на земјоделството, шумарството и водостопанството.

14. Комисија за транспорт, врски и екологија

Комисијата има претседател, десет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- патниот, железничкиот, речниот, езерскиот, воздушниот, поштенско-телеграфскиот, телефонскиот и радиосообраќајот,
- жичарите и ски-лифтовите,
- системите на телекомуникации и радиодифузниот систем,
- изградбата на инвестиционите објекти во областа на транспортот и телекомуникациите,
- просторното и урбанистичкото планирање,
- уредувањето на градежното земјиште,
- станбеното и комуналното стопанисување,
- заштитата и унапредувањето на животната средина, природата, воздухот, земјата и водите од загадување,
- обезбедување услови за здрава животна средина,
- спречување на штетната бучава,
- заштитата од јонизирачко зрачење и други штетни дејства по животот и здравјето на луѓето и посебните мерки на сигурност при употреба на нуклеарна енергија и
- други прашања што се однесуваат на транспортот, врските, урбанизмот и екологијата.

15. Комисија за образование, наука и спорт

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- системот и организацијата на предучилишното воспитување и образование, основното, средното и високото образование,
- правото на настава на јазиците на заедниците во областа на воспитувањето и образованието,
- системот и организацијата на научноистражувачката дејност,
- создавање, примена и вреднување на пронајдоците, патентите и други инвентивни активности што произлегуваат од научното, уметничкото или друг вид интелектуално творештво,
- информатиката, научниот и технолошкиот развој и техничката култура,
- организација, развој и функционирање на информациониот систем во Републиката,
- образованието на младите, ученичкиот и студентскиот стандард,
- поттикнување на интелектуалното, културното и научното творештво на младите,
- едукација за превентивна заштита на младите од болестите на зависност и од СИДА,
- развој и унапредување на физичката култура,
- развојот на врвниот спорт и
- други прашања што се однесуваат на образованието, науката, младите и спортот.

16. Комисија за култура

Комисијата има претседател, десет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- организацијата, развојот и унапредувањето на културата,
- заштита на природното и културното наследство во Република Македонија,
- збогатување на историското и уметничкото творештво,
- афирмирање и заштита на врвни културни вредности,
- афирмација и заштита на авторството и авторското право,
- донации и спонзорства,
- дејности за заштита и користење на движно и недвижно културно богатство,
- издавачка дејност и библиотекарство,
- споменично одбележување и заштита на спомениците на културата,
- употреба и заштита на македонскиот јазик,
- информирање, културни и други дејности заради изразување на идентитетот и особеностите на заедниците,
- определување годишнини на настани и личности од посебно значење за државноправниот развој на Републиката, афирмација на историското и културното наследство и негување на општо цивилизациските вредности,
- начинот и формите на одбележување на значајни настани и личности,
- активностите на посебни одбори формирани за одделни одбележувања и
- други прашања што се однесуваат на културата и одбележувањето годишнини на значајни настани и личности.

17. Комисија за здравство

Комисијата има претседател, десет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- здравствената заштита на населението,
- здравственото осигурување,
- заштитата на населението од заразни болести, од штетно влијание на гасовите, јонизирачките зрачења и бучавата, загаденоста на воздухот, водата, земјиштето и животните производи,
- заштитата од болестите на зависност и од СИДА,
- хигиенскоепидемиолошката состојба,
- производството, прометот и снабдувањето со лекови, помошните лековити средства и медицинските помагала, медицинска опрема, санитарски уреди и материјали, отрови и опојни дроги,
- санитарниот и здравствениот надзор и
- други прашања што се однесуваат на здравството.

18. Комисија за труд и социјална политика

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- работните односи и за заштитата на работниците на работа,
- правото на штрајк,

- вработување и права во случај на невработеност,
- заштита на жената на работа и заштита на мајчинството,
- платите и животниот стандард,
- социјалната политика и социјалната сигурност на граѓаните,
- системот, организацијата, развојот и унапредувањето на социјалната заштита и заштитата на децата,
- популационата политика, бракот и семејството,
- системот на пензиското и инвалидското осигурување,
- боречко-инвалидската заштита и заштитата на воените инвалиди и лицата прогонувани и затворани за идеите на самобитноста на македонскиот народ и неговата државност и
- други прашања што се однесуваат на трудот и социјалната политика.

19. Комисија за локална самоуправа

Комисијата има претседател, дванаесет члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- локалната самоуправа,
- територијалната организација на локалната самоуправа во Република Македонија,
- следењето на развојот и мерките за унапредување на локалната самоуправа,
- следењето на состојбата на територијалната организација и на стандардите за големината, населението и потребите на локалната самоуправа,
- следењето на системот, политиката, мерките и инструментите за остварување порамномерен регионален развој и
- следење на остварувањето и користењето на средствата наменети за рамномерен регионален развој.

20. Комисија за еднакви можности на жените и мажите

Комисијата има претседател, десет члена и нивни заменици.

Комисијата разгледува прашања што се однесуваат за:

- разгледување на предлозите на закони и други прописи што ги донесува Собранието од областа на трудот и социјалната политика, образованието и здравството, семејството и грижата за децата, како и други предлози на закони и други прописи од аспект на вклученоста на родовиот концепт во нив,
- разгледување на предлог-националниот план за акција за еднакви можности на жените и мажите,
- следење на усвојувањето и примената на основните и посебните мерки за воспоставување на еднакви можности на жените и мажите во сите области од јавниот и приватниот сектор преку доставени извештаи од Одделението за унапредување на рамноправноста меѓу половите при Министерството за труд и социјална политика,
- следење на системот на мерки за отстранување на нееднаквиот третман на жените и мажите преку доставени извештаи од Одделението за унапредување на рамноправноста меѓу половите при Министерството за труд и социјална политика,
- иницира донесување и изменување на закони и други прописи од областа на еднаквите можности на жените и мажите,
- поттикнување на соработката меѓу надлежните органи за прашања кои се однесуваат на еднаквите можности на жените и мажите,

- редовно информирање на Собранието за сите прашања сврзани со еднаквите можности на жените и мажите,
- соработката со соодветните комисии на другите земји и
- разгледува други прашања што се однесуваат на еднаквите можности на жените и мажите.

21. Комисија за деловнички и мандатно-имунитетни прашања

Комисијата има претседател, осум члена и нивни заменици.

Комисијата ги разгледува прашањата што се однесуваат за:

- спроведување на Деловникот на Собранието и на деловниците на работните тела и дава мислење за разрешување на спорни прашања,
- иницијативи за изменување на Деловникот на Собранието и деловниците на работните тела,
- предлагање на донесување, односно изменување и дополнување на Деловникот на Собранието,
- извештаите на Државната изборна комисија за пратеници од листата на кандидати кои станале пратеници за остатокот од мандатот,
- основите за престанок и одземање на мандатот на пратеник и за тоа на Собранието му поднесува извештај,
- имунитетот на пратениците и
- други прашања во врска со Деловникот и мандатно-имунитетните права.

Член 3

Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за основање на постојани работни тела на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ број 77/2008, 144/2008 и 147/2008).

Член 4

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-2865/1
6 јули 2011 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

2191.

Врз основа на членот 68 став 2 од Уставот на Република Македонија и членот 223 став 1 од Деловникот на Собранието на Република Македонија, Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

О Д Л У К А ЗА ОСНОВАЊЕ ДЕЛЕГАЦИИ, ПРАТЕНИЧКИ ГРУПИ И ДРУГИ ОБЛИЦИ НА ОСТВАРУВАЊЕ НА МЕЃУ- НАРОДНА СОРАБОТКА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Со оваа одлука се уредуваат основањето, составот и работата на постојаните делегации на Собранието на Република Македонија во меѓународните парламентарни собранија, повремените делегации, пратеничките групи за соработка со други парламенти и други облици за остварување на меѓународната соработка на Собранието на Република Македонија (во натамошниот текст: Собранието).

I. Постојани делегации во меѓународните парламентарни собранија

Член 2

Се основаат следниве постојани делегации на Собранието во меѓународните парламентарни собранија (во натамошниот текст: делегации):

- Делегација во Парламентарното собрание на Советот на Европа (ПС СЕ),
- Делегација во Парламентарното собрание на Организацијата за безбедност и соработка во Европа (ПС ОБСЕ),
- Делегација во Интерпарламентарната унија (ИПУ),
- Делегација во Парламентарната димензија на Централноевропската иницијатива (ПД ЦЕИ),
- Делегација во Парламентарното собрание на Северноатлантската договорна организација, со статус на придружна делегација (ПС НАТО) и
- Делегација во Парламентарното собрание на Медитеранот (ПС на Медитеранот).

Делегациите се основаат заради учество во работата на меѓународни парламентарни собранија.

Член 3

Делегацијата во Парламентарното собрание на Советот на Европа се состои од шеф на Делегацијата, двајца члена и тројца заменици-членови на Делегацијата.

Акредитивите на членовите и замениците-членови на Делегацијата во Парламентарното собрание на Советот на Европа ги издава претседателот на Собранието на Република Македонија, најдоцна седум дена пред започнувањето на редовното годишно заседание на Парламентарното собрание на Советот на Европа.

Мандатот содржан во акредитивот од ставот 2 на овој член не може да се отповика, освен во случаите наведени во актите на Парламентарното собрание на Советот на Европа.

Член 4

Делегацијата во Парламентарното собрание на Организацијата за безбедност и соработка во Европа се состои од шеф на Делегацијата, двајца членови и тројца заменици членови.

Член 5

Делегацијата во Интерпарламентарната унија се состои од претседателот на Собранието, кој е шеф на Делегацијата и шест члена.

Делегацијата се состои од пратеници од различен пол.

Член 6

Делегацијата во Парламентарната димензија на Централноевропската иницијатива се состои од шеф, двајца членови и тројца заменици-членови.

Член 7

Делегацијата во Парламентарното собрание на Северноатлантската договорна организација се состои од шеф, двајца членови и тројца заменици-членови.

Член 8

Делегацијата во Парламентарното собрание на Медитеранот се состои од шеф, двајца членови и тројца заменици-членови.

Член 9

Делегациите определуваат членство, односно учество на нивните членови во раководните тела, комисиите, другите работни тела и облици на дејствување на меѓународните парламентарни собранија.

Член 10

Во делегациите за кои, во согласност со оваа одлука, не се определуваат заменици-членови, во отсуство на член на делегацијата, се определува заменик за определена активност.

Заменикот од ставот 1 на овој член го определува пратеничката група на којашто и припаѓа членот којшто се заменува, за што координаторот на пратеничката група навремено го известува шефот на соодветната делегација.

Во случај на спреченост на шефот на делегацијата тој определува член на делегацијата кој ќе ги врши работите на шеф на делегацијата за определена активност.

Член 11

Право на учество во активностите на меѓународните парламентарни собранија по истекот на мандатот на Собранието, а до избор на нова делегација, имаат делегациите во меѓународните парламентарни собранија во чии акти тоа изречно е утврдено.

Член 12

Делегациите работат во согласност со актите на Собранието и актите на меѓународните парламентарни собранија чиишто се членови.

Член 13

Во врска со прашањата кои се разгледуваат во меѓународните парламентарни собранија и други активности во кои делегациите учествуваат, делегациите соработуваат со надлежните работни тела на Собранието, како и со надлежните органи на државната управа, со стручни и научни организации, здруженија на граѓани и други организации и институции.

Во врска со актите и активностите на меѓународните парламентарни собранија чии членови се, делегациите можат да покренат разгледување на одредени прашања на седници на работните тела на Собранието и на седници на Собранието и во врска со нив да покренуваат иницијативи за донесување закони, декларации, резолуции, препораки, одлуки и други акти.

Делегациите го информираат Собранието и надлежните органи на државната управа, за донесените акти на меѓународните парламентарни собранија и, кога тоа е потребно, предлагаат преземање соодветни активности заради нивно остварување.

Член 14

Делегациите ги информираат претседателот и потпретседателите на Собранието, како и координаторите на пратеничките групи за рамковната програма на нивните активности за идната година најдоцна до 1 декември во тековната година.

II. Повремени делегации

Член 15

Заради остварување на соработка со меѓународни парламентарни собранија во кои Република Македонија не е член или учествува на други активности од областа на меѓународната соработка, се основаат повремени делегации на Собранието.

Член 16

Составот на повремените делегации го определува претседателот на Собранието со потпретседателите и координаторите на пратеничките групи.

Член 17

За работата на повремените делегации соодветно се применуваат членовите 12 и 13 на оваа одлука.

III. Пратенички групи за соработка со други парламенти**Член 18**

Заради остварување на билатерална парламентарна соработка се основаат пратенички групи за соработка со парламенти на други држави (во натамошниот текст: пратенички групи).

При основањето на пратеничките групи се поаѓа од изразените заемни интереси за остварување и развој на соработка меѓу парламентите.

Пратенички групи можат да се основаат за соработка со парламенти на една или на повеќе држави.

Член 19

Пратеничките групи имаат претседател и најмногу осум члена.

Член 20

Пратеничките групи дејствуваат преку остварување средби со пратеничките групи, односно делегации на соодветните парламенти, размена на мислења, заемна соработка во активностите во меѓународните парламентарни собранија и други начини на дејствување.

Пратеничките групи го следат и поттикнуваат развојот на севкупните односи меѓу Република Македонија и соодветната држава и остваруваат средби со претставниците на соодветните држави во Република Македонија.

Член 21

Пратеничките групи, по потреба, соработуваат со постојаните делегации на Собранието во меѓународните парламентарни собранија, со надлежните работни тела на Собранието, како и со надлежните органи на државната управа, со стручни и научни организации, здруженија на граѓани и други организации и институции.

IV. Други облици на остварување на меѓународната соработка**Член 22**

Заради учество во Парламентарното собрание на Франкофонијата, пратениците кои говорат француски јазик и ќе се изјаснат за членство во Секцијата, основаат секција на Собранието во Парламентарното собрание на Франкофонијата (во натамошниот текст: секција).

Секцијата донесува правила со кои се уредува работата на Секцијата, нејзините тела и на делегацијата во Парламентарното собрание на Франкофонијата.

Член 23

Конститутивната седница на Секцијата ја свикнува претседателот на Собранието.

Член 24

За работата на делегацијата на Секцијата во Парламентарното собрание на Франкофонијата соодветно се применуваат членовите 12, 13 и 14 на оваа одлука.

V. Заеднички одредби**Член 25**

Во составот на постојаните делегации во меѓународните парламентарни собранија и на пратеничките групи за соработка со други парламенти се обезбедува соодветна застапеност на пратениците од пратеничките групи и независните пратеници, како и соодветна застапеност на пратениците од различен пол.

Во постојаните делегации во меѓународните парламентарни собранија се избираат пратеници кои знаат еден од службените јазици на соодветните парламентарни собранија.

Член 26

При определувањето на составот на повремените делегации се води сметка за карактерот на организацијата, односно активноста во која учествува делегацијата, како и во најголема можна мера, за соодветната застапеност на пратениците од пратеничките групи, независните пратеници, како и застапеноста на пратеници од различен пол.

Член 27

Заради остварување на нивните активности, делегациите, пратеничките групи другите облици на меѓународна соработка можат да бараат информации и други материјали од надлежните органи на државната управа.

Член 28

Делегациите, пратеничките групи и другите облици на меѓународна соработка го информираат Собранието за нивните активности и поднесуваат извештај до претседателот на Собранието.

Член 29

Делегациите, пратеничките групи и другите облици на меѓународна соработка ги информираат средствата за јавно информирање за нивните активности.

Член 30

Делегациите, пратеничките групи и другите облици на меѓународна соработка по потреба одржуваат состаноци.

Член 31

Стручните работи за делегациите, пратеничките групи и другите облици на меѓународна соработка ги вршат секретарите на делегациите од редот на вработените во Службата на Собранието, а по потреба се формираат и секретаријати.

Во врска со активностите на делегациите, пратеничките групи и другите облици на меѓународна соработка секретарите, односно секретаријатите од ставот 1 на овој член, соработуваат со секретаријатите на меѓународните парламентарни собранија, соодветните служби на други парламенти и на други меѓународни организации и институции.

VI. Преодни и завршни одредби**Член 32**

Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за основање делегации, пратенички групи и други облици на остварување на меѓународната соработка на Собранието на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 85/2002, 97/2006, 117/2006, 77/2008 и 85/2009).

Член 33

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 2866/1
6 јули 2011 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

2192.

Врз основа на членот 68 став 1 алинеја 12 и став 2 од Уставот на Република Македонија, Собранието на Република Македонија, на седницата одржана на 6 јули 2011 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ОСНОВАЊЕ НАЦИОНАЛЕН СОВЕТ ЗА ЕВРОИНТЕГРАЦИИ****Член 1**

Во Одлуката за основање Национален совет за евроинтеграции („Службен весник на Република Македонија“ број 140/2007), во членот 3 ставот 1 се заменува со два нови става 1 и 2, кои гласат:

„Советот има претседател, потпретседател, 15 члена и девет заменици-членови, и тоа: девет члена од редот на пратениците во Собранието, кои имаат свои заменици и шест члена од институциите наведени во ставот 3 на овој член.

Членови и заменици-членови на Советот од редот на пратениците се: три члена и три заменици-членови од редот на пратениците кои се во позиција, три члена и три заменици-членови од редот на пратениците кои се во опозиција. Членови по функција се претседателот на Комисијата за европски прашања, претседателот на Комисијата за надворешна политика и копретседателот на Мешовитиот парламентарен комитет ЕУ - Република Македонија, а заменици-членови по функција се заменик-претседателот на Комисијата за европски прашања, заменик- претседателот на Комисијата за надворешна политика и еден од потпретседателите на Мешовитиот парламентарен комитет ЕУ - Република Македонија.“

Ставот 2 станува став 3.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 07-2867/1
6 јули 2011 година
Скопје

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

**ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
2193.**

Врз основа на член 26 став 2 од Законот за концесии и други видови на јавно приватно партнерство („Службен весник на Република Македонија“ број 7/08, 139/08, 64/09 и 52/10) и член 11 став 1 од Законот за јавните патишта („Службен весник на Република Македонија“ број 84/08, 52/09 и 114/09), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 5.7.2011 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ЗАПОЧНУВАЊЕ ПОСТАПКА ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ КОНЦЕСИЈА ЗА ВРШЕЊЕ НА РАБОТИТЕ НА ИЗГРАДБА, РЕКОНСТРУКЦИЈА, ОДРЖУВАЊЕ, НАПЛАТА НА ПАТАРИНА И КОРИСТЕЊЕ НА ДЕЛ ОД ДРЖАВНИТЕ ПАТИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ПАКЕТ 1)****Член 1**

Во Одлуката за започнување постапка за доделување концесија за вршење на работите на изградба, реконструкција, одржување, наплата на патарина и користење на дел од државните патишта во Република Македонија (Пакет 1) бр.19-5661/1 од 6.11.2009 година („Службен весник на Република Македонија“ број 134/09, 153/09, 21/10, 42/10, 59/10, 66/10, 94/10, 137/10 и 49/11) во член 6 ставот 2 се менува и гласи: „Рокот за спроведување на постапката ќе изнесува најмногу 775 дена од денот на објавувањето на јавниот повик за доставување барања за учество во постапката во „Службен весник на Република Македонија“, при што:“ а алинејата 3 се менува и гласи:

- рокот за доставување понуди во втората фаза на постапката е 260 дена од денот на испраќање на покани за доставување на понуди.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-3592/1
5 јули 2011 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски, с.р.**

2194.

Врз основа на член 26 став 2 од Законот за концесии и други видови на јавно приватно партнерство („Службен весник на Република Македонија“ број 7/08, 139/08, 64/09 и 52/10) и член 11 став 1 од Законот за јавните патишта („Службен весник на Република Македонија“ број 84/08, 52/09 и 114/09), Владата на Република Македонија, на седницата одржана на 5.7.2011 година, донесе

О Д Л У К А**ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ОДЛУКАТА ЗА ЗАПОЧНУВАЊЕ ПОСТАПКА ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ КОНЦЕСИЈА ЗА ВРШЕЊЕ НА РАБОТИТЕ НА ИЗГРАДБА, РЕКОНСТРУКЦИЈА, ОДРЖУВАЊЕ, НАПЛАТА НА ПАТАРИНА И КОРИСТЕЊЕ НА ДЕЛ ОД ДРЖАВНИТЕ ПАТИШТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА (ПАКЕТ 2)****Член 1**

Во Одлуката за започнување постапка за доделување концесија за вршење на работите на изградба, реконструкција, одржување, наплата на патарина и користење на дел од државните патишта во Република Ма-

кедонија (Пакет 2) бр.19-5661/2 од 6.11.2009 година („Службен весник на Република Македонија“ број 134/09, 153/09, 21/10, 42/10, 59/10, 66/10, 94/10, 137/10 и 49/11) во член 6 ставот 2 се менува и гласи: „Рокот за спроведување на постапката ќе изнесува најмногу 775 дена од денот на објавувањето на јавниот повик за доставување барања за учество во постапката во „Службен весник на Република Македонија“, при што:“, а алинејата 3 се менува и гласи:

- рокот за доставување понуди во втората фаза на постапката е 260 дена од денот на испраќање на покани за доставување на понуди.

Член 2

Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 51-3592/2
5 јули 2011 година
Скопје

Заменик на претседателот
на Владата на Република
Македонија,
д-р **Васко Наумовски**, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И ВОДОСТОПАНСТВО

2195.

Врз основа на член 36 став (4) од Законот за квалитетот на земјоделските производи („Службен весник на Република Македонија“ бр.140/10 и 53/11), министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, донесе

П РА В И Л Н И К

ЗА МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ ЗА КВАЛИТЕТ НА ОВОШЈЕ И ЗЕЛЕНЧУК НАМЕНЕТИ ЗА ПЕРЕРАБОТКА И СПЕЦИФИЧНИ ПАЗАРНИ СТАНДАРДИ ЗА КВАЛИТЕТ НА СВЕЖО ОВОШЈЕ И ЗЕЛЕНЧУК НАМЕНЕТИ ЗА КОНСУМАЦИЈА*

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат минималните стандарди за квалитет на овошје и зеленчук кои се наменети за преработка и специфичните пазарни стандарди за квалитет на свежо овошје и зеленчук наменети за консумација.

Член 2

Одделни изрази употребени во овој правилник, го имаат следното значење:

1. Сопственик на стандардите е секое физичко или правно лице кое физички ги произведува соодветните производи.

2. Комерцијален тип на производ е специфичен тип на плодови од овошје или зеленчук, вклучувајќи ги и останатите делови наменети за исхрана.

3. Договор на далечина е договор склучен помеѓу трговци и потрошувачи во рамките на организирана продажба на производи или организирано извршување на услуги од страна на трговецот кој во време на склучување на договорот користи електронска или друг вид комуникација.

4. Производно подрачје е територијално подрачје на Република Македонија.

5. UN/ECE стандард, е меѓународен стандард кој е одобрен од страна на Економската комисија на Обединетите Нации за Европа (во понатамошниот текст: UN/ECE) и

6. Контрола на усогласеност на квалитетот на овошјето и зеленчукот со пазарните стандарди е проверка на усогласеност на овошјето и зеленчукот со пропишаните пазарни стандарди која се извршува на барање на операторот заради издавање потврда за усогласеност со пазарните стандарди за овошје и зеленчук (во понатамошниот текст: потврда за усогласеност).

Член 3

Кога сопственикот на стандардите е во можност да докаже дека производот е во согласност со стандардите донесени од страна на Економската комисија на Обединетите Нации за Европа (UN/ECE), се смета дека тој производ е во согласност со општиот пазарен стандард.

Сопственикот на стандардите може да нуди за продажба, изложува, испорачува или става во промет овошје и зеленчук, само ако производот е усогласен со пазарните стандарди утврдени со овој правилник и е одговорен за исполнување на овие стандарди.

Член 4

Одредбите од овој правилник не се однесуваат на следните видови овошје и зеленчук:

- (а) некултивирани печурки CN код 0709 59,
- (б) копар со CN код 0709 90 40,
- (в) горчлив бадем со CN код 0802 11 10,
- (г) лупени бадеми со CN код 0802 12,
- (д) лупени лешници со CN код 0802 22,
- (е) лупени ореви со CN код 0802 32,
- (ж) борови семки со CN код 0802 90 50, и
- (з) шафран со CN код 0910 20.

Член 5

Специфичните пазарни стандарди за квалитет на свежо овошје и зеленчук се дадени во Прилог 1, кој е составен дел на овој правилник.

Минималните стандарди за квалитет на овошје и зеленчук наменети за преработка се дадени во Прилог 2, кој е составен дел на овој правилник.

Член 6

Овој правилник ќе престане да важи по пристапувањето на Република Македонија во Европската Унија.

Член 7

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а Прилогот 2 на овој правилник, ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2014 година.

Бр. 11-4680/2
22 јуни 2011 година
Скопје

Министер,
Љупчо Димовски, с.р.

* Со овој правилник се врши усогласување со Регулативата на комисијата (ЕЗ) 1580/2007 од 21 декември 2007 со која се утврдуваат правилата за спроведување на Регулативите (ЕЗ) бр.2200/1996, (ЕЗ) бр.2201/1996 и (ЕЗ) бр.1182/2007 на советот во секторот за овошје и зеленчук, CELEX бр.32007R1580

ПРИЛОГ 1**СПЕЦИФИЧНИ ПАЗАРНИ СТАНДАРДИ****СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА ЈАБОЛКА****I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ**

Овој стандард се применува за сорти (култивари) јаболка добиени од *Malus domestica* Borkh., наменети за свежа консумација, додека јаболката наменети за индустриска обработка се исклучени.

II. ОДРЕДБИ ВО ОДНОС НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да ги определи барањата за квалитет на јаболката, по подготовките и пакувањето.

A. Минимални барања

Во сите класи, предмет на посебните одредби за секоја класа и дозволени отстапувања, јаболката мора да бидат:

- целовити,
- здрави, плодовите кои заради појавување на гнилеж или расипување се неприменливи за употреба, се исклучуваат
- чисти, практично без видливи страни тела,
- практично без присуство на штетници,
- практично без оштетувања предизвикани од штетници и болести,
- без вишок на надворешна влага,
- без било каков стран мирис и/или вкус.

Освен тоа, плодовите мораат да бидат внимателно избрани.

Фазата на развитокот и состојбата на јаболката мора да бидат такви за да им овозможат:

- продолжатување на процесот на зреење за да го достигнат бараниот степен на зрелост, во однос на сортните карактеристики¹,
- да го издржат транспортот и манипулирање со нив и
- да пристигнат во задоволителна состојба до саканата дестинација.

Б. Класификација

Јаболката се класифицираат во три класи определени подолу.

(i) „Екстра“ класа

Јаболката од оваа класа мора да бидат со највисок квалитет. По облик, големина и боја, тие мора да бидат карактеристични на сортата² со нештетена дршка.

Внатрешноста на плодот мора да биде беспрекорно здрава.

Плодовите мора да бидат без оштетувања, со исклучок на многу мали површински оштетувања кои не би влијаеле врз општиот изглед на продуктот, квалитетот, магационирање и изгледот во пакување.

(ii) Класа I

Јаболката од оваа класа мора да бидат со добар квалитет. По облик, големина и боја тие мора да бидат карактеристични за сортата².

Внатрешноста на плодот мора да биде беспрекорно здрава.

Сепак, дозволени се следниве незначителни отстапки кои не би влијаеле врз општиот изглед на продуктот, квалитетот, магационирање и изгледот при пакување:

- незначително оштетување во обликот,
- незначително оштетување во развиеноста,
- незначително оштетување во бојата,

¹ Поради карактеристиките на сортата Fuji и нејзините мутанти во врска со зрелоста при берба, дозволена е радијална стакленост доколку е содржана во рамките на жилниот систем на секој плод.

² Критериумите за обоеност и мрежавост се дадени во додатокот на овој стандард, како и непотполна листа на сортите во врска со секој критериум.

- незначителни оштетувања на кората што не смеат да надминат:
- 2 cm во должина за оштетувања од долгнавест облик,
- 1 cm² од целосната површина за други оштетувања, со исклучок на крастата (*Venturia inaequalis*), која не смее да премине повеќе од 0,25 cm² од целосната површина,
- незначително раздробување кое не смее да премине 1 cm² од целосната површина и не смее да биде со изменета боја.

Рачката на плодот може да недостасува ако е пресекот чист и ако соседното ткиво и лушпата се неоштетени.

(iii) Класа II

Оваа класа вклучува јаболка што не ги исполнуваат квалификациите за вклучување во повисоките класи, но ги задоволуваат минималните барања определени погоре².

Внатрешноста на плодот мора да биде без поголеми оштетувања.

Дозволен се следниве оштетувања каде што плодот би ги задржал суштинските карактеристики во однос на квалитетот, магационирањето и изгледот:

- оштетувања во обликот,
- оштетувања во развиеноста,
- оштетувања во бојата,
- оштетувања на кората кои не смее да преминат:
- 4 cm во должина за оштетувања од долгнавест облик,
- 2,5 cm² од целосната површина за други оштетувања, со исклучок на крастата (*Venturia inaequalis*), која не смее да премине повеќе од 1 cm² од целосната површина,
- незначително раздробување кое не смее да премине 1,5 cm² од целосната површина и не смее да биде со изменета боја.

III. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ГОЛЕМИНАТА

Големината се определува или со максимален пречник на напречен пресек, или со масата на плодот.

За сите сорти или за сите класи минималната големина е 60 mm, ако се мери дијаметарот или 90 g, ако се мери тежината. Плодови со помала големина можат да се прифатат, ако Vrix на продуктот е поголема или еднаква на 10,5° и големината не е помала од 50 mm или 70 g.

За да се обезбеди Униформност на големината во пакет:

(а) за големина на плодот која се одредува според пречникот, разликата во пречник меѓу плодовите во исто пакување се ограничува на:

- 5 mm за плодови од „екстра“ класата и за плодови од класите I и II пакувани во редови и слоеви¹. Сепак за јаболката од сортите Bramley's Seedling (Bramley, Triomphe de Kiel) и Horneburger разликата во дијаметарот се дозволува да биде до 10 mm и

- 10 mm за класа I плодови пакувани слободно во пакет или во продажна амбалажа¹; Сепак за јаболката од сортите Bramley's Seedling (Bramley, Triomphe de Kiel) и Horneburger разликата во дијаметарот се дозволува да биде до 20 mm или

(б) за големина на плодот која се определува според масата, разликата во маса помеѓу плодовите во исто пакување се ограничува на:

- 20% од просечната индивидуална маса за секој плод во пакувањето за плодовите во „екстра“ класата и за плодовите од класите I и II пакувани во редови и слоеви,

- 25% од просечната индивидуална маса за секој плод во пакувањето за плодовите од класа I пакувани слободно во пакет или во продажна амбалажа.

Нема ограничувања за Униформност во големината на плодовите од II класа пакувани слободно во пакет или во продажна амбалажа.

IV. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ДОЗВОЛЕНИ ОТСТАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволува за секое пакување на производите што не ги задоволуваат барањата на односната класа.

A. Дозволени отстапувања за квалитетот

(i) „Екстра“ класа

5% од јаболката по број или маса што не ги задоволуваат барањата на класата, но ги исполнуваат оние од I класа или исклучително, да се во границите на дозволени отстапувањата за истата.

(ii) I Класа

10% од јаболката по број или маса што не ги задоволуваат барањата на класа, но ги исполнуваат оние од II класа или исклучително, оние што се во рамките на дозволени отстапувања за таа класа.

(iii) II Класа

10% од јаболката по број или маса што не ги задоволуваат ниту барањата на класата ни минималните барања, со исклучок на производите зафатени од гнилеж или некое друго расипување што ги доведува до неупотреблива состојба за консумација.

¹ Сепак, за јаболката од сортите Bramley's Seedling (Bramley, Triomphe de Kiel) и Horneburger, разликата во пречникот може да достигне 20 mm.

Во рамките на оваа дозволени отстапувања се дозволува максимум 2% од плодовите по број или маса, а што ги покажуваат следниве оштетувања:

- сериозни оштетувања од плулавост (bitter pit) или стаклавост;
- незначително оштетување или незараснати пукнатини;
- многу мали траги на гниење;
- присуство на црви и/или оштетувања на пулпата предизвикани од штетници.

Б. Дозволени отстапувања за големината

За сите класи:

10% по број или маса од плодовите не се совпаѓаат со големината спомената непосредно погоре или подолу, која што е обележана на пакувањето, при што е за плодовите класифицирани во најмалата класа за големина, дозволено максимално отстапување од:

- 5 mm под минималниот пречник кога големината е одредена со пречник;
- 10 g под минималната маса кога големината е определена со маса.

V. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ПАКУВАЊЕТО

А. Униформност

Содржината на секое пакување мора да биде изедначено и да содржи само јаболка од исто потекло, сорта, квалитет и големина (ако е сортирана по големина) и ист степен на зрелост.

Во „екстра“ класата, плодовите исто така мора да бидат изедначени и по боја.

Продажните пакувања од нето-маса кои не преминуваат 5 kg може да содржат мешавина на јаболка од различна сорта, каде што се изедначени по квалитет според секоја од сортите по потекло, големина (ако се класирани по големина) и степен на зрелост.

Видливиот дел од содржината на пакетот мора да биде репрезентативен за целата содржина.

Б. Пакување

Јаболката мора да бидат пакувани, така што продуктот ќе биде правилно заштитен. Продажните пакети со нето-маса што надминуваат 3 kg, мора да се доволно цврсти за да овозможат правилна заштита на продуктот.

Материјалите што се користат во внатрешноста на пакувањето мораат да бидат нови, чисти и квалитетни, со цел да се избегне надворешно или внатрешно оштетување на продуктот. Користење на материјали кои носат трговските ознаки, особено оние од хартија или печати, е дозволено под услов да не содржат токсично мастило или лепило.

Пакувањата мора да бидат без било каква страна материја.

Налепниците кои се користат за индивидуални плодови не смеат да оставаат видливи трагови после одлепувањето, ниту пак да оставаат оштетувања на постојаноста.

В. Изглед

Во „екстра“ класата, плодвите мора да бидат пакувани во слоеви.

VI. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ОБЕЛЕЖУВАЊЕ

Секое пакување мора да ги има следниве податоци на иста страна од пакувањето, а тие ќе бидат читливи и неизбришливи означени со видливи букви однадвор.

А. Идентификација

Име и адреса на пакувачот и/или дистрибутерот.

Овој податок може да биде заменет со:

- за сите пакувања, освен пред-пакувања, со службено издадена или прифатена кодна ознака која го претставува пакувачот и/или дистрибутерот со назнака „пакувач и/или испраќач (или еквивалентни кратенки)“.

- само за пред-пакувања, со името и адресата на продавачот кој е основан во Заедницата со индикација „Пакувано за:“ или еквивалентен податок. Во овој случај, треба да се назначи и кодот кој го означува пакувачот и/или дистрибутерот. Продавачот ќе ги даде сите потребни податоци околу значењето на овој код на барање од инспекциското тело.

Б. Вид на производ

- „Јаболка“ ако содржината не е видлива однадвор.

- Име на сортата или сортите каде што е погодно.

- Во случај кога продажните пакети содржат мешавина на повеќе сорти јаболка, се бараат имињата на секоја различна сорта во пакувањето.

В. Потекло на продуктот

Земја на потекло и, незадолжително, регионот каде што растат, или националното, регионалното или локалното име на местото.

- Во случај кога продажните пакети содржат мешавина на повеќе сорти јаболка од различно потекло, се бара името на секоја земја на потекло, која треба да стои веднаш до името на сортата.

Г. Комерцијални спецификации

- Класа;

- Големина, или за плодовите пакувани во слоеви, број на парчиња.

Ако се прави идентификација по големината, треба да се означат следниве карактеристики:

(а) за производ, предмет на правилата за Униформност, како и минимални и максимални пречници или минимални и максимални маси;

(б) за производ, кој не е предмет на правилата за Униформност, пречник или маса на најмалиот плод во пакувањето проследено со „и над“ или „+“ или еквивалентни ознаки или, каде што е погодно, пречник или маса на најголемиот плод.

Д. Официјален контролен знак (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги маат наznakите од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви назнаки, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

Додаток

1. 1. Критериуми за боја, групи и ознаки

Група по боја	A (Црвена сорта)	B (Мешавина на сорти со црвено-зелена боја)	C (Пругасти незначително обоени сорти)	D (други сорти)
	Целосна површина обоена црвено карактеристично за сортата	Целосна површина обоена со мешавина црвено-зелена карактеристично за сортата	Целосна површина незначително црвено обоена, со црвена боја или пруги карактеристични за сортата	
Екстра класа	3/4	1/2	1/3	Без барања за црвена боја
I Класа II	1/2	1/3	1/10	
Класа	1/4	1/10	—	

2. Критериуми за мрежавоста

- Група R: Сортите за кои мрежавоста е карактеристична за кората и не е недостаток ако се совпаѓа со типичниот изглед на сортата.

- За сортите неозначени со ознаката „R“ во листата подолу, мрежавоста е дозволена во рамките на следниве ограничувања:

	„Екстра“ класа	I Класа	II Класа	Дозволени отстапувања за II Класа
(i) Кафеави делови	— Не надвор од вдлабнатина на стеблото	— Може да одат незначително зад вдлабнатината на стеблото или толчникот	— Може да одат зад вдлабнатините на стеблото или толчникот	— Плодови кои не отстапуваат значително од изгледот и состојбата на пакетот
	— не се груби	— не се груби	— незначително груби	
(ii) Мрежавост		Дозволена е максимална површина на плодот		
— Тенка мрежичка од мрежавост (која не е во силен контраст со основната боја на плодот)	— мали и изолирани траги на мрежавост кои не го нарушуваат многу изгледот на плодот или пакувањето	1/5	1/2	— Плодови кои не отстапуваат значително од изгледот и состојбата на пакетот
— силна	— без	1/20	1/3	— Плодови кои не отстапуваат значително од изгледот или состојбата на пакетот

Вкупни оштетувања (со исклучок на кафеавите делови кои се исклучуваат од овие вкупни оштетувања). Во никој случај слабата мрежавост и јаката мрежавост земени заедно не смеат да преминат максимум од:	—	1/5	1/2	—	Плодови кои не отстапуваат значително од изгледот и состојбата на пакетот
--	---	-----	-----	---	---

3. Критериуми за големината:

Група L: крупноплодните сорти јаболка, споменати во вториот потстав од наслов III од овој стандард.

4. Нецелосна листа на сорти јаболка класифицирани според критериумите за нивната боја, мрежавоста и големината:

Плодовите од сорти што не се дел од листата мора да се класифицираат според нивните сортни карактеристики.

Некои од сортите што наведени подолу, се означуваат под трговски имиња, за чии заштитни знаци аплицирале или ги добиле во една или повеќе држави, под услов, името на сортата или синонимот да се назначени на пакувањето. Во првата и втората колона од табелата подолу не се наведени овие трговски имиња. Референци на познатите заштитни знаци се наведени само како информација во третата колона.

Сорта	Синоними	Група на боја	Мрежавост
African Red		B	
Akane	Tohoku 3	B	
Alborz Seedling		C	
Aldas		B	
Alice		B	
Alkmene	Early Windsor	C	
Alwa		B	
Angold		C	
Apollo	Убавината на Blackmoor	C	
Arkcharm	Arkansas бр. 18 A18	C	
Arlet		B	R

Aroma Red обоени мутанти на Aroma, на пример Aroma Amogosa		C B	
Auksis		B	
Belfort	Pella	B	
Belle de Boskoop и мутанти		D	R
Belle fleur double		D	
Berlepsch	Freiherr von Berlepsch	C	
Berlepsch rouge	Red Berlepsch Roter Berlepsch	B	
Blushed Golden			
Bohemia		B	
Boskoop rouge	Red Boskoop Roter Boskoop	B	R
Braeburn црвено обоени мутанти на Braeburn, на пример: Hidala Joburn Lochbuie Red Braeburn Mahana Red Mariri Red Redfield Royal Braeburn		B A	
Bramley's Seedling	Bramley Triomphe de Kiel	D	
Brettacher Sämling		D	
Calville (група на...)		D	
Cardinal		B	
Carola	Kalco	C	
Caudle		B	
Charden		D	
Charles Ross		D	

Civni		B	
Coromandel Red	Corodel	A	
Cortland		B	
Cox's orange pippin и мутанти, црвено обоени мутанти на Cox's Orange Pippin на пример: Cherry Cox	Cox Orange	C B	R R
Crimson Bramley			
Cripps Pink		C	
Cripps Red		C ¹	
Dalinbel		B	
Delblush		D	
Delcorf и мутанти на пример: Dalili Monidel		C	
Delgollune		B	
Delicious ordinaire	Ordinary Delicious	B	
Deljeni		D	
Delikates		B	
Delor		C	
Discovery		C	
Dunn's Seedling		D	R
Dykmanns Zoet		C	
Egremont Russet		D	R
Elan		D	
Elise	Red Delight	A	
Ellison's orange	Ellison	C	
Elstar и мутанти, на пример: Daliter Elshof Elstar Armhold		C B	

¹ Најмалку 20% црвени плодови во класите I и II

Elstar Reinhardt			
Црвенообоени мутанти на Elstar, на пример:			
Bel-El			
Daliest			
Goedhof			
Red Elstar			
Valstar			
Empire		A	
Falstaff		C	
Fiesta	Red Pippin	C	
Florina		B	
Fortune		D	R
Fuji и мутанти		B	
Gala		C A	
Црвено обоени мутанти на Gala, на пример:			
Annaglo			
Baigent			
Galaxy			
Mitchgala			
Obrogala			
Regala			
Regal Prince			
Tenroy			
Garcia		D	
Gloster		B	
Goldbohemia		D	
Golden Delicious и мутанти		D	
Golden Russet		D	R
Goldrush	Coop 38	D	

Goldstar		D	
Gradigold		D	
Granny Smith		D	
Gravenstein rouge	Red Gravenstein Roter Gravensteiner	B	
Gravensteiner	Gravenstein	D	
Greensleeves		D	
Holsteiner Cox и мутанти	Holstein	D	R
Holstein rouge	Red Holstein Roter Holsteiner Cox	C	R
Honeycrisp		C	
Honeygold		D	
Horneburger		D	
Howgate Wonder	Manga	D	
Idared		B	
Ingrid Marie		B	R
Isbranica	Izbranica	C	
Jacob Fisher		D	
Jacques Lebel		D	
Jamba		C	
James Grieve и мутанти		D	
James Grieve rouge	Red James Grieve	B	
Jarka		C	
Jerseymac		B	
Jester		D	
Jonagold ¹ и мутанти на пример: Crowngold Daligo Daliguy		C	

¹ Сепак, за сортата Jonagold најмалку 1/10 од површината на плодот за класа II мора да биде со црвена дамкавост

Daljean			
Jonagold 2000			
Jonabel			
Jonabres			
King Jonagold	Fu Jonasty		
New Jonagold	Jonamel		
Novajo Schneica	Excel		
Wilmuta	Fkushima Veulemanns Jonica		
Jonagored и мутанти на пример:		A	
Decosta			
Jomured			
Jonagold Boerekamp			
Jomar			
Jonagored Supra			
Jonaveld			
Primo			
Romagold			
Rubinstar			
Red Jonaprince	Van de Poel Surkijn		
Jonalord		C	
Jonathan		B	
Julia		B	
Jupiter		D	
Karmijn de Sonnaville		C	R
Katy	Katja	B	
Kent		D	R
Kidd's orange red		C	R
Kim		B	
Koit		C	
Krameri Tuvioun		B	

Kukikovskoje		B	
Lady Williams		B	
Lane's Prince Albert		D	
Laxton's Superb	Laxtons Superb	C	R
Ligol		B	
Lobo		B	
Lodel		A	
Lord Lambourne		C	
Maigold		B	
Mc Intosh		B	
Meelis		B	
Melba		B	
Melodie		B	
Melrose		C	
Meridian		C	
Moonglo		C	
Morgenduft	Imperatore	B	
Mountain Cove		D	
Mutsu		D	
Normanda		C	
Nueva Europa		C	
Nueva Orleans		B	
Odin		B	
Ontario		B	
Orlovskoje Polosatoje		C	
Ozark Gold		D	
Paula Red		B	
Pero de Cirio		D	
Piglos		B	
Pikant		B	
Pikkolo		C	
Pilot		C	
Pimona		C	

Pinova		C	
Pirella		B	
Piros		C	
Rafzubex		A	
Rafzubin		C	
Rajka		B	
Rambour d'hiver		D	
Rambour Franc		B	
Reanda		B	
Rebella		C	
Red Delicious и мутанти на пример:		A	
Camspur			
Erovan			
Evasni			
Flatrar			
FortunaDelicious			
Otago			
Red King			
Red Spur			
Red York			
Richared			
Royal Red			
Sandidge			
Shotwell Delicious			
Stark Delicious			
Starking			
Starkrimson			
Strakspur			
Topred			
Trumdor			
Well Spur			

Red Dougherty		A	
Red Rome		A	
Redkroft		A	
Regal		A	
Regina		B	
Reglindis		C	
Reine des Reinettes	Goldparmäne Gold Parmoné	C	
Reineta Encarnada		B	
Reinette Rouge du Canada		B	
Reinette d'Orléans		D	
Reinette Blanche du Canada	Reinette du Canada Canada Blanc Kanadarenette	D	R
Reinette de France		D	
Reinette de Landsberg		D	
Reinette grise du Canada	Graue Kanadarenette	D	R
Relinda		C	
Remo		B	
Renora		B	
Resi		B	
Resista		D	
Retina		B	
Rewena		B	
Roja de Benejama	Verruga, Roja del Valle, Clavelina	A	
Rome Beauty	Belle de Rome, Rome	B	
Rosana	Berner Rosenapfel	B	
Royal Beaut		A	
Rubin		C	
Rubinola		B	
Sciearly		A	
Scifresh		B	
Sciglo		A	

Sciray	GS48	A	
Scired		A	R
Sciros		A	
Selena		B	
Shampion		B	
Sidrunkollane Talioun		D	
Sinap Orlovskij	Orlovski Sinap	D	
Snygold	Earlygold	D	
Sommerregent		C	
Spartan		A	
Splendour		A	
St. Edmunds Pippin		D	R
Stark's Earliest		C	
Štaris	Staris	A	
Sturmer Pippin		D	R
Sügisdessert		C	
Sügisjoonik		C	
Summerred		B	
Sunrise		A	
Sunset		D	R
Suntan		D	R
Sweet Caroline		C	
Talvenauding		B	
Tellisaare		B	
Tiina		B	
Topaz		B	
Tydeman's Early Worcest-ster	Tydeman's Early	B	
Veteran		B	
Vista Bella	Bellavista	B	
Wealthy		B	
Worcester Pearmain		B	
York		B	
Zarja Alatau	Zarya Alatau	D	

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА ЦИТРУСИ

I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за следново овошја, класификувани како „цитруси“ кое се доставуваат свежи до потрошувачот, при тоа се исклучуваат цитрусите за индустриска обработка:

- лимони и видови лимони (култури) одгледани од видовите *Citrus limon* (L.) Burm. f.;
- мандарини од видови (сорти) одгледани од видовите *Citrus reticulata* Blanco, вклучувајќи ги сатсумите (*Citrus unshiu* Marcow.), клемментините (*Citrus clementina* Hort. ex Tan.), обичните мандарини (*Citrus deliciosa* Ten.) и тангерините (*Citrus tangerina* Hort. ex Tan.) одгледани од овие видови и нивните хибриди, во натамошниот текст наречени „мандарини“;
- портокали и видови портокали (култури) одгледани од видовите *Citrus sinensis* (L.) Osb.

II. ОДРЕДБИ ВО ОДНОС НА КВАЛИТЕТОТ

Намерата на стандардот е да се дефинираат барањата за квалитет за цитруси по подготовката и пакувањето.

A. Минимални барања

Во сите класи, зависно од посебните одредби за секоја класа и дозволени отстапувања, цитрусите мораат да бидат:

- цели;
- без гребнатини и/или многу зараснувања над исечениците;
- здрави; се исклучува скапаниот или расипаниот производ што не е погоден за потрошувачка;
- чисти, практично без каква било туѓа материја;
- практично без штетници;
- практично без какво било оштетување предизвикано од штетници;
- без знаци на внатрешно овенување;
- без оштетувања предизвикани од ниска температура или мраз;
- без ненормална надворешна влажност;
- без каков било туѓ мирис и/или вкус.

Цитрусите мораат да бидат внимателно обрани и да имаат достигнато соодветен степен на развој и созреаност, а при тоа да е водена сметка за критериумите кои важат за видот, времето на борењето и областа на одгледување.

Развојот и состојбата на созреаноста на цитрусите мора да биде таква за да им се овозможи:

- да издржат транспорт и ракување и
- да пристигнат во задоволителна состојба на местото на одредиштето.

За да го задоволат барањето за зрелост, цитрусите може да бидеат „дозревани“. Овој третман се дозволува единствено доколку не се менуваат другите природни органолептички карактеристики. Тоа се изведува на начин пропишан од страна на административните органи во секоја земја-членка и под нивен надзор.

Б. Барања за зрелост

Зрелоста на цитрусите се дефинира со следниве параметри долу наведени за секој вид:

1. Минимална содржина на сок
2. Боја

Степенот на обоеноста треба да биде таков така што, по нормалниот развој, цитрусите треба да ја достигнат бојата типична за видот на местото на одредиштето.

(i) Лимони

- Минимална содржина на сок:

Verdelli и Primofiore лимони: 20 %.

Други лимони: 25 %.

- Боја: мора да е типична за видот. Меѓутоа, дозволени лимони со зелена (но не темнозелена боја) доколку тие ги задоволуваат минималните барања како што е содржината на сокот.

(ii) Мандарини

- Минимална содржина на сок:

Мандарини, освен клементини: 33 %;

Клементини: 40 %.

- Боја: мора да е типична за видот на најмалку една третина од површината на овошката.

(iii) Портокали

Бојата мора да е типична за видот. Меѓутоа, дозволени се портокали со светлозелена боја, доколку таа не е повеќе од една петтина од вкупната површината на плодот.

- Минимална содржина на сок:

- Thompson Navel и Tarocco: 30 %;

- Washington Navel: 33 %;

- Други видови: 35 %.

Сепак, портокалите произведени во реони со високи температури и висока релативна влажност во текот на вегетација, може да имаат зелена боја која надминува една петина од плодот под услов да бидат задоволени следните минимални содржини на сок:

- Сортите Mosambi, Sathgudi и Pacitan 33%

- Други сорти 45%

В. Класификација

Цитрусите се класификуваат во три класи, кои се долу дефинирани:

(i) „Екстра“ класа

Цитрусите од оваа класа мораат да бидат со врвен квалитет. По форма, надворешен изглед, развој и боја мораат да бидат карактеристични за видот и/или комерцијалниот вид.

Тие мораат да бидат без оштетувања со исклучок на многу лесни површински оштетувања, доколку тие не се одразуваат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, задржувањето на квалитетот и изгледот на пакувањето.

(ii) Класа I

Цитрусите од оваа класа мораат да бидат со добар квалитет. Тие мораат да се карактеристични за видот и/или комерцијалниот вид.

Меѓутоа, можат да се дозволат следниве лесни оштетувања, доколку тие не се одразуваат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, задржувањето на квалитетот и изгледот на пакувањето:

- мал дефект во формата;
- мал дефект во бојата;
- мали оштетувања на кората настанати при формирањето наплотот, како што се сребрен првут, жолто-кафеави дамки итн.;
- лесни зараснати оштетувања настанати од механичка причина како што е оштетување од паѓање, триење, оштетување при ракување итн.

(ii) Класа II

Оваа класа го вклучува цитрусите, кое не се квалификува за вклучување во повисоките класи, но ги задоволува минималните барања, кои се претходно наведени.

Можат да се дозволат следниве оштетувања, доколку цитрусите ги задржува своите битни карактеристики во однос на квалитет, задржувањето на квалитетот и изгледот:

- дефект во формата;
- дефект во бојата;
- груба кора;
- оштетувањата на кората настанати при формирањето на овошката како што се сребренест првут, жолто-кафеави дамки итн.;
- зараснати оштетувања настанати од механичка причина како што е оштетување од паѓање, триење, оштетување при ракување итн.;
- зараснати промени на надворешноста на кората;
- лесно и делумно одвојување на лушпата на портокалите (што е дозволено за мандарините).

III. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОДРЕДУВАЊЕТО НА ГОЛЕМИНАТА

Големината се одредува со максималниот пречник на екваторскиот дел на овошката.

A. Минимална големина

Исклучени се овошки со помали од следниве минимални величини:

Лимони:	45 мм;
Мандарини, освен клементини:	45 мм;
Клементини:	35 мм;
Портокали:	53 мм.

Б. Скали на големина

Скалите на големината се следниве:

Портокали		Лимони		Мандарини	
Код за големина	Пречник (мм)	Код за големина	Пречник (мм)	Код за големина	Пречник (мм)
0	92-110	0	79-90	1-XXX	75 и повеќе
1	87-100	1	72-83	1-XX	67-78
2	84-96	2	68-78	1 или 1-X	63-74
3	81-92	3	63-72	2	58-69
4	77-88	4	58-67	3	54-64
5	73-84	5	53-62	4	50-60
6	70-80	6	48-57	5	46-56
7	67-76	7	45-52	6 ⁽¹⁾	43-52
8	64-73			7	41-48
9	62-70			8	39-46
10	60-68			9	37-44
11	58-66			10	35-42
12	56-63				
13	53-60				

Цитрусите може да се пакуваат во броеви. Во тој случај, под услов дека се спазени правилата за Униформност од поднсловот III точка В, димензиите во единечно пакување моѓе да излезат вон единечниот код за големина, меѓутоа не смеат да ја преминат горната границата на следниот код.

В. Униформност

Униформноста во големината се достигнува со горенаведените скали за големина, освен доколку не е наведено следново:

(i) За цитруси наредени во правилни слоеви во пакувањето, максималната разлика помеѓу најмалиот и најголемиот плод не смее да го надмине следниов максимум:

	Код за големина	Минимална разлика помеѓу овошјето во истото пакување (мм)
Лимони	0-7	7
Мандарини	1-XXX-4	9
	5-6	8
	7-10	7
Портокали	0-2	11
	3-6	9
	7-13	7

⁽¹⁾ Прашање за количината што се применува.

(ii) За цитруси, кое не се наредени во правилни слоеви во пакувањата и за овошјето во поединечни пакувања за директна продажба на потрошувачите направени според бројот на плодите, разликата помеѓу најмалиот и најголемиот плод во истото пакување не смее да го надмине степенот на соодветната големина на степенот на скалата за големината.

(iii) За цитруси во крупна амбалажа и плодови во поединечни пакувања за директна продажба на потрошувачите направени според тежината, разликата помеѓу најмалиот и најголемиот плод во истиот товар или пакување не смее да го надмине степенот добиен со групирање на три последователни величини во скалата на величините.

IV. ОДРЕДБИ ВО ОДНОС НА ДОЗВОЛЕНИ ОТПАПУВАЊА

Дозволените отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволени во секое пакување за производ кој не ги задоволува барањата на наведената класа.

A. Дозволените отстапувања за квалитет

(i) „Екстра“ класа

5 % од бројот или тежината на цитрусите кое не ги задоволува барањата на класата, но ги задоволува оние барања од класа I или, во исклучителен случај, во рамките на дозволените отстапувања на таа класа.

(ii) Класа I

10 % од бројот или тежината на цитрусите кое не ги задоволува барањата на класата, но ги задоволува оние барања од класа II или, во исклучителен случај, во рамките на дозволените отстапувања на таа класа.

(ii) Класа II

10 % од бројот или тежината на цитрусите кое не ги задоволува ниту барањата на класата ниту минималните барања, со исклучок на продуктот погоден од скапување или кое било друго влошување на квалитетот, кое ги прави несоодветни за потрошувачка. Во рамките на оваа дозволените отстапувања, дозволен е максимум 5 % на плодови кое покажува мало површинско незараснато оштетување, суви исекотини или меко или овенато овошје.

B. Дозволените отстапувања на големина

За сите класи и видови изглед: Се дозволува 10 % од бројот или тежината на цитрусите, кое соодветствува на големината веднаш под и/или над неа (или оние во случајот на комбинација на три величини) наведени на пакувањата.

Во секој случај, дозволените отстапувања од 10 % се однесува само на плодови што не е помало од следниот минимум:

Лимони:	43 мм;
Мандарини, освен клементини:	43 мм;
Клементини:	34 мм;
Портокали:	50 мм.

V. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ИЗГЛЕДОТ

A. Униформност

Содржината на секое пакување мора да биде еднообразна и да содржи само цитруси од исто потекло, вид или комерцијален вид, квалитет и големина, а по можност од истиот степен на зрелост и развој.

Покрај тоа, за „екстра“ класата е потребна униформност во бојата.

Видливиот дел на содржината на пакувањето мора да биде претставителен за целата содржина.

B. Пакување

Цитрусите мораат да бидат спакувани на таков начин за правилно да го заштитува продуктот.

Материјалите кои се користат во пакувањето мораат да бидат нови, чисти и од таков квалитет за да се избегне предизвикување на какво било надворешно или внатрешно оштетување на продуктот. Дозволено е користење на материјали, особено на хартија или печати кои ги носат трговските спецификации, доколку печатењето или етикетирањето е направено со нетоксично мастило или лепило.

Доколку плодовите се индивидуално завиткани, мора да се користи тенка, сува, нова и безмирисна¹ хартија.

Забранета е употребата на каква било супстанца што тежнее да ги измени природните карактеристики на цитрусите, особено неговиот вкус или мирис².

Пакувањата мораат да бидат без туѓа материја. Меѓутоа, дозволена е изглед онаму каде што кратко гранченце (не дрвено) со неколку зелени ливчиња е оставено на плодот.

Налепниците кои се користат за индивидуални плодови не смеат да оставаат видливи трагови после одлепувањето, ниту пак да оставаат оштетувања на покожицата.

B. Изглед

Цитрусите може да се презентираат:

(а) наредени во правилни слоеви во пакувањата;

(б) ненаредени во правилни слоеви во пакувањата или во големите пакувања. Оваа изглед е дозволена само за класа I и II;

(в) во поединечни пакувања за директна продажба на потрошувачите со тежина помала од 5 kg или

- направени според бројот на овошјето или

- направени според нето-тежината на пакувањето.

¹ Дозволена е употреба на средства за заштита или која било друга хемиска супстанца подложна на оставање туѓ мирис на кората на овошјето доколку тоа е во согласност со прописите на земјата што ги увезува.

² Дозволена е употреба на средства за заштита или која било друга хемиска супстанца подложна на оставање туѓ мирис на кората на овошјето доколку тоа е во согласност со прописите на земјата што ги увезува.

VI. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЛЕЖУВАЊЕТО

Секое пакување мора да ги носи следниве поединечности, со испишан текст групиран на истата страна, читлив и да не може да се избрише, а да биде видлив од надворешната страна.

А. Идентификација

Име и адреса на пакувачот и/или дистрибутерот.

Овој податок може да биде заменет со:

- за сите пакувања, освен пред-пакувања, со службено издадена или прифатена кодна ознака која го претставува пакувачот и/или дистрибутерот со назнака „пакувач и/или испраќач (или еквивалентни кратенки)“.

- само за пред-пакувања, со името и адресата на продавачот кој е основан во Заедницата со индикација „Пакувано за:“ или еквивалентен податок. Во овој случај, треба да се назначи и кодот кој го означува пакувачот и/или дистрибутерот. Продавачот ќе ги даде сите потребни податоци околу значењето на овој код на барање од инспекциското тело.

Б. Природа на продуктот

- Задолжително е името на видот доколку продуктот не е видлив од надворешната страна, освен за мандарини за кои е задолжително името на видот или варијантата (каде што има потреба);

- Име на видот за портокали;

- Име на видот:

- за лимони: ознаката „Verdelli“ и „Primofiore“ по потреба;

- за кlementини: ознаката „кlementини, без семки“, „кlementини“ (1 до 10 семки), „кlementини, со семки“ (повеќе од 10 семки) по потреба.

В. Потекло на продуктот

- Земја на потекло, а по избор, областа каде што е одгледан или национално, регионално или локално име на местото.

Г. Трговски спецификации

- Класа.

- Код за големината плодовите презентирани во согласност со скалата за големина или горниот или долниот код за ограничување на големината во случај на три консекутивни величини на скалата за големина.

- Код на големина и број на плодови, во случај кога овошјето е наредено во слоеви во пакувањето.

- По потреба, може да се користи забелешка за средствата за конзервација или друга користена хемиска супстанца користена во послебербените процеси.

Д. Службена контролна ознака (по избор).

Пакувањата не треба да ги маат назнаките од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви назнаки, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА АКТИНИДИЈА

I ДЕФИНИРАЊЕ НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува на сорти актинидии одгледани од *Actinidia chinensis* (Planch.) или *Actinidia deliciosa* (A. Chev., C.F. Liang и A.R. Ferguson) кои се наменети за свежа консумација. Актинидиите за индустриска обработка се исклучени.

II. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да се дефинираат нормите во однос на квалитетот на актинидиите во фаза на извозна контрола после подготовката и пакувањето.

A. Минимални норми

Во сите класи, субјект на посебните одредби за секоја класа и дозволена дозволени отстапувања, актинидиите мораат да бидат:

- неоштетени (но, без рачка)
- здрави; продукт оштетен од гниење или распаѓање доволно да не може да се консумира е исклучен
- чисти, посебно без било каква видлива страна материја
- адекватно цврсти; не меки; потсушени или сосема исушени
- добро оформени, агломерирани плодови се исклучени
- без штетници
- без оштетувања предизвикани од штетници
- без вишок на надворешна влага
- без било каков стран мирис и/или вкус

Фазата на развитокот и состојбата на актинидиите мора да бидат такви за да им овозможат:

- да го издржат транспортот и манипулирање со нив и
- да пристигнат во задоволителна состојба до саканата дестинација.

B. Минимални барања за зрелост

Актинидиите мораат да бидат доволно развиени и со задоволителна зрелост.

- плодот во време на бербата во регионот и последователно, при пакувањето, како и во увозно извозна фаза мора да има постигнато барем 6,2 ° Бриксови, или 15% сува материја
- во другите фази на продажба и дистрибуција, најмалку 9,5 ° Бриксови

В. Класирање

Актинидиите се класираат во три класи, долу дефинирани:

"Екстра" класа

Актинидиите од оваа класа мораат да бидат со супериорен квалитет. Тие мораат да бидат добро развиени и да ги имаат сите карактеристики и обојување типично за сортата.

Мораат да бидат без оштетувања, со исклучок на многу мали површински оштетувања, под услов тие да не влијаат врз општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и изгледот во амбалажа.

Односот минимален/максимален дијаметар на напречен пресек на плодот мора да биде 0,8 или поголем.

I класа

Актинидиите во оваа класа мораат да бидат со добар квалитет и да бидат карактеристични за сортата.

Тие мораат да бидат цврсти и перикарпот да биде перфектно здрав.

Сепак, дозволени се следните оштетувања, под услов тие да не влијаат врз општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и изгледот во амбалажа:

- оштетување во формата (меѓутоа без испупчувања или малформации)
- оштетување во обојувањето
- површински оштетувања на лушпата, под услов нивната вкупна површина да не е повеќе од 1 cm²
- мали "Nayward" знаци како надолжни линии без испакнатини.

Односот минимален/максимален дијаметар на напречен пресек на плодот мора да биде 0,7 или поголем.

II класа

Во оваа класа се вклучени актинидиите кои не можат да се квалификуваат во повисоките класи, но ги задоволуваат минималните горе наведени норми.

Плодовите мораат да бидат прилично цврсти и перикарпот да нема некои сериозни оштетувања.

Следните мали отстапувања се дозволени, под услов плодот да ги задржува основните карактеристики кои се однесуваат на квалитетот, издржливоста и изгледот во амбалажа.

- оштетување во формата;
- оштетување во обојувањето
- оштетувања на лушпата, откинати ткива, под услов нивната вкупна површина да не е повеќе од 2 cm²
- понагласени "Narrow" знаци и мали испакнатини
- мали гребнатини

III ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КАЛИБРИРАЊЕ

Големината е одредена од масата на актинидиите.

Минималната маса за "Екстра" класа е 90 g; за I класа е 70 g и за II класа е 65 g.

Разликата меѓу најголемиот и најмалиот плод во секое пакување не смее да биде поголема од

- 10 g за плодови тешки до 85 g
- 15 g за плодови помеѓу 85 и 120 g
- 20 g за плодови помеѓу 120 и 150g
- 40 g за плодови од 150g и повеќе.

IV ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДОЗВОЛЕНИ ОТСТАПУВАЊА

Во однос на квалитетот и големината при секое пакување на продуктот дозволена е дозволени отстапувања за плодовите кои не ги задоволуваат нормите од назначените класи.

A. Дозволени отстапувања во однос на квалитетот

"Екстра" класа

Дозволено е 5% од бројот или тежината на актинидиите да не ги задоволуваат нормите на оваа класа, но мораат да ги задоволуваат нормите на I класа, или исклучително да се во границите на дозволени отстапувања за истата.

I класа

Дозволено е 10% од бројот или тежината на актинидиите да не ги задоволуваат нормите на оваа класа, но мораат да ги задоволуваат нормите на II класа, или исклучително да се во границите на дозволени отстапувања за истата.

II класа

Се толерира 10% од бројот или тежината на актинидиите да не ги задоволуваат нормите на класата, ниту пак минималните норми со исклучок на производи кои се изгниени и распаднати до таа мера што се непогодни за консумација.

Б. Дозволени отстапувања во однос на големината

За сите класи: се дозволува 10% од бројот или тежината на актинидиите да не ги задоволуваат нормативите во однос на минималната тежина и/или назначената разлика во тежината.

Сепак димензиите на плодовите мораат да бидат блиску до назначената големина, или во случајот на најмали плодови, тие не смеат да тежат помалку од 85 g за "Екстра" класа; 67 g за I класа и 62 g за II класа

V ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ИЗГЛЕДОТ

A. Униформност

Секое пакување мора да содржи исклучиво актинидии од исто потекло, сорта, квалитет и големина.

Сепак, заедно може да се пакува мешавина од разни видови производи опишани во една малопродажна единица¹, под услов тие да се со воедначен квалитет, да постои воедначеност на бојата, сортата и/или комерцијалниот тип и потеклото.

Видливиот дел од содржината на пакувањето мора да биде репрезентативен за целата содржина.

Б. Пакување

Актинидиите мораат да бидат пакувани на начин што овозможува заштита на продуктот.

Материјалот кој се користи во внатрешноста на пакувањето мора да биде нов, чист и со квалитет со кој ќе се избегнат надворешни или внатрешни оштетувања на продуктот. Се дозволува користење на материјали, особено хартија или етикети на кои се назначени трговските податоци под услов да бидат отпечатени или залепени со неотровно мастило или лепак.

Налепниците кои се користат за индивидуални плодови не смеат да оставаат видливи трагови после одлепувањето, ниту пак да оставаат оштетувања на pokožицата.

Пакувањата мораат да бидат без било каква страна материја.

В. Изглед

Во "Екстра" класа плодовите мораат да бидат презентирани одвоено еден од друг и наредени во еден слој.

¹ Треба да се назначи дека продажната единица се продава целовито

VI ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЛЕЖУВАЊЕТО

За секое пакување мора да се напишани следните податоци групирани на иста страна, читливо и неизбришливо и видливи од надвор.

A. Идентификација

Име и адреса на пакувачот и/или дистрибутерот.

Овој податок може да биде заменет со:

- за сите пакувања ,освен пред-пакувања, со службено издадена или прифатена кодна ознака која го претставува пакувачот и/или дистрибутерот со назнака „пакувач и/или испраќач (или еквивалентни кратенки)“.

- само за пред-пакувања, со името и адресата на продавачот кој е основан во Заедницата со индикација „Пакувано за:“ или еквивалентен податок. Во овој случај, треба да се назначи и кодот кој го означува пакувачот и/или дистрибутерот. Продавачот ќе ги даде сите потребни податоци околу значењето на овој код на барање од инспекциското тело.

B. Природа на продуктот

- Актинидии" и/или "Киви" ако содржината не е видлива од надвор
- Име на сортата

B. Потекло на продуктот

-Земја на потекло, и опционално, област каде се произведени, или име на државата, регионот или локалното место.

Г. Комерцијална спецификација

- Класа
- Големината изразена во минимална и максимална маса на плодовите
- Број на плодовите (незадолжително)

Д. Официјален контролен знак (опционално)

Пакувањата не треба да ги маат наznakите од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви назнаки, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА ЗЕЛЕНИ САЛАТИ, КАДРАВОЛИСНИ И ШИРОКОЛИСНИ ЕНДИВИИ
(BATAVIAN)

ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за:

- разни сорти одгледувани салати, и тоа:
 - *Lactuca sativa* L var. *capitata* L (главести) салати, како и кривки салати од типот „Iceberg“ (Ајсберг)
 - *Lactuca sativa* L. var. *longifolia* Lam. („кос“ или салати „романа“),
 - *Lactuca sativa* L. var. *crispa* L. (лисната салата) и
 - крстоските од овие сорти
 - кадраволисни сорти (култивари) ендивии од видот *Cichorium endivia* L. var. *crispum* Lam.,
 - широколисни (Батавијан) ендивии од видот *Cichorium endivia* L. var. *latifolium* Lam.
- кои треба да се испорачуваат свежи на потрошувачот.

Овој стандард не се однесува на производи за индустриска преработка, ниту за производи како посебни листови, салати со корен или за салати во саксии.

II. ОДРЕДБИ ЗА КВАЛИТЕТ

Целта на стандардот е да ги утврди барањата за квалитет кај производите по подготвувањето и пакувањето.

A. Минимални барања

Кај сите класи, кога ќе се земат предвид посебните одредби за секоја класа и дозволените отстапувања, производот мора да биде:

- цврст;
- здрав: не се дозволува продукт кој е оштетен поради гниење или распаѓање што го прави несоодветен за консумирање;
- чист и потсечен, т.е практично без земја или други супстрати и без видлива туѓа материја;
- на изглед свеж;
- тургесцентни;
- практично без штеточини;
- без оштетување предизвикано од штеточини;
- без знаци на формирање семе;
- без прекумерна надворешна влажност;
- без невообичаен мирис, односно вкус.

Кај зелената салата, дозволена е црвеникава промена на бојата, предизвикана од ниска температура во фазата на растењето, доколку сериозно не е нарушен изгледот на продуктот.

Корените мораат да бидат исечени со чист пресек од основата кон надворешните листови.

Продуктот мора да биде нормално развиен.

Развојот и состојбата на продуктот мораат да бидат такви за да овозможат:

- да издржи транспорт и манипулации и
- да биде доставен во задоволителна состојба до дестинацијата.

Б. Класификација

Производите се класираат во две класи наведени подолу:

(i) Класа I

Продуктот од оваа класа мора да биде со добар квалитет.

Мора да биде карактеристичен за сортата или за комерцијалниот тип, особено по бојата.

Продуктот, исто така, мора да биде:

- добро оформен;
- цврст, земајќи ги предвид методите на одгледување и типот на продуктот;
- нештетен или расипан за да не може да се консумира;
- нештетен од замрзнување.

Главестите зелени салати мораат да имаат добро оформена срцевина. Сепак, кај главестите салати одгледувани во заштитени простори, срцевината може да биде мала.

„Кос“ салатата мора да има срцевина, која може да биде мала.

Срцевината на кадраволисните ендивии и широколисните ендивии (Batavian) мора да биде со жолта боја.

(ii) Класа II

Оваа класа вклучува производи кои не можат да се квалификуваат како класа I, но ги исполнуваат минималните барања наведени погоре.

Продуктот мора да биде:

- особено добро оформен;
- нештетен или расипан за сериозно да се наруши квалитетот и да не може да се консумира.

Можат да се дозволат следниве недостатоци, доколку продуктот ги задржи битните карактеристики на квалитет, хранливост и изглед:

- незначително отстапување во бојата;
- незначителна штета предизвикана од штетници.

Главестите салати мораат да имаат срцевина, која може да биде мала. Сепак, кај главестите салати одгледувани во заштитени простори се дозволува отсуство на срцевина.

Се дозволува „кос“ салатите (марулите) да немаат срцевина.

III. ОДРЕДБИ ЗА КАЛИБРИРАЊЕ

Големината се определува според тежината на една салата.

А. Минимална тежина

Минималната тежина за класите I и II е:

	Одгледувани на отворено	Одгледувани во заштитен простор
Главести салати (со исклучок на салатите од типот „Crisphead“ и „Iceberg“) и „кос“ салати и „романа“ (со исклучок на салатите од типот „Little gem“)	150 g	100 g
Главести салати од типот „Crisphead“ и „Iceberg“	300 g	200 g
Листести салати и салати од типот „Little Gem“	100 g	100 g
Кадриволисни ендивии и широколисни ендивии	200 g	150 g

Б. Униформност

(а) Салати

Во сите класи, разликата меѓу најлесните и најтешките салати на секој пакет не смее да изнесува над:

- 40 g кога најлесните салати тежат под 150 g по единица;
- 100 g кога најлесната салата тежи помеѓу 150 g и 300 g по единица;
- 150 g кога најлесната салата тежи помеѓу 300 g и 450 g по единица;
- 300 g кога најлесната салата тежи над 450 g по единица.

(б) Кадриволисни и широколисни ендивии (Batavian)

Кај сите класи, разликата помеѓу најлесните и најтешките салати во секое пакување не смее да изнесува над 300 g.

IV. ОДРЕДБИ ЗА ДОЗВОЛЕНИ ОТСТАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во квалитетот и големината се дозволени во секој пакет за производи, кои не ги задоволуваат барањата на наведената класа.

A. Дозволени отстапувања од квалитетот

Класа I

10% од бројот или тежината на салатите кои не одговараат на барањата за класата, а ги исполнуваат барањата на класа II или во исклучителен случај се во рамките на дозволените отстапувања на таа класа.

(ii) Класа II

10% по број на единици кои не ги задоволуваат барањата и на класата и минималните барања со исклучок на производите оштетени од гниење или друго оштетување што ги прави несоодветни за консумирање.

B. Дозволени отстапувања од големината

Кај сите класи 10% по број на салатите (единиците) кои не ги задоволуваат барањата за големина, а кои не тежат над 10% или под споменатата големина.

V. ОДРЕДБИ ЗА ПАКУВАЊЕТО

A. Униформност

Содржината на секој пакет мора да биде униформна и да содржи само производи од исто потекло, од иста сорта или комерцијален тип, со ист квалитет и големина.

Сепак, заедно може да се пакува мешавина од разни видови производи опишани во една малопродажна единица¹, под услов тие да се со воедначен квалитет, да постои воедначеност на бојата, сортата и/или комерцијалниот тип и потеклото.

Видливиот дел од содржината на пакетот мора да биде репрезентативен примерок за содржината во целиот пакет.

B. Пакување

Пакувањата мора да обезбедат соодветна заштита на продуктот.

При пакувањето на салатите, треба да се има предвид волуменот и типот на пакувањето за да не се остави празен простор од една страна ниту пак да има нагмечување од друга страна.

Користените материјали за внатрешноста на пакувањето мора да бидат нови, чисти и со таков квалитет за да се избегне предизвикување на било какво надворешно или внатрешно оштетување на продуктот. Дозволено е користење на материјали, посебно на хартија или плумби, на кои се наведени трговските спецификации при што отпечатениот дел или етикетањето е со неотровно мастило или лепак. Пакувањето мора да биде чисто, без присуство на страни материји.

¹ Треба да се назначи дека продажната единица се продава целовито

VI. ОДРЕДБИ ЗА ОБЕЛЕЖУВАЊЕ

Секое пакување¹ мора да ги има следните карактеристики, со податоци групирани на иста страна, читлива и ознака која не се брише и е видлива од надворешната страна:

A. Идентификација:

Пакувач и/или дистрибутер/превозник

- Име и физичка адреса (пример: улица/град/регион/поштенски број и, ако е различна земјата на потекло, држава).
- или
- Официјално признаена ознака од локалните државни институции²

B. Природа на продуктот

- Салати, главести „Batavia“, густо кадравите салати од типот „Crisphead, Iceberg“, „кос“ салати, лисни салати (или на пример, салати: 'Oak leaf', 'lollo bionda', 'lollo rossa', кадраволисни или широколисни ендивии (Batavian) или други синоними, доколку содржината не може да се види од надвор.

- „Little Gem“ ако е неопходно или други синоними
- ознаката „одгледувани во заштитени простори“ каде што е потребно
- назив на сортата (незадолжително)

Во случај кога продажното пакување содржи мешавина на производи со различна боја, сорта и/или комерцијален тип, се користи „мешавина на салати“ или слична ознака. Ако продуктите не се видливи однадвор, мора да се назначат боите, сортите и/или комерцијалните типови кои се содржат во пакувањето.

V. Потекло на продуктот

Земја на потеклото и, по избор, областа на одгледување на продуктот или национален, регионален или локален назив на местото.

Во случај кога продажните единици содржат мешавина на производи со различна боја, вид и/или комерцијален тип на домат кои имаат различно потекло, називот на секоја земја на потекло треба да се назначи паралелно со називот на бојата, сортата или комерцијалниот тип од каде што потекнуваат.

Г. Комерцијални спецификации:

- класа,
- големина изразена со минималната тежина по единица (или број на единици).
- Нето тежина (незадолжително)

Д. Официјална ознака на пакувањето (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги имаат насоките од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви назоки, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

¹ Пакувањата наменети за малопродажба нема да бидат предмет на овие одредби за обележување туку ќе бидат предмет на националната легислатива. Сепак, означувањата кои се наведени ќе бидат применети при транспорт на пакување кои содржат ваков тип пакување.

² Националната легислатива кај повеќето земји бара експлицитна декларација за името и адресата. Сепак, во случаи кога се користи официјална ознака, мора да постои референца за пакувач и/или дистрибутер (или еквивалентни кратени). Пред официјалниот знак, мора да стои ISO 3166 (алфа) кодот на земјата/областа кој го признаваат официјалниот знак, ако тоа не е земјата на потекло

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА ПРАСКИ И НЕКТАРИНИ

I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за праските и нектарини од сортите (култиварите)¹ од *Prunus persica* Sieb. и Zucc. за да се понудат на потрошувачите во свежа состојба, а исклучени се праски и нектарини наменети за индустриска преработка.

II. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да се дефинира барањето за квалитет на праските и нектарини по подготовката и пакувањето.

A. Минимални барања

За сите класи, предмет на посебни одредби за секоја класа и дозволени отстапувања, праски и нектарини мора да се:

- цели,
- здрави; се исклучува присуство на трули праски и нектарини или со отстапувања што не се погодни за консумирање;
- чисти, практично од секаква видлива надворешна материја, практично незаразени од штетници,
- практично без оштетување предизвикано од штеточини; без абнормална надворешна влага;
- без надворешна миризба и/или вкус.

Праските и нектарини мора внимателно да се собрани. Тие мора да се соодветно развиени и нивната зрела состојба мора да биде таква за да се овозможи истите:

- да го издржат транспортот и ракувањето со нив; и
- да пристигнат во задоволителна состојба на местото на дестинација.

B. Минимални барања за зрелост

Праските и нектарините мораат да бидат доволно развиени со адекватен степен на зрелост.

Фазата на развој и степенот на зрелост кај праските и нектарините мора да им овозможи да го продолжат процесот на зреење за да го постигнат задоволителниот степен на зрелост. За да биде задоволено ова барање, рефрактометрискиот индекс на плодот, мерен во средината на мезокарпот, на напречен пресек, мора да биде поголем или еднаков на 8⁰Brix, а цврстината на плодот мора да биде пониска од 6,5 kg мерено со пенетрометар од 8,5 mm дијаметар (или 0,5 cm²) на две точки од најширокиот (екваторијалниот) дел на плодот.

V. Класификација

Праските и нектарини се класифицираат во три класи, кои се подолу дефинирани:

- (i) "Екстра" класа:

Праските и нектарини од оваа класа мора да бидат со врвен квалитет. По форма, развој и боја мора да се типични за сортата која е дозволена во областа во која тие се одгледуваат. Не смеат да имаат недостатоци со исклучок на многу мали површински недостатоци, ако тие не влијаат на општиот изглед на производот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето.

¹ овој текст се однесува на сорти со мовлеста и глатка површина, со семка која тешко или лесно се одвојува од мезокарпот

(ii) I класа

Праските и нектарини од оваа класа мора да бидат со добар квалитет. Мора да имаат карактеристики типични за соратата, која е дозволена во областа во која тие се одгледуваат. Како и да е, може да се дозволат мали недостатоци во обликот, развојот и бојата. Месестиот дел мора да биде перфектно здрав. Се исклучуваат праски кои се напукнати кај дршката. Како и да е, може да се дозволат мали недостатоци на лушпата, ако истите не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето и не надминуваат:

- 1 см во должина за недостатоци со долгнавест облик,
- 0.5 см² од вкупната површина за други недостатоци.

(iii) II класа

Оваа класа вклучува праски и нектарини кои не се квалификуваат за да бидат во повисоките класи, но ги задоволуваат минималните барања кои се погоре наведени. Месестиот дел не треба да покажува било какви посериозни недостатоци. Дозволено е на плодот да има напукнатини каде што е прикачена дршката единствено во рамките на дозволени отстапувања во квалитетот.

Може да се дозволат недостатоци на лушпата ако плодовите остануваат со нивните есенцијални карактеристики во однос на квалитетот, квалитетот на чување и претставување, и не надминуваат:

- 2 см во должина за недостатоци со долгнавеста форма, и
- 1,5 см² од вкупната површина за други недостатоци.

///. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА СОРТИРАЊЕ

Големината е утврдена со:

- обемот, или
- максималниот дијаметар на екваторијалниот дел.

Праските и нектарини мора да се сортираат според следната скала:

дијаметар	код	обем
90 mm и погоре	AAAA	28 cm и погоре
80 mm и погоре, но под 90 mm	AAA	25 cm и погоре, но под 28 cm
73 mm и погоре, но под 80 mm	AA	23 cm и погоре, но под 25 cm
67 mm и погоре, но под 73 mm	A	21 cm и погоре, но под 23 cm
61 mm и погоре, но под 67 mm	B	19 cm и погоре, но под 21 cm
56 mm и погоре, но под 61 mm	C	17,5 cm и погоре, но под 19 cm
51 mm и погоре, но под 56 mm	D	16 cm и погоре, но под 17,5 cm

Минималната големина за "Екстра" класа е 17,5 см (обем) и 56 мм (дијаметар). Големината D (51 мм и повеќе, но под 56 мм во дијаметар или 16 см и повеќе, но под 17,5 см во обем), не е дозволена во периодот од 1 јули до 31 октомври.

Сортирањето е задолжително за сите класи.

IV. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДОЗВОЛЕНИ ОТСТАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволуваат за секое пакување на производи кои не ги задоволуваат барањата на назначената класа.

A. Дозволени отстапувања во квалитетот

(i) "Екстра" класа

5% од бројот или тежината на праските и нектарини не ги задоволуваат барањата за класата, но ги исполнуваат барањата за I класа, или, со исклучок, се во рамките на дозволени отстапувања на таа класа.

(ii) I класа

10% од бројот или тежината на праските и нектарини не ги задоволуваат барањата на класата, но ги исполнуваат барањата за II класа, или, со исклучок, се во дозволени отстапувања на таа класа.

(iii) II класа

10% од бројот или тежината на праските и нектарини не ги задоволуваат барањата на класата ниту минималните барања, со исклучок на плодовите кои се прогниени или сите други отстапувања кои ги прават неподобни за консумирање.

B. Дозволени отстапувања во големината

За сите класи, 10% од бројот или тежината на праски и нектарини до 1 см поголеми или помали од големината назначена на пакувањето, во случај да сортирањето е по обем. Во случај сортирањето да е по дијаметар, дозволени се отстапувања и до 3 мм поголеми или помали. Како и да е, за плодови од најниските класи овие дозволени отстапувања се применуваат само за праски или нектарини со помала големина, но не повеќе од 6 мм (обем) или 2 мм (дијаметар) од утврдената минимална големина.

V. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПАКУВАЊЕТО

A. Униформност

Содржината на секое пакување мора да е униформна и да содржи единствено праски или нектарини со исто потекло, сорта, квалитет, степен на зрелост и големина и за "Екстра" класа содржината мора да е униформна по бојата.

Видливиот дел од содржината на секоја паковка мора да е репрезентативна за сета содржина.

Налепниците кои се користат за индивидуални плодови не смеат да оставаат видливи трагови после одлепувањето, ниту пак да оставаат оштетувања на покожицата.

B. Пакување:

Праските или нектарини мора да се пакуваат на таков начин за да обезбедат правилна заштита на производот.

Користените материјали за внатрешноста на пакувањето мора да бидат нови, чисти и со таков квалитет за да се избегне предизвикување на било какво надворешно или внатрешно оштетување на производите. Дозволено е користење на материјали, посебно на хартија или плумби, на кои се наведени трговските спецификации при што отпечатениот дел или етикетањето е со не-отровно мастило или лепак. Пакувањата мора да бидат ослободени од сета надворешна материја.

В Изглед

Праските или нектарини можат да се претстават и:

- во мали единечни пакувања,
- во еден слој, во случај на "Екстра" класа; секој единечен плод од оваа категорија мора да е одделен еден од друг.

За I и II класа:

- во еден или два слоја, или
- не повеќе од четири слоја кога плодовите се сместени во крути лежишта на тој начин што е одделен плодот од слојот што е веднаш под него.

VI. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЛЕЖУВАЊЕ

Секое пакување мора да ги има следните карактеристики, со букви групирани од иста страна, читлива и ознака која не се брише и видлива од надворешната страна:

А. Идентификација:

Име и адреса на пакувачот и/или дистрибутерот.

Овој податок може да биде заменет со:

- за сите пакувања ,освен пред-пакувања, со службено издадена или прифатена кодна ознака која го претставува пакувачот и/или дистрибутерот со назнака „пакувач и/или испраќач (или еквивалентни кратенки)“.

- само за пред-пакувања, со името и адресата на продавачот кој е основан во Заедницата со индикација „Пакувано за:“ или еквивалентен податок. Во овој случај, треба да се назначи и кодот кој го означува пакувачот и/или дистрибутерот. Продавачот ќе ги даде сите потребни податоци околу значењето на овој код на барање од инспекциското тело.

Б. Природа на продуктот:

- "праски" или "нектарини", доколку содржината на пакувањето не е видлива од надвор,
- боја на мезокарпот
- име на сортата (незадолжително).

Ц. Потекло од продуктот:

Земјата на потекло и, незадолжително, областа каде се одгледуваат, или националното, регионалното или локалното име на местото.

Д. Комерцијални спецификации:

- класа,
- големина изразена со максималниот и минималниот дијаметар или

- минималниот и максималниот обем или согласно со кодирањето наведено во поглавје III " Одредби кои се однесуваат на сортирањето",
- број на единици (незадолжително),
- минимална содржина на шеќер, измерена со рефрактометар и изразена во Brix степени (незадолжително),
- максимална цврстина, измерена со пенетрометар и изразена во $kg/0,5\text{ cm}^2$ (незадолжително).

Е. Официјална контролна марка (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги маат насоките од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви знаци, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА КРУША

I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за сорти (култивари) круша добиени од *Pyrus Communis* L., наменети за свежа консумација, додека круши наменети за индустриска обработка се исклучени.

II. ОДРЕДБИ ВО ОДНОС НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да ги определи барањата за квалитет на крушите, по подготовките и пакувањето.

A. Минимални барања

Во сите класи, предмет на посебните одредби за секоја класа и дозволени отстапувања, крушите мора да бидат:

- нештетени,
- здрави, плодовите кои заради појавување на гнијез или расипување се неприменливи за употреба, се исклучуваат
- чисти, практично без видливи страни тела,
- практично без присуство на штетници,
- практично без оштетувања предизвикани од штетници и болести,
- без вишок на надворешна влага,
- без било каков стран мирис и/или вкус.

Освен тоа, плодовите мораат да бидат претходно внимателно берени.

Фазата на развитокот и состојбата на крушите мора да бидат такви за да им овозможат:

- продолжување на процесот на зреење за да го достигнат бараниот степен на зрелост, во однос на сортните карактеристики,

- да го издржат транспортот и манипулирање со нив и
- да пристигнат во задоволителна состојба до саканата дестинација.

Б. Класификација

Крушите се класифицираат во три класи определени подолу.

(i) „Екстра“ класа

Крушите од оваа класа мора да бидат со највисок квалитет. По облик, големина и боја, тие мора да бидат карактеристични на сортата со неоштетена дршка.

Внатрешноста на плодот мора да биде беспрекорно здрава, а лушпата да биде без кафени обојувања

Плодовите мора да бидат без оштетувања, со исклучок на многу мали површински оштетувања кои не би влијаеле врз општиот изглед на продуктот, квалитетот, магационирање и изгледот во пакување.

Конзистенцијата на крушата мора да биде хомогена, без тврди пектински честици.

(ii) Класа I

Крушите од оваа класа мора да бидат со добар квалитет. По облик, големина и боја тие мора да бидат карактеристични за сортата¹.

Внатрешноста на плодот мора да биде беспрекорно здрава.

Сепак, дозволени се следниве незначителни отстапки кои не би влијаеле врз општиот изглед на продуктот, квалитетот, магационирање и изгледот при пакување:

- незначително оштетување во обликот,
- незначително оштетување во развиеноста,
- незначително оштетување во бојата,
- незначителни оштетувања на кората што не смеат да надминат:
 - 2 cm во должина за оштетувања од долгнавест облик,
 - 1 cm² од целосната површина за други оштетувања, со исклучок на крастата (*Venturia pirina* и *V. inaequalis*), која не смее да премине повеќе од 0,25 cm² од целосната површина,
- незначително раздробување кое не смее да премине 1 cm² од целосната површина.

Рачката на плодот може да биде малку оштетена.

Конзистенцијата на крушата мора да биде хомогена, без тврди пектински честици

(iii) Класа II

¹ Отворена листа на крупноплодни и летни сорти круши се наоѓа во прилог

Оваа класа вклучува јаболка што не ги исполнуваат квалификациите за вклучување во повисоките класи, но ги задоволуваат минималните барања определени погоре.

Внатрешноста на плодот мора да биде без поголеми оштетувања.

Дозволени се следниве оштетувања каде што плодот би ги задржал суштинските карактеристики во однос на квалитетот, магационирањето и изгледот:

- оштетувања во обликот,
- оштетувања во развиеноста,
- оштетувања во бојата,
- слаба мрежавост,
- оштетувања на кората кои не смее да преминат:
 - 4 cm во должина за оштетувања од долгнавест облик,
 - 2,5 cm² од целосната површина за други оштетувања, со исклучок на крастата (*Venturia pirina* и *V. inaequalis*), која не смее да премине повеќе од 1 cm² од целосната површина,
 - незначително раздробување кое не смее да премине 1 cm² од целосната површина.

III. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ГОЛЕМИНАТА

Големината се определува или со максимален пречник на напречен пресек, или со масата на плодот.

Кога големината се определува според пречникот, во секоја класа се бара минимален пречник, според следново:

	Екстра	Класа I	Класа II
Крупноплодни сорти	60 mm	55 mm	55 mm
Други сорти	55 mm	50 mm	45 mm

Како исклучок, за летните круши, приложени во прилогот кон овој стандард, нема да се применуваат долните пропишани граници за големина.

За да се обезбеди Униформност на големината во пакет:

- за големина на плодот која се одредува според пречникот, разликата во пречник меѓу плодовите во исто пакување се ограничува на:

- 5 mm за плодови од „екстра“ класата и за плодови од класите I и II пакувани во редови и слоеви,
- 10 mm за класа I плодови пакувани слободно во пакет или во продажна амбалажа.

Нема ограничувања за Униформност во големината на плодовите од II класа пакувани слободно во пакет или во продажна амбалажа.

IV. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ДОЗВОЛЕНИ ОТСТАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволува за секое пакување на производите што не ги задоволуваат барањата на односната класа.

A. Дозволени отстапувања за квалитетот

(i) „Екстра“ класа

5% од крушите по број или маса што не ги задоволуваат барањата на класата, но ги исполнуваат оние од I класа или исклучително, да се во границите на дозволени отстапувања за истата. Во рамките на оваа дозволени отстапувања, не повеќе од 0,5% од вкупната маса мораат да бидат од производ кој ги задоволува барањата за класа II

(ii) I Класа

10% од крушите по број или маса што не ги задоволуваат барањата на класата, но ги исполнуваат оние од I класа или исклучително, оние што се во рамките на дозволени отстапувања за таа класа. Во рамките на ова допуштање, не повеќе од 1% од плодовите може да не ги задоволуваат ниту критериумите за класа II ниту минималните барања. Производите кои што се гнили или непогодни за консумација се исклучуваат. Крушите кои што се без рачки, не се предмет на оваа дозволени отстапувања

(iii) II Класа

10% од крушите по број или маса што не ги задоволуваат ниту барањата на класата ни минималните барања, со исклучок на производите зафатени од гнилеж или некое друго расипување што ги доведува до неупотреблива состојба за консумација.

Во рамките на оваа дозволени отстапувања се дозволува максимум 2% од плодовите по број или маса, а што ги покажуваат следниве оштетувања:

- незначително оштетување или незараснати пукнатини;
- многу мали траги на гниење;
- присуство на црви и/или оштетувања на пулпата предизвикани од штетници.

B. Дозволени отстапувања за големината

За сите класи:

(а) 10% по број или маса од плодовите не се совпаѓаат со големината спомената непосредно погоре или подолу, која што е обележана на пакувањето, при што е за плодовите класифицирани во најмалата класа за големина, дозволено максимално отстапување од 5 mm под минимумот.

(б) За плодовите кои не се предмет на правилата за униформност, 10% од бројот или тежината на плодовите може да имаат 5 mm варирања во однос на минималната големина.

V. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ПАКУВАЊЕТО

A. Униформност

Содржината на секое пакување мора да биде изедначено и да содржи само круши од исто потекло, сорта, квалитет и големина (ако е сортирана по големина) и ист степен на зрелост.

Во „екстра“ класата, плодовите исто така мора да бидат изедначени и по боја.

Видливиот дел од содржината на пакетот мора да биде репрезентативен за целата содржина.

Сепак, дозволено е да се пакуваат круши кои се различни по боја, вид, и/или комерцијален тип во единствена продажна единица¹, под услов тие да се со воедначен квалитет, да постои воедначеност на сортата.

B. Пакување

Крушите мора да бидат пакувани, така што продуктот ќе биде правилно заштитен.

Материјалите што се користат во внатрешноста на пакувањето мораат да бидат нови, чисти и квалитетни, со цел да се избегне надворешно или внатрешно оштетување на продуктот. Користење на материјали кои носат трговските ознаки, особено оние од хартија или печати, е дозволено под услов да не содржат токсично мастило или лепило.

Пакувањата мора да бидат без било каква страна материја.

Налепниците кои се користат за индивидуални плодови не смеат да оставаат видливи трагови после одлепувањето, ниту пак да оставаат оштетувања на постојатата.

B. Изглед

Во „екстра“ класата, плодовите мора да бидат пакувани во слоеви.

VI. ОДРЕДБИ ВО ВРСКА СО ОБЕЛЕЖУВАЊЕ

Секое пакување² мора да ги има следните карактеристики, со податоци групирани на иста страна, читлива и ознака која не се брише и е видлива од надворешната страна:

A. Идентификација:

Пакувач и/или дистрибутер/превозник

- Име и физичка адреса (пример: улица/град/регион/поштенски број и, ако е различна земјата на потекло, држава).

или

- Официјално признаена ознака од локалните државни институции³

¹ Треба да се назначи дека продажната единица се продава целовито

² Пакувањата наменети за малопродажба нема да бидат предмет на овие одредби за обележување туку ќе бидат предмет на националната легислатива. Сепак, означувањата кои се наведени ќе бидат применети при транспорт на пакување кои содржат ваков тип пакување.

³ Националната легислатива кај повеќето земји бара експлицитна декларација за името и адресата. Сепак, во случаи кога се користи официјална ознака, мора да постои референца за пакувач и/или дистрибутер (или еквивалентни кратенки). Пред официјалниот знак, мора да стои ISO 3166 (алфа) кодот на земјата/областа кој го признаваат официјалниот знак, ако тоа не е земјата на потекло

Б. Природа на продуктот:

- "Круши" доколку содржината не се гледа однадвор.
- име на сортата.
- Ако се повеќе сорти, имињата на сортите.

В. Потекло на продуктот:

Земјата на потекло и, незадолжително, областа каде се одгледуваат, или националното, регионалното или локалното име.

Земја на потекло и, незадолжително, регионален, национален или локален назив на местото Во случај кога продажните единици содржат мешавина на различни сорти од круши кои се од различно потекло треба да се назначи земјата на потекло за секоја од сортите.

Д. Комерцијални спецификации:

- класа,
- Големина, за плодовите кои што се пакувани во редови или слоеви, број на единици. Ако идентификацијата е направена според големината, треба да се наведат следните податоци:

(а) за производи кои подлежат на правилата за униформност да се назначи минималниот и максималниот дијаметар

(б) за производи кои не се предмет на правилата за униформност, да се назначи дијаметарот на најмалиот плод во пакувањето проследено со назнака „и поголемо“ или еквивалентна назнака или ако е позгодно да се назначи дијаметарот на најкрупниот плод во пакувањето.

Ѓ. Официјална ознака на пакувањето (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги имаат наznakите од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви наznаки, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

Додаток

Критериуми за големина

L = Крупноплодни сорти

SP = Летни круши за кои не е потредно спазување на минималните граници

Отворена листа на сорти круши класифицирани според критериумите за големина:

Ситноплодните и другите сорти кои не се наоѓаат на оваа листа може да бидат продавани доколку ги задоволуваат критериумите за големина како што е наведено во одделот III на овој стандард.

Некои од сортите што наведени подолу, се означуваат под трговски имиња, за чии заштитни знаци аплицирале или ги добиле во една или повеќе држави. Во првата и втората колона од табелата подолу не се наведени овие трговски имиња. Референци на познатите заштитни знаци се наведени само како информација во третата колона.

Сорта	Синоними	Трговски знаци	Големина
Abbé Fétel	Abate Fétel		L
Abugo o Siete en Boca			SP
Akça			SP
Alka			L
Alsa			L
Amfora			L
Alexandrine Douillard			L
Bergamotten			SP
Beurré Alexandre Lucas	Lucas		L
Beurré Bosc	Bosc, Beurré d'Apré-mont, Empereur Alexandre, Kaiser Alexandre		L
Beurré Clairgeau			L
Beurré	Hardenpont		L
Beurré Giffard			SP
Beurré précoceMorettini	Morettini		SP
Blanca de Aranjuez,	Agua de Aranjuez, Espadona, Blanquilla		SP
Carusella			SP
Castell	Castell de Verano		SP
Colorée de juillet	Bunte Juli		SP
Comice rouge			L
Concorde			L
Condoula			SP
Coscia	Ercolini		SP
Cure	Curato, Pastoren, Del cura de Ouro, Espadon de invierno, Bella de Berry, Lombardia de Rioja, Batall de Campana		L
D'Anjou			L
Dita			L
D. Joaquina	Doyenné de juillet		SP
Doyenné d'hiver	Winterdechant		L
Doyenné du cornice	Comice, Vereinsdechant		L
Erika			L
Etrusca			SP
Flamingo			L

Forelle			L
Général Leclerc		Amber Grace™	L
Gentile			SP
Golden Russet Bosc			L
Grand champion			L
Harrow Delight			L
Jeanne d'Arc			L
Josephine			L
Kieffer			L
Klapa Milule			L
Leonardeta	Mosqueruela, Margallon, Colorada de Alcanadre, Leonarda de Magallon		SP
Lombacad		Cascade®	L
Moscatella			SP
Mramornaja	Mramomoje		L
Mustafabey			SP
Packham's Triumph	Williams d'Automne		L
Passe Crassane	Passa Crassana		L
Perita de San Juan			SP
Pérola			SP
Pitmaston	Williams Duchesse		L
Précoce de Trévoux	Trévoux		SP
Président Drouard			L
Rosemarie			L
Suvenirs			L
Santa Maria	Santa Maria Morettini		SP
Spadoncina	Agua de Verano, Agua de Agosto		SP
Taylors Gold			L
Triomphe de Vienne			L
Vasarine Sviestine			L
Williams Bon Chrétien	Bon Chrétien, Bartlett, Williams, Summer Bartlett		L

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА ЈАГОДИ

I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за сортите (култиварите) јагоди од *Fragaria L.* за да се понудат на потрошувачите во свежа состојба, а се исклучени јагодите наменети за индустриска преработка.

II. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да се дефинира барањето за квалитет на јагодите по подготовката и пакувањето.

А. Минимални барања

За сите класи, предмет на посебни одредби за секоја класа и дозволени дозволени отстапувања, јагодите мора да се:

- цели,
- здрави; се исклучуваат трули јагоди отстапувања со што не се погодни за консумирање;
- чисти, практично без било каква видлива надворешна материја,
- со свежа појава, меѓутоа неизмиени
- практично незаразени од штеточини,
- практично немаат оштетување предизвикано од штеточини;
- со венечни ливчиња - каликс (освен во случај на шумски јагоди); каликсот и дршката, ако се присутни, мора да бидат свежи и зелени
- немаат абнормална надворешна влага;
- немаат надворешна миризба и/или вкус.

Јагодите мора внимателно да се собираат. Тие мора да се задоволително развиени и да покажуваат задоволителна зрелост. Развојот и состојбата мора да биде таква за да се овозможи истите:

- да го издржат транспортот и ракувањето со нив; и
- да пристигнат во задоволителна состојба на местото на дестинација.

Б. Класификација

Јагодите се класифицираат во три класи, кои се подолу дефинирани:

- (i) "Екстра" класа:

Јагодите од оваа класа мора да бидат со врвен квалитет. Тие мора да ги имаат карактеристиките типични за сортата. Мора да имаат свежа, чиста појава, истакнувајќи ги карактеристиките на сортата.

Не смеат да имаат земја на нив.

Не смеат да имаат недостатоци со исклучок на многу мали површински недостатоци, подуслов дека овие не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето во пакувањето.

(ii) I класа

Јагодите од оваа класа мора да бидат со добар квалитет. Во бојата и формата тие мора да имаат карактеристики типични за сортата.

Како и да е, следните мали недостатоци може да бидат дозволени обезбедувајќи дека тие не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување, и изгледот на пакувањето:

- мал недостаток на формата,
- бела дамка, која не надминува една десетина од површината на овошјето,
- мали површински знаци на притисок.
- Не смеат да имаат земја на нив.

(iii) II класа

Оваа класа вклучува јагоди кои не се квалификуваат за да бидат во повисоките класи, но ги задоволуваат минималните барања кои се погоре наведени. Дозволени се следните недостатоци под услов јагодите да останат со нивните есенцијални карактеристики во однос на квалитетот, квалитетот на одгледување и претставување:

- недостатоци во формата,
- бела дамка која не надминува една петина од површината на плодот
- мал сув дел кој не се шири,
- мали траги од земја.

III. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КАЛИБРИРАЊЕ

Големината е утврдена со максималниот дијаметар на екваторијалниот дел.

Јагодите мора да бидат со следните минимални големини:

Екстра Класа: 25mm

Класите I и II: 18mm

Не постои минимална големина за дивите јагоди.

IV. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДОЗВОЛЕНИ ОТСТАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволува за секое пакување за производство кое не ги задоволува барањата на назначената класа.

A. Дозволени отстапувања во квалитетот

(i) "Екстра" класа

5% од бројот или тежината на јагодите не ги задоволуваат барањата за класата, но ги исполнуваат барањата за I класа, или, со исклучок, се во рамките на дозволени отстапувања на таа класа. Од овие 5% не повеќе од 2% може да бидат расипано овошје.

(ii) I класа:

10% од бројот или тежината на јагодите кои не ги задоволуваат барањата на класата но ги исполнуваат барањата за II класа, или, со исклучок, се во рамките на дозволени отстапувања на таа класа. Од овие 10% не повеќе од 2% може да содржат расипано овошје.

(iii) II класа

10% од бројот или тежината на јагодите не ги задоволуваат барањата на класата ниту минималните барања, со исклучок на производите кои се прогниени, појако модри или сите други отстапувања кои ги прават неподобни за консумирање. Од овие 10% не повеќе од 2% може да содржат расипано овошје.

Б. Дозволени отстапувања во големината

За сите класи, 10% од бројот или тежината на јагодите кои отстапуваат од минималната големина .

V. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПАКУВАЊЕТО

А. Униформност

Содржината на секое пакување мора да е униформна, и да се состои единствено од јагоди со исто потекло, сорта, квалитет и големина.

Кај Екстра Класата - со исклучок на шумските јагоди-мора да бидат посебно униформни и регуларни во однос на степенот на зрелост, боја и големина. Во класа I, јагодите може да бидат помалку униформни во големина.

Видливиот дел од содржината на пакувањето мора да биде репрезентативен за целата содржина.

Б. Пакување:

Јагодите мора да се пакуваат на таков начин за да обезбеди правилна заштита на продуктот.

Користените материјали за внатрешноста на пакувањето мора да бидат нови, чисти и со таков квалитет за да се избегне предизвикување на било какво надворешно или внатрешно оштетување на производите. Дозволено е користење на материјали, посебно на хартија или плумби, на кои се наведени трговските спецификации при што отпечатениот дел или етикетањето е со не-отровно мастило или лепак.

Посебно овошјето од "Екстра" класа мора да биде добро претставено. Пакетите мора да бидат ослободени од било какви надворешни материи.

Налепниците кои се користат за индивидуални плодови не смеат да оставаат видливи трагови после одлепувањето, ниту пак да оставаат оштетувања на постојатата.

VI. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЛЕЖУВАЊЕТО

Секое пакување мора да ги има следните карактеристики, со букви кои се групирани на иста страна, читлива и ознака која не се брише и видлива од надворешната страна:

A. Идентификација:

Име и адреса на пакувачот и/или дистрибутерот.

Овој податок може да биде заменет со:

- за сите пакувања ,освен пред-пакувања, со службено издадена или прифатена кодна ознака која го претставува пакувачот и/или дистрибутерот со назнака „пакувач и/или испраќач (или еквивалентни кратенки)“.

- само за пред-пакувања, со името и адресата на продавачот кој е основан во Заедницата со индикација „Пакувано за.“ или еквивалентен податок. Во овој случај, треба да се назначи и кодот кој го означува пакувачот и/или дистрибутерот. Продавачот ќе ги даде сите потребни податоци околу значењето на овој код на барање од инспекциското тело.

B. Природа на продуктот:

" Јагоди", доколку содржината на пакувањето не е видлива од надвор,

- име на сортата(необврзувачки)

B. Потекло од продуктот:

- Земја на потекло и, незадолжително, областа каде се одгледуваат, или националното, регионалното или локалното име на местото.

Г. Комерцијални спецификации:

- класа,

Д. Официјална контролна марка (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги маат назнаките од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви знаци, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА СЛАТКА ПИПЕРКА

I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за слатките пиперки одгледани од сортите (култиварите) *Capsicum annuum* L. var. *annuum* за свежа консумација, а исклучени се слатките пиперки наменети за индустриска преработка. Според нивниот облик се разликуваат четири комерцијални вида:

- долги слатки пиперки
- бабури со повеќе врвови
- бабури со еден врв
- гамби

II. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да се дефинира барањето за квалитет на слатките пиперки по подготовката и пакувањето.

A. Минимални барања

- За сите класи, предмет на посебни одредби за секоја класа и дозволени дозволени отстапувања, слатките пиперки мора да се: цели,
- здрави; се исклучуваат трули слатки пиперки или со отстапувања што не се погодни за консумирање;
- чисти, практично од секаква видлива надворешна материја, свежи;
- практично незаразени од штеточини,
- практично без оштетување предизвикано од штеточини;
- добро развиени;
- без зацелени повреди;
- без пригор од сонце (освен за спецификациите од Поглавје Б; Класификација, точка (ii));
- со дршка;
- без абнормална надворешна влага;
- без надворешна миризба и/или вкус.

Развојот и состојбата на слатките пиперки мора да биде таква за да се овозможи истите:

- да го издржат транспортот и ракувањето со нив; и
- да пристигнат во задоволителна состојба на местото на дестинација.

B. Класификација

Слатките пиперки се класифицираат во две класи, кои се подолу дефинирани:

- (i) I класа

Слатките пиперки од оваа класа мора да бидат со добар квалитет. Во однос на развојот формата и бојата мора да ги имаат карактеристиките на сортата и/или комерцијалниот вид со оглед на степенот на зрелост. Тие мора да се: цврсти;

- практично неоштетени/нерасипани.

Дршката може да биде малку оштетена или скратена со цела чашка.

(ii) II класа

Оваа класа вклучува слатки пиперки кои не се квалификуваат за да бидат во повисоките класи, но ги задоволуваат минималните барања кои се погоре наведени. Како и да е, дозволени се следните мали недостатоци, ако пиперките ги задржуваат есенцијалните карактеристики во однос на квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето:

- недостатоци во однос на формата и развојот;
- потемнети делови од сонце или слабо третирани повреди, со граница од 2 см во должина за недостатоци со долганвеста форма и 1 см² од вкупната површина за други недостатоци;
- малку суви површински пукнатини кои не надминуваат цела кумулативна должина од 3 см.

Можат да бидат помалку цврсти но да не се овенати. Дршката може да биде оштетена или исечена.

///. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА СОРТИРАЊЕ

Сортирањето е утврдено со дијаметар на горниот дел (ширина) на слатките пиперки. Во случај на гамбите (во форма на домати) изразот "ширина" значи максималниот екваторијален (напречен) дел.

За сортирањето на слатките пиперки, разликата на дијаметарот помеѓу најголемата и најмалата пиперка во некои пакувања не смее да надмине 20 mm. Ширината на слатките пиперки не смее да биде помала од:

- кај долгнавести слатки пиперки (остри, зашилени, конусни): 20 mm;
- кај четврати слатки пиперки (бабури) и кај четвртасти конусни слатки пиперки (клинест врв), односно бабури: 40 mm
- кај гамбите (пиперки во форма на домати): 55 mm.

Сортирањето не е задолжително за II класа, предмет на минимални големини.

Барањата за сортирање не се применуваат кај минијатурните продукти¹.

¹ Минијатурен продукт подразбира сорта или култивар од пиперка добиен по пат на селекција и/или специјални култивациони техники, исклучувајќи ги плодовите од не-минијатурни сорти кои се недоразвиени и со неадекватна големина. Сите други барања на стандардот мора да бидат задоволени.

IV. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДОЗВОЛЕНИ ОТПАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволува за секое пакување на производство кое не ги задоволува барањата на назначената класа.

A. Дозволени отстапувања во квалитетот

(i) "I" класа

10% од бројот или тежината на слатките пиперки не ги задоволуваат барањата за класата, но ги исполнуваат барањата за II класа, или, со исклучок, се во дозволени отстапувања на таа класа.

(ii) II класа

10% од бројот или тежината на слатките пиперки не ги задоволуваат барањата на класата ниту минималните барања, исклучувајќи ги меѓутоа, производите кои се прогниени или имаат отстапувања кои ги прават неподобни за консумирање.

B. Дозволени отстапувања во големината

(i) I класа

10% од бројот или тежината на слатките пиперки не се согласно со големината утврдена во рамките на граница од +5 мм вклучувајќи не повеќе од 5% слатки пиперки под минимално утврдената големина.

(ii) II класа

Сортирани слатки пиперки

10% од бројот или тежината на слатките пиперки не се согласно со големината утврдена во рамките на граница од +5 мм вклучувајќи не повеќе од 5% слатки пиперки под минимално утврдената големина.

- Несортирани слатки пиперки

5% од бројот или тежината на слатките пиперки до 5 мм помали од минимално утврдената големина.

V. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПАКУВАЊЕТО

A. Униформност

Содржината на секое пакување мора да е униформна и да се состои единствено од слатки пиперки со исто потекло, сорта или комерцијален вид, квалитет и големина (доколку се сортирани), и во случај на I класа, со проценка ист степен на зрелост и боја.

Меѓутоа, дозволена е мешавина на слатки пиперки со различна боја, доколку се униформни во однос на потеклото, комерцијалниот вид, квалитетот и големината (доколку се сортирани) и да има исти број на слатки пиперки од секоја боја.

За паковките од слатки пиперки со максимална нето тежина до 1 кг, униформност се бара само во однос на потеклото и квалитетот. Кога слатките пиперки со различни бои се пуштени на пазарот, не се бара униформност во однос на потеклото.

Во случај на сортирано производство, долгнавестите слатки пиперки треба да бидат задоволително униформни во однос на должината.

Минијатурните слатки пиперки мора да бидат воедначени во големина. Може да се мешаат со други минијатурни продукти од различен вид и потекло.

Видливиот дел од содржината на секоја паковка мора да е репрезентативна за сета содржина.

Б. Пакување:

Слатките пиперки мора да се пакуваат на таков начин за да ако тие се соодветно заштитени.

Користените материјали за внатрешноста на пакувањето мора да бидат нови, чисти и со таков квалитет за да се избегне предизвикување на било какво надворешно или внатрешно оштетување на продуктот. Дозволено е користење на материјали, посебно на хартија или плумби, на кои се наведени трговските спецификации при што отпечатениот дел или етикетирањето е со не-отровно мастило или лепак. Пакувањата мора да бидат ослободени од сета надворешна материја.

Етикетите поединечно залепени на продуктот не треба да остават видливи траги од лепило, ниту пак да доведе до оштетување на лушпата.

VI. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЛЕЖУВАЊЕ

Секое пакување мора да ги има следните карактеристики, со букви групирани на иста страна, читлива и ознака која не се брише и е видлива од надворешната страна:

А. Идентификација:

Име и адреса на пакувачот и/или дистрибутерот.

Овој податок може да биде заменет со:

- за сите пакувања ,освен пред-пакувања, со службено издадена или прифатена кодна ознака која го претставува пакувачот и/или дистрибутерот со назнака „пакувач и/или испраќач (или еквивалентни кратенки)“.

- само за пред-пакувања, со името и адресата на продавачот кој е основан во Заедницата со индикација „Пакувано за:“ или еквивалентен податок. Во овој случај, треба да се назначи и кодот кој го означува пакувачот и/или дистрибутерот. Продавачот ќе ги даде сите потребни податоци околу значењето на овој код на барање од инспекциското тело.

Б. Природа на продуктот:

- "Слатки пиперки" и

- боја

- Комерцијален вид ("долгнавести", "бабури", "гамби" конусни", "рамни") или името на сортата.

Во случај пакувањата или малопродажните пакувања да содржат мешавина од различни бои или комерцијални типови пиперка треба да се наведе:

- „Мешани пиперки“ – или назив со слично значење.
- Ако содржината на пакувањето не е видлива однадвор да се назначи бојата и/или комерцијалниот тип на слатки пиперки и бројот на парчиња од секоја боја и/или комерцијален тип.

В. Потекло на продуктот:

Земјата на потекло и, незадолжително, областа каде се одгледуваат, или националното, регионалното или локалното име.

Во случај пакувањата или малопродажните пакувања да содржат мешавина од различни бои и/или комерцијални типови пиперка од различно потекло, треба да се наведат земјите на потекло веднаш то името на коресподентната боја и/или комерцијален тип.

Г. Комерцијални спецификации:

- класа,
- големина изразена со максималните и минималните дијаметри (или назнака „несортирани“ каде што е потребно);
- „Мини пиперки“, „Бејби пиперки“ или соодветен термин за обележување минијатурни продукти, кога е потребно. Каде што се работи за мешавина на минијатурни производи од различно потекло во исто пакување, треба да се споменат земјите на потекло.

Д. Официјална ознака на пакувањето (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги маат наznakите од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви наznаки, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА ТРПЕЗНО ГРОЗЈЕ

I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за сортите (култиварите) трпезно грозје од *Vitis vinifera* L. за да се понудат на потрошувачите во свежа состојба, исклучувајќи го грозјето наменето за индустриска преработка.

II. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да се дефинира барањето за квалитет на трпезното грозје по подготовката и пакувањето.

A. Минимални барања

За сите класи, предмет на посебни одредби за секоја класа и дозволени дозволени отстапувања, гроздовите и зрната мора да бидат:

- здрави; се исклучува производство на труло трпезно грозје или со
- отстапувања што не се погодни за консумирање;

- чисти, практично од секаква видлива надворешна материја, практично незаразени од штеточини,
- практично без оштетување предизвикано од штеточини; без абнормална надворешна влага; без надворешна миризба и/или вкус.

Во дополнување, зрната мора да се:

- цели;
- со правилна форма;
- нормално развиени.

Пигментацијата која е резултат на зрачењето од сонцето не се смета за недостаток.

Гроздовите мора внимателно да се собрани. Тие мора да се соодветно развиени и доволно зрели.

Сокот од гроздовите треба да има содржина на шеќер со следниот рефрактометриски индекс од најмалку:

- 12° Brix за сортите Alphonse Lavallée, Cardinal и Victoria;
- 13° Brix за семенските сорти;
- 14° Brix за безсеменските сорти

Дополнително, сите сорти мора да имаат задоволителен однос на шеќери и киселини.

Равојот и состојбата на зрелост на трпезното грозје мора да биде таква за да се овозможи истите:

- да го издржат транспортот и ракувањето со нив; и
- да пристигнат во задоволителна состојба на местото на дестинација.

Б. Класификација

Трпезното грозје се класифицира во три класи, кои се подолу дефинирани:

(i) "Екстра" класа:

Трпезното грозје од оваа класа мора да биде со врвен квалитет. По форма, развој и боја гроздовите мора да се типични за сортата која е дозволена во областа во која тие се одгледуваат и не смеат да имаат недостатоци. Зрната мора да се цврсти, цврсто прикачени, ист простор помеѓу стебленцето и целиот грозд да е природно непроменет/цел.

(ii) I класа

Трпезното грозје од оваа класа мора да биде со добар квалитет. По форма, развој и боја гроздовите мора да се типични за сортата која е дозволена во областа во која тие се одгледуваат. Зрната мора да се цврсти, цврсто прикачени и што е можно повеќе нивниот грозд да е природно непроменет/цел. Може да имаат помалку ист простор помеѓу стебленцето споредено со "Екстра" класа

Како и да е, може да се дозволат мали недостатоци, ако истите не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето:

- мали недостатоци во обликот
- мали недостатоци во бојата,
- многу мали недостатоци во однос на бојата на лушпата предизвикана од сончевите зраци.

(iii) II класа

Оваа класа вклучува трпезно грозје кое не се квалификува да биде во повисоките класи, но ги задоволува минималните барања кои се погоре наведени. Гроздовите може да имаат мали недостатоци во однос на формата, развојот и бојата ако истите не влијаат на есенцијалните карактеристики на сортата, дозволени за областа каде истите се одгледуваат. Зрната мора да се доволно цврсти и доволно цврсто прикачени, и кога е можно, сеуште да бидат на гроздот. Може да имаат помалку ист простор помеѓу стебленцето споредено со I класа.

Како и да е, може да се дозволат мали недостатоци, ако истите не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето:

- недостатоци во обликот
- недостатоци во бојата,
- мали недостатоци во однос на бојата на лушпата предизвикана од сончевите зраци;
- мали пригмечени места;
- мали недостатоци на лушпата.

III. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА СОРТИРАЊЕ

Големината е утврдена со тежината на гроздот. Следните барања во однос на минималната големина по грозд се дефинирани за сорти на трпезно грозје одгледано во стакленик и на отворено, потоа со големи или со мали зрна:

	Трпезно грозје одгледувано во стакленици (ако е спомнато на обележувањето)	Трпезно грозје одгледувано на отворено	
		Сите сорти освен ситнозрнести од Прилогот кон овој Анекс	Ситнозрнести наброени во Прилогот кон овој Анекс
ЕКСТА класа	300g	200g	150g
I класа	250g	150g	100g
II класа	150g	100g	75g

IV. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДОЗВОЛЕНИ ОТСТАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволуваат за секое пакување на производство кое не ги задоволува барањата на назначената класа.

A. Дозволени отстапувања во квалитетот

(i) "ЕКСТРА" класа

5% од тежината на гроздовите не ги задоволуваат барањата за класата, но ги исполнуваат барањата за I класа, или, со исклучок, се во рамките на дозволени отстапувања на таа класа.

(ii) I класа:

10% од тежината на гроздовите не ги задоволуваат барањата на класата, но ги исполнуваат барањата за II класа, или, со исклучок, се во дозволени отстапувања на таа класа.

(iii) II класа

10% од тежината на гроздовите не ги задоволуваат барањата на класата ниту минималните барања, со исклучок на плодовите кои се прогниени или сите други отстапувања кои ги прават неподобни за консумирање.

Б. Дозволени отстапувања во големината

(i) "Екстра" класа и I класа

10% од тежината на гроздовите може да не ги задоволуваат барањата за големина за класата, но ги исполнуваат барањата на подолната клас.

(ii) II класа

10% од тежината на гроздовите може да не ги задоволуваат барањата за големина за класата, но да не бидат полесни од 75 g.

(iii) Екстра" класа, I и II класа

Во секое малопродажно пакување кое не преминува нето тежина од 1 kg, може да се додаде еден грозд со помала тежина од 75 g, за да се достигне вкупна тежина од еден килограм, под услов тој грозд да ги исполнува другите барања за квалитет на дадената класа.

V. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПАКУВАЊЕТО

A. Униформност

Содржината на секое пакување мора да е униформна и да содржи единствено гроздови со исто потекло, сорта, квалитет и степен на зрелост.

За производи во мали паковања чија тежина не надминува 1 kg, не се бара униформност во однос на сортата и потеклото.

За "Екстра" класа, гроздовите мора да се помалку или повеќе со идентична големина и боја.

Додаток на гроздови со различна боја, заради декоративни причини е дозволен само во случај на сортата Chasselas.

Видливиот дел од содржината на секоја паковка мора да е репрезентативна за сета содржина.

Б. Пакување:

Трпезното грозје мора да се пакува на таков начин за да обезбедат правилна заштита на продуктот.

Во случај на "Екстра" класа, гроздовите мора да се пакувани во единечен слој.

Користените материјали за внатрешноста на пакувањето мора да бидат нови, чисти и со таков квалитет за да се избегне предизвикување на било какво надворешно или внатрешно оштетување на производите. Дозволено е користење на материјали, посебно на хартија или плумби, на кои се наведени трговските спецификации при што отпечатениот дел или етикетањето е со не-отровно мастило или лепак. Пакувањата мора да бидат ослободени од сета надворешна материја, иако дел од гранка на виновата лоза која не е подолга од 5 см може да се остави на стебленцето на гранката, како форма на посебна изглед.

Налепниците кои се користат за индивидуални продукти не смеат да оставаат видливи трагови после одлепувањето, ниту пак да оставаат оштетувања на покожницата.

VI. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЛЕЖУВАЊЕ

Секое пакување мора да ги има следните карактеристики, со букви групирани од иста страна, читлива и ознака која не се брише и видлива од надворешната страна:

A. Идентификација:

Име и адреса на пакувачот и/или дистрибутерот.

Овој податок може да биде заменет со:

- за сите пакувања ,освен пред-пакувања, со службено издадена или прифатена кодна ознака која го претставува пакувачот и/или дистрибутерот со назнака „пакувач и/или испраќач (или еквивалентни кратенки)“.

- само за пред-пакувања, со името и адресата на продавачот кој е основан во Заедницата со индикација „Пакувано за:“ или еквивалентен податок. Во овој случај, треба да се назначи и кодот кој го означува пакувачот и/или дистрибутерот. Продавачот ќе ги даде сите потребни податоци околу значењето на овој код на барање од инспекциското тело.

B. Природа на продуктот:

"трπεζно грозје", доколку содржината на пакувањето не е видлива од

надвор,

име на сортата или, каде е можно, сортите.

„од стакленици“– ако е потребно

B. Потекло од продуктот:

Земјата (или, кога е можно, земјите)на потекло и, незадолжително, областа каде се одгледуваат, или националното, регионалното или локалното име на местото.

Г. Комерцијална спецификација

- класа

Д. Официјална контролна марка (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги маат наznakите од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви наznаки, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

Додаток

Конечна листа на ситнозрнести сорти трпезно грозје

Сорта	Други имиња под кои е позната сортата
Admirable de Courtiller	Admirable, Csiri Csuri
Albillo	Acerba, Albuela, Blanco Ribera, Cagalon
Angelo Pirovano	I. Pirovano 2
Annamaria	I. Ubizzoni 4
Baltali	
Beba	Beba de los Santos, Eva
Catalanesca	Catalanesa, Catalana, Uva Catalana
Chasselas blanc	Chasselas doré, Fendant, Franceset, Franceseta, Gutedel, Krachgutedel, White van der Laan
Chasselas rouge	Roter Gutedel
Chelva	Chelva de Cebreros, Guareña, Mantuo, Villanueva
Ciminnita	Cipro bianco
Clairette	Blanquette, Malvoisie, Uva de Jijona
Colombana bianca	Verdea, Colombana de Peccioli
Dehlo	
Delizia di Vaprio	I. Pirovano 46 A
Exalta	
Flame Seedless	Red Flame
Gros Vert	Abbondanza, St Jeannet, Trionfo dell'Esposizione, Verdal, Trionfo di Gerusalemme
Jaoumet	Madeleine de St Jacques, Saint Jacques
Madeleine	Angevine, Angevine Oberlin, Madeleine Angevine Oberlin, Republicain
Mireille	
Molinera	Besgano, Castiza, Molinera gorda
Moscato d'Adda	Muscat d'Adda
Moscato d'Amburgo	Black Muscat, Hambro, Hamburg, Hamburski Misket, Muscat d'Hambourg, Moscato Preto
Moscato di Terracina	Moscato di Maccarese
Œillade	Black Malvoisie, Cinsaut, Cinsault, Ottavianello, Sinso

Сорта	Други имиња под кои е позната сортата
Panse precoce	Bianco di Foster, Foster's white, Sicilien
Perla di Csaba	Càbski Biser, Julski muskat, Muscat Julius, Perle de Csaba
Perlaut	
Perlette	
Pizzutello bianco	Aetonychi aspro, Coretto, Cornichon blanc, Rish Baba, Sperone di gallo, Teta di vacca
Precoce de Malingre	
Primus	I. Pirovano 7
Prumesta	Bermestia nera, Pergola rossa, Pergolese di Tivoli
Regina dei Vigneti	Königin der Weingärten, Muskat Szölöskertek Kizalyneja, Szölöskertek Kizalyneh, Rasaki ourgarias, Regina Villos, Reina de las Viñas, Reine des Vignes, I. Mathiasz 140, Queen of the Vineyards
Servant	Servan, Servant di Spagna
Sideritis	Sidiritis
Sultanines	Bidaneh, Kishmich, Kis Mis, Sultan, Sultana, Sultani, Cekirdesksiz, Sultanina bianca, Sultaniye, Thompson Seedless and mutations
Valenci blanc	Valensi, Valency, Panse blanche
Valenci noir	Planta Mula, Rucial de Mula, Valenci negro
Yapincak	

СПЕЦИФИЧЕН ПАЗАРЕН СТАНДАРД ЗА ДОМАТ

I. ДЕФИНИЦИЈА НА ПРОДУКТОТ

Овој стандард се применува за домати одгледани од сортите (култиварите) *Lycopersicon lycopersicum* (L.) Karsten ex Farw. *Lycopersicon esculentum* Mill, за да се понудат на потрошувачите во свежа состојба, а се исклучени домати наменети за индустриска преработка. Доматите се класифицираат во четири комерцијални вида:

- "округли"
- "ребрасти"
- "долгнавести" или "издолжени"
- „црешовидни“ (вклучувајќи ги „коктел“ домати).

II. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА КВАЛИТЕТОТ

Целта на стандардот е да се дефинира барањето за квалитет на домати по подготовката и пакувањето.

А. Минимални барања

За сите класи, предмет на посебни одредби за секоја класа и дозволени дозволени отстапувања, домати мора да се:

- цели,
- здрави; се исклучуваат трули домати или со отстапувања што не се погодни за конзумирање;
- чисти, практично од секаква видлива надворешна материја, практично незаразени од штеточини,
- практично без оштетување предизвикано од штеточини; без абнормална надворешна влага;
- без надворешна миризба и/или вкус.
- со свеж изглед

Во случај на цели китки домати, дршките мора да се свежи, здрави, чисти и да немаат ливчиња и секаква надворешна материја. Развојот и состојбата на домати мора да биде таква за да се овозможи истите:

- да го издржат транспортот и ракувањето со нив; и
- да пристигнат во задоволителна состојба на местото на дестинација.

Б. Класификација

Доматите се класифицираат во три класи, кои се подолу дефинирани:

(i) "Екстра" класа:

Доматите од оваа класа мора да бидат со врвен квалитет. Мора да имаат цврста внатрешности мора да ги имаат карактеристики на сортата во однос на форма, изглед и развој.

Нивната боја, според нивната состојба на зрелост, мора да биде таква за да се задоволат барањата наведени во последниот под-став од став А погоре.

Не смеат да имаат зелени зони и други недостатоци, со исклучок на многу мали површински недостатоци, обезбедувајќи дека истите не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето.

(ii) I класа

Доматите од оваа класа мора да бидат со добар квалитет. Мора да се цврсти и да ги имаат карактеристиките на сортата. Не смеат да имаат пукнатини и видливи зелени зони. Како и да е, дозволени се следните мали недостатоци, обезбедувајќи дека истите не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето:

- мал недостаток во однос на формата и развојот;
- мала деформација во однос на бојата;
- мали оштетувања на покожицата;
- многу мали повреди.

Понатаму, "ребрастите" домати може да покажуваат:

- зацелени пукнатини кои не се подолги од 1 см, да нема преголеми испапчувања
- одрвенување на стигмата до 1 см²
- фина лузна од цветот со долгнавеста форма (како шав), но не подолг од две третини од најголемиот дијаметар на плодовите.

(iii) II класа

Оваа класа вклучува домати кои не се квалификуваат за да бидат во повисоките класи, но ги задоволуваат минималните барања кои се погоре наведени. Доматите мора да се цврсти (но може да бидат помалку цврсти од оние од I класа) и не смеат да покажуваат третиран пукнатини.

Како и да е, дозволени се следните мали недостатоци, обезбедувајќи дека истите не влијаат на општиот изглед на продуктот, квалитетот, квалитетот на чување и пакувањето на пакувањето:

- недостатоци во однос на формата, развојот и бојата
- недостатоци на покожицата, под услов плодовите да не се сериозно оштетени,
- зацелени пукнатини не подолги од 3 см.

Понатаму, "ребрастите" домати може да покажуваат:

- поизразени изростоци од оние дозволени за I класа, но без да се деформирани;
- испапчувања;
- одрвенување на стигмата до 2 см²
 - фина лузна од цветот со долгнавеста форма (како шав).

///. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА СОРТИРАЊЕ

Сортирањето е утврдено со максималниот дијаметар на екваторијалниот дел, според тежината или според бројот на плодовите.

Следните одредби не се применуваат за домати во грозд, а за домати од II класа се опционални.

За да се обезбеди Униформност во големината:

(а) Најголемата разлика во дијаметарот меѓу плодовите од едно пакување ќе биде ограничена на:

- 10 mm ако дијаметарот на најмалиот плод (како што е назначено на пакувањето) е помал од 50 mm.
- 15 mm ако дијаметарот на најмалиот плод (како што е назначено на пакувањето) е 50 mm и повеќе, но не повеќе од 70 mm .
- 20 mm ако дијаметарот на најмалиот плод (како што е назначено на пакувањето) е 70 mm и повеќе, но не повеќе од 100 mm.
- Нема ограничувања во разликите меѓу плодовите чии дијаметри се еднакви или поголеми од 100 mm.

Во случај кога се применуваат кодови за обележување на големината ќе се применува следната вредносни граници:

Код за големина	Дијаметар (mm)
0	≤ 20
1	$> 20 \leq 25$
2	$> 25 \leq 30$
3	$> 30 \leq 35$
4	$> 35 \leq 40$
5	$> 40 \leq 47$
6	$> 47 \leq 57$
7	$> 57 \leq 67$
8	$> 67 \leq 82$
9	$> 82 \leq 102$
10	> 102

(б) За домати кои што се класираат според број на плодови, разликата во големина треба да биде конзистентна или во склад со условите наведени во претходната точка (а)

IV. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ДОЗВОЛЕНИ ОТПАПУВАЊА

Дозволени отстапувања во однос на квалитетот и големината се дозволува за секое пакување на производство кое не ги задоволува барањата на назначената класа.

A. Дозволени отстапувања во квалитетот

(i) "Екстра" класа

5% од бројот или тежината на домати не ги задоволуваат барањата за класата, но ги исполнуваат барањата за I класа, или, со исклучок, се во дозволени отстапувања на таа класа. Во рамките на овие допуштања не смее да има повеќе од 0,5% од II класа плодови.

(ii) I класа:

10% од бројот или тежината на домати не ги задоволуваат барањата на класата, но ги исполнуваат барањата за II класа, или, со исклучок, се во дозволени отстапувања на таа класа.

За домати на китка, 5% од бројот или тежината на домати кои се одвоени од китката. Во рамките на овие допуштања не смее да има повеќе од 1% од II класа плодови. Гнилите производи, непогодни за консумација се исклучени од овие допуштања.

(iii) II класа

10% од бројот или тежината на домати не ги задоволуваат барањата на класата ниту минималните барања, исклучувајќи ги меѓутоа, производите кои се прогниени, потемнети или имаат отстапувања кои ги прават неподобни за консумирање. Гнилите производи, непогодни за консумација се исклучени од овие допуштања.

За домати на китка, 10% од бројот или тежината на домати кои се одвоени од китката.

Б. Дозволени отстапувања во Големината

За сите класи:

10% од бројот или тежината на домати согласно со големината која е веднаш над или под онаа која е специфицирана.

V. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ПАКУВАЊЕТО

А. Униформност

Содржината на секое пакување мора да е униформна и да се состои единствено од домати со исто потекло, сорта или комерцијален вид, квалитет и големина (доколку се сортирани). Зрелоста и бојата на домати од "Екстра" и I класа мора да биде униформна. Понатаму, должината на "долгнавестите" домати мора да е задоволително униформна.

Видливиот дел од содржината на секое пакување мора да е репрезентативен за целата содржина.

Сепак, дозволено е да се пакуваат домати кои се различни по боја, вид, и/или комерцијален тип во единствена продажна единица¹, под услов тие да се со воедначен квалитет, да постои воедначеност на бојата, сортата и/или комерцијалниот тип и потеклото.

Б. Пакување:

Пакувањата на домати мора да обезбедат соодветна заштита на продуктот.

Користените материјали за внатрешноста на пакувањето мора да бидат нови, чисти и со таков квалитет за да се избегне предизвикување на било какво надворешно или внатрешно оштетување на продуктот. Дозволено е користење на материјали, посебно на хартија или плумби, на кои се наведени трговските спецификации при што отпечатениот дел или етикетањето е со неотровно мастило или лепак. Пакувањето мора да биде чисто, без присуство на страни материји.

VI. ОДРЕДБИ КОИ СЕ ОДНЕСУВААТ НА ОБЕЛЕЖУВАЊЕ

Секое пакување² мора да ги има следните карактеристики, со податоци групирани на иста страна, читлива и ознака која не се брише и е видлива од надворешната страна:

А. Идентификација:

Пакувач и/или дистрибутер/превозник

¹ Треба да се назначи дека продажната единица се продава целовито

² Пакувањата наменети за малопродажба нема да бидат предмет на овие одредби за обележување туку ќе бидат предмет на националната легислатива. Сепак, означувањата кои се наведени ќе бидат применети при транспорт на пакување кои содржат ваков тип пакување.

- Име и физичка адреса (пример: улица/град/регион/поштенски број и, ако е различна земјата на потекло, држава).

или

- Официјално признаена ознака од локалните државни институции¹

Б. Природа на продуктот:

- "Домати" или "домати на китка" и комерцијалниот вид, доколку содржината не се гледа однадвор. Овие детали мора секогаш да се обезбедени за црешовидните домати (или за „коктел“), без разлика дали се или не домати на китка;

- име на сортата (незадолжително).

- „Мешавина на домати“ или соодветна ознака во случај кога продажните единици содржат мешавина на производи со различна боја, вид и/или комерцијален тип. Ако продуктот не е видлив однадвор боите, видовите или сортите мора да бидат назначени на продажната единица.

В. Потекло на продуктот:

Земјата на потекло и, незадолжително, областа каде се одгледуваат, или националното, регионалното или локалното име.

Во случај кога продажните единици содржат мешавина на производи со различна боја, вид и/или комерцијален тип на домати кои имаат различно потекло, називот на секоја земја на потекло треба да се назначи паралелно со називот на бојата, сортата или комерцијалниот тип од каде што потекнуваат.

Г. Комерцијални спецификации:

- класа,
- големина изразена со максималниот и минималниот дијаметар (доколку продуктот е сортиран).

Д. Официјална ознака на пакувањето (незадолжително)

Пакувањата не треба да ги имаат насоките од првиот подпараграф, во случаи кога содржат малопродажни пакувања, јасно видливи однадвор и кога секое такво пакување ги содржи бараните податоци. Во тие случаи, големопродажните пакувања не треба да содржат никакви знаци, зошто истите можат да содадат забуна. Кога се ставаат на палета, информациите треба да се стават на очигледна позиција на најмалку две страни од палетата.

¹ Националната легислатива кај повеќето земји бара експлицитна декларација за името и адресата. Сепак, во случаи кога се користи официјална ознака, мора да постои референца за пакувач и/или дистрибутер (или еквивалентни кратенки). Пред официјалниот знак, мора да стои ISO 3166 (алфа) кодот на земјата/областа кој го признаваат официјалниот знак, ако тоа не е земјата на потекло

ПРИЛОГ 2**МИНИМАЛНИ СТАНДАРДИ ЗА КВАЛИТЕТ НА ОВОШЈЕ И ЗЕЛЕНЧУК НАМЕНЕТИ ЗА ПЕРЕРАБОТКА****Пиперка** (*Capsicum annum* L.)

Пиперката за преработка, според квалитет се класира во 4 класи - екстра, I, II, III една комбинирана I и II класа.

Пиперката за преработка од екстра класа мора да биде од одличен квалитет и да потекнува од иста висококвалитетна сорта. Плодовите мораат да бидат добро развиени, со типични сортни карактеристики и без недостатоци. Плодовите исто така мораат да бидат мазни, месести, уедначени по формата, крупноста, бојата и вкусот (сладок) и мораат да бидат со рачка. Истите треба да бидат исчистени од нечистотии и спакувани во картонски кутии.

Според крупноста на плодот пиперката од екстра класа мора да има максимум 6 плода во 1 kg.

Пиперката за преработка од прва класа мора да биде со ист квалитет опишан во одредбите за квалитет на правилникот за пиперка за преработка. Според крупноста на плодовите пиперката од прва класа мора да има максимум 10 плода во 1 kg или должина на плодот над 12 cm.

Пиперката од II класа мора да има плодови добро развиени, типични за сортата и уедначени по формата и крупноста, без позначителни недостатоци. Се дозволуваат до 5% пиперки со помали механички оштетување или со напукнатини, кои не ја намалуваат употребната вредност на производот.

Според крупноста на плодот пиперката од II класа мора да има максимум 10 - 15 плода во 1 kg или должина на плодот од 10-12 cm.

Пиперката од III класа мора да биде од добар квалитет, со добро развиени плодови без поголеми недостатоци. Се толерира помала уедначеност на плодовите според крупноста и формата, како и помали механички повреди односно пукнатини.

Во единица на пакување на пиперка не смее да има повеќе од 10% плодови со оштетувања.

Според крупноста на плодот пиперката од III класа мора да има од 15-20 плода во 1 kg или должина на плодот од 8-10 cm.

Пиперката за преработка може да се откупи и како мешана и и II класа, каде минимум 50% од предадената пиперка мора да биде и класа.

Пиперката се пакува во летварки за зеленчук, во големи летварки или во картонски кутии. Пиперките може да се пакуваат и во чисти вреќи изработени од текстилни или пластични влакна.

Цвекло (*Beta vulgaris* subsp. *Rubra* L.)

Цвеклото според квалитетот се класира во две класи - I и II .

Цвеклото од I класа мора да има корен уедначен по обликот, големината и бојата на меснатиот дел која е карактеристична за сортата. Меснатиот дел мора да биде без бели пруги (прстени) без цврсти целулозни влакна и без чатали. Лисјето на цвеклото мора да биде отсечено 2 cm над коренот.

Според големината на коренот цвеклото од I класа се пушта во промет како цвекло со пречник од 5 до 8 cm и како цвекло со пречник од 8 до 12 cm.

Во единица на пакување може да има до 5% корења со помали механички оштетувања.

Цвеклото од II класа мора да им одговара на условите од претходниот член, со тоа што корењата не мораат да бидат уедначени по обликот, големината и бојата и што во единица на пакување може да има вкупно до 15% напукнати и механички оштетени корења.

Цвеклото се пакува во летварки јаболчарки, во картонски кутии, како и во вреќи од синтетички влакна.

Кромид (*Allium* *sepa* L.)

Кромидот според квалитетот се класира во две класи - I и II .

Кромидот од I класа мора да има главици зрели, јадри, цели, непроникувани, уедначени по обликот, големината и бојата, со сува и тенка обвивна лушпа, со тенок врат, со свенати и скратени жилички и со пречник што мора да изнесува најмалку 40 mm.

Кромидот наменет за подолго чување мора да има најмалку две обвивни лушпи.

Во единица на пакување може да има до 5% главици со механички повреди и оштетувања предизвикани од растителни болести и штетници.

Кромидот од II класа мора да им одговара на условите од овој правилник за кромид, со тоа што главиците не мораат да бидат уедначени по обликот и бојата, што можат да имаат нагнечувања во траги, помали оштетувања од растителни болести и штетници и помали механички повреди вкупно до 10% и што во единица на пакување може да има до 10% главици во почетна фаза на проникнување, а пречникот на главиците може да биде помал од 40 mm, но не помал од 30 mm.

Според големината на главицата на кромидот се класира и пушта во промет со главица во пречник од 30 до 40 mm, од 40 до 50 mm, од 50 до 60 mm и над 60 mm.

Кромидот се пакува во големи отворени плитки летварки, во длабоки летварки за зеленчук, во картонски кутии, во јутени и во вреќи од синтетички влакна.

Индустриски домати (*Solanum Lycopersicum* Foss. Sin. *Lycopersicon esculentum* Mill.)

Индустриските домати според квалитет се класираат во три класи - екстра, I и II класа

Индустриските домати од екстра класа се сметаат ако имаат 6.2 Brix . Плодовите на домати од екстра класа, мораат да бидат типични за сортата по боја, форма и развиеност. Мора да бидат од одличен квалитет, без недостатоци. Доматите мораат да бидат доволно и уедначено зрели, цврсти, мазни и рамномерно бојосани.

Во единица на пакување може да има до 5% плодови кои не им одговараат на условите пропишани со ова класа, но кои ги исполнуваат барањата пропишани за следната пониска класа, при што се толерираат до 2% плодови со помали зараснати пукнатини.

Индустриските домати од I класа се сметаат ако имаат 5.3 oBrix. Доматите од I класа мораат да бидат добро развиени, без зелени плодови и недостатоци особено оние кои би им ја намалиле трајноста и употребната вредност.

Во единица на пакување може да има до 10% плодови на домати кои не ги исполнуваат условите пропишани за екстра класа, но ги исполнуваат условите пропишани за следната пониска класа, со тоа што не смее да има повеќе од 5% плодови со зараснати пукнатини.

Индустриските домати од II класа се сметаат ако имаат 4.6 oBrix. Доматите од II класа мораат да бидат од добар квалитет и можат да имаат извесни недостатоци во поглед на формата, бојата, уедначеноста по крупност, развиеноста и количината на плодови.

Во единица на пакување може да има до 10% плодови со оштетувања и со механички повреди со тоа да бидат зараснати пукнатини кои не смеат да бидат подолги од 3 cm.

Киселоста на индустрискиот доमत од сите класи треба да биде најмалку 3.9 pH

Не се бара никакво посебно пакување на индустрискиот доमत во моментот на опткуп.

Модар патлиџан (*Solanum Melongena* L.)

Модриот патлиџан според квалитетот се класира во две класи - I и II .

Модриот патлиџан од I класа мора да биде од добар квалитет, нормално развиен, со типични карактеристики за сортата на која и припаѓа, и без недостатоци. Тој мора да биде уедначен по формата, бојата и крупноста, со рачка и со неоштетени чашични ливчиња.

Во единица на пакување може да има до 5% плодови со незначителни механички оштетувања, кои не ја намалуваат употребната вредност на производот.

Модриот патлиџан од II класа мора да биде од добар квалитет, нормално развиен и без познателни недостатоци, со тоа што се толерираат до 10% плодови со недостатоци во вид на механички повреди или без рачка и чашка.

За пакување на модар патлиџан се користи главно иста амбалажа која мора да се користи за домати.

Морков (*Daucus carota* L.)

Заради пуштање во промет морковите според квалитетот се класираат во три класи - екстра, I и II .

Морковот од екстра класа мора да има својства карактеристични за сортата и мора да има мазни корења со правилен облик кои на должината од 0.5 cm можат да имаат зелена или пурпурна боја и кои не смеат да бидат механички оштетени или да имаа други недостатоци.

Морковот од I класа мора да им одговара на условите од на овој правилник за морков, со тоа што корењата не мораат да имаат правилен облик и можат да имаат помали пукнатини, и што корењата, со должина до 8 cm на должина до 1 cm можат да имаат зелена или пурпурна боја, а корењата со должина над 8 cm на должина до 1.6 cm зелена или пурпурна боја.

Морковот од II класа мора да им одговара на условите од на овој правилник за морков, со тоа што корењата со должина до 8 cm на должина до 1.5 cm можат да имаат зелена или пурпурна боја, а корењата со должина над 8 cm на должина до 2.5 cm зелена или пурпурна боја.

Сортите на морков за преработка од класата екстра и сортите на морков со голем корен од класата екстра мораат да имаат пречник од 20 до 40 mm, а морковите од I и II класа - пречник на коренот од 20 до 50 mm.

Декларација за морковот од екстра класа мора да содржи и ознаката на сортата

Морковот се пакува во длабоки летварки за зеленчук, во длабоки отворени летварки, во картонски кутии во пластични перфорирани вреќи до 5 kg и во вреќи од синтетички влакна.

.

Праз (*Allium porrum* L.)

Празот според квалитетот се класира во две класи - I и II .

За да се откупи за преработка, празот мора да ги исполнува следниве услови на квалитетот:

- 1) Да е цел (со исклучок на краиштата на корењата и на лисјата што можат да се сечат);
- 2) Да има свеж изглед, без формирано вертикално стебло со цвет и семе;
- 3) Да е уедначен по должината, дебелината и бојата;
- 4) Да е здрав и неоштетен од растителни болести и штетници, од инсекти, габички и др;
- 5) Да е чист, без белузлаво или овенато лисје, со тоа што коренот може да содржи само траги на земја;
- 6) Да е без видливи остатоци од хемиски средства;
- 7) Да е без ненормална надворешна влага;
- 8) Да е без туѓа миризба и вкус;
- 9) Да има погоден степен на зрелост, кој му обезбедува манипулирање и транспорт.

Празот од и класа мора да биде од добар квалитет добро развиен и без недостатоци, освен незначителни недостатоци по површината, под услов значително да не ја намалуваат употребната вредност на производот. Белиот дел од стебленцето мора да изнесува најмалку една третина од вкупната должина на празот.

Празот од и класа може да има пречник на стебленцето од 15 до 30 mm и над 30 mm, во зависност од сортата.

Во единица на пакување може да има до 50% стебленца со оштетувања.

Празот од II класа мора да ги задоволува минималните услови на квалитетот предвидени во од правилникот за праз, при што белиот дел од стебленцето мора да изнесува најмалку една четвртина од вкупната должина на празот,

Во единица на пакување се толерираат до 10 % стебленца со механички оштетувања и со незначително количество на земја околу коренот.

Празот се пакува во во длабоки петварки за зеленчук, во картонски кутии и во двојни плитки петварки.

Тикви - печенки и тикви (*Cucurbita sp.*)

Тиквите - печенки и тиквите се класираат во две класи - I и II .

Тиквите-печенки и тиквите од и класа мораат да бидат од иста сорта, правилно развиени, уедначени по формата, големината и бојата, собрани со рачка, а масата на секој одделен плод мора да изнесува најмалку 1 kg.

Во единица на пакување може да има до 5% плодови без рачки и до 5% плодови со помали оштетувања што значително не ја намалуваат употребната вредност на производот.

Тиквите-печенки и тиквите од II класа мораат да им одговараат на условите од од правилникот за тикви печенки и тикви, со тоа што во единица на пакување може да има до 10% плодови без рачки и до 10% механички оштени плодови.

Зелка (*Brassica oleracea var. Capitata L.*)

Зелката според квалитетот се класира во две класи - I и II .

Во и класа се распоредува зелката чии главици се добро развиени, цели, цврсти, збиени, уедначени по формата, големината и бојата, без одвоени листови и со корен (кочан) отсечен од основницата на главицата.

Доцната зелка, според масата на главицата, се откупува како доцна зелка од 1 до 2 kg и доцна зелка над 2 kg.

Зимска зелка, според масата на главицата се откупува како зимска зелка од 0.75 до 1.5 kg и зимска зелка над 1.5 kg на масата од една главица.

Зелката од и класа мора да има три обвивни заштитни листови.

Зелката од II класа мора да има главици што им одговараат на условите од од правилникот за зелка, со тоа што во единица на пакување може да има до 10% главици со напукнатини и со механички повреди.

Зелката за преработка се пакува во летварки за зеленчук, и во вреќи од синтетичко влакно.

Дињи (*Cucumis melo* L.)

Дињите, според квалитетот се класираат во две класи - I и II .

Дињите од I класа мораат да бидат од мошне добар квалитет, цели, зрели, чисти, уедначени по формата, бојата и големината со благ меснат дел што има арома типична за сортата, без рачка, или со рачка долга до 2 cm, во зависност од сортата.

Дињите се класираат според големината, со тоа што во една партија или пакување разликата во тежината помеѓу најмалите и најголемите дињи да не биде поголема од 0.5 kg.

Се толерираат до 5% дињи со пукнатини и со механички повреди.

Дињите од II класа мораат да ги исполнуваат условите од на овој правилник за дињи, со тоа што во партијата или пакувањето може да има до 5% недоволно зрели или презреани плодови и до 10% плодови со механички повреди или пукнатини.

Дињите се пакуваат во летварки јаболчарки во длабоки летварки за зеленчук. Дињите може да се пакуваат и во палетни сандаци.

Лубеница (*Citrulus aedulis* Pang.)

Заради пуштање во промет лубениците, според квалитетот се класираат во две класи - I и II .

Лубениците од I класа мораат да бидат од многу добар квалитет, правилно развиени, зрели, благи, типични за сортата, со рачка најмалку 4 cm, без траги на растителни болести и штетници, а особено на антракноза. Семките мораат да бидат нормално развиени, зрели и мораат да се одделуваат од делот за јадење (овен лубениците без семки).

Дозволен се помали отстапувања во поглед на бојата на кората карактеристична за сортата, а особено бојата на делот кој е во допир со земјата.

Лубениците од II класа мораат да ги исполнуваат условите од 99 на овој правилник, со тоа што можат да имаат помали недостатоци во поглед на бојата на кората и помали механички повреди и оштетувања од растителни болести и штетници.

Може да се толерира и рачка помала од 4 cm.

Според крупноста лубениците се распоредуваат на следниот начин:

- 1) Ситни до 2 kg;
- 2) Средно ситни од 2 до 3 kg;
- 3) Средно крупни од 3 до 5 kg;
- 4) Круни од 5 до 7 kg;
- 5) Мошне крупни над 7 kg.

Во едно пакување или партија до 10% лубеници можат да имаат помала или поголема тежина од означената, со тоа што поединечни лубеници од II класа не можат да бидат полесни од 1 kg, а од I класа од 3 kg.

Лубениците во растурена состојба се пакуваат во големи сандаци за зеленчук и во вреќи.

Карфиол (*Brassica oleracea* var. *botrytis* L.)

Карфиолот според квалитетот се класира во три класи - екстра, I и II .

Карфиолот од екстра класа мора да има цврсти главици, збиени цели од бела боја, уедначени по формата, крупноста и заштитени со неопходен број на скратени обвивни листови (од 3 до 5), а коренот (кочанот) мора да биде исечен до основицата на обвивниот лист.

Според големината на главицата, мерено по нејзиниот лак, карфиолот од екстра класа се пушта во промет како карфиол со лак над 30 cm, карфиолот со лак од 25 до 30 cm, карфиол со лак од 20 до 25 cm, и карфиол со лак од 15 до 20 cm.

Карфиолот од I класа мора да има главици што им одговара на условите од на овој правилник за карфиол, со тоа што главиците можат да бидат жолтеникавобела боја и што во единица на пакување може да има главици со лак под 15 cm, но не под 10 cm, како и до 5% механички оштетени главици.

Карфиолот од II класа мора да има главици полуцврсти, бели, со зеленикавобела или жолтеникавобела боја и со неопходен број скратени заштитени обвивни листови (од 3 до 5), коренот (кочанот) мора да биде исечен до основицата на обвивниот лист, а главиците можат да бидат неуедначени по формата и големината, помалку збиени и со пораснати листови.

Во единица на пакување може да има до 10% главици со механички повреди и со оштетувања од штетници.

Карфиолот се пакува во длабоки летварки за зеленчук, како и во погодни картонски кутии.

Спанаќ (*Spinacea oleracea* L.)

Спанаќот според квалитетот се класира во две класи - I и II .

Спанаќот од I класа мора да има специфична зелена боја зависно од сортата и годишното време, без примеси на земја и отпадоци, без оштетувања од растителни болести и штетници, со скратени рачки, што не можат да бидат подолги од 10 cm и со цели лисја.

Кај спанаќот со розета коренот мора да биде отсечен непосредно над надворешната круна на лисјата.

Спанаќот од II класа мора да одговара на условите од на овој правилник за спанаќ, со тоа што во единица на пакување може да има до 10% сапанаќ со послабо пожолтени лисја и со лисја со оштетувања од мраз, болести и штетници и со прораслини.

Во истата единица пакување не можат заедно да се пакуваат спанаќот во лист и спанаќот во розета.

Спанаќот се пакува во длабоки летварки за зеленчук, во летварки јаболчарки, во длабоки отворени летварки, во големи летварки, во двојни плитки летварки и во картонски кутии.

Печурки (Fungi)

Под печурки, во смисла на овој правилник, се подразбираат самоникнати шумски печурки и одгледувани печурки, што се употребливи за човечката исхрана, а се собрани најрано 24 часа пред откупот, овен печурките гомолики (туби) кои можат да бидат собрани и порано.

Заради пуштање во промет печурките според квалитетот се класираат во две класи - I и II .

Печурките од I класа мора да бидат цели, чисти, без делчиња на земја, лисја, гранчиња и други примеси, со компакно ткиво, уедначени по обликот, големината и бојата и без стожер, освен младите печурки рудњачи што можат да бидат со стожер.

Во единица на пакување може да има до 5% печурки со механички оштетувања и со оштетувања од болести и штетници и до 10% печурки со растресито ткиво.

Печурките од II класа мораат да им одговараат на условите од на овој правилник за печурки, со тоа што во единица на пакување може да има до 10% печурки со механички повреди, оштетувања, болести и штетници и до 20% печурки со растресито ткиво.

Декларацијата за печурките мора да содржи податоци за фирмата, односно за називот и седиштето на производителот, односно на испорачувачот, за видот и квалитетот на печурките; за датумот и часот на бербата; како и за рокот на употребата.

Печурките се пакуваат во плитки отворени летварки и во комерцијална амбалажа обезбедена од откупувачот.

Кајсии (*Prunus armeniaca* L. Sin. *Armeniaca vulgaris*)

Кајсиите за преработка, според квалитетот се класираат во три класи - екстра, I и II .

Во екстра класа се распоредуваат плодовите од висококвалитетни сорти кајсии, добро развиени, грижливо собрани, доволно зрели и без никакви недостатоци.

Кајсиите од екстра класа мораат да бидат уедначени по форма, боја и големина, со тоа што пречникот на плодот мора да изнесува најмалку 40 mm.

Во единица на пакување до 5% од плодовите на кајсии од екстра класа можат да имаат до 5 mm помал или поголем пречник од пречникот пропишан за ова класа и најмногу 5% од плодовите кои не ги исполнуваат пропишаните услови во поглед на квалитетот, но ги задоволуваат условите што се пропишани за квалитетот на следната пониска класа.

I класа ги опфаќа плодовите на кајсии кои по формата, крупноста и бојата на pokožичката се типични за сортата и за производственото подрачје, со тоа што пречникот на плодот мора да изнесува најмалку 30 mm.

Се дозволуваат помали отстапувања во поглед на формата, развиеноста и колорацијата на pokožичката, кои не ја намалуваат употребната вредност на производот.

Се толерираат недостатоци како што се од помали улегнувања кои не влијаат на одржливоста на плодот, незначителни изгореници кои ја зафаќаат само pokožичката, а вкупните недостатоци не смеат да преминуваат 0.5 cm² од површината по еден плод.

Во едно пакување може да има до 10% плодови со пречник до 5 mm помал или поголем од пропишаниот.

Се дозволува во единица на пакување да има најмногу 10% плодови кои во поглед на квалитетот не ги исполнуваат условите пропишани за ова класа, но ги задоволуваат минималните услови за квалитетот .

Во II класа се распоредуваат плодовите на кајсии кои ги задоволуваат минималните услови за квалитетот и големината на плодот на најмалку 25 mm во пречник. Вкупните оштетувања на pokožичката не смеат да преминуваат 1 cm² по еден плод. Во ова класа можат да се расоредат и плодвите од самоникнати кајсии размножени со семе.

Кајсиите од екстра класа се пакуваат со редување во средно отворени плитки летварки, и во отворени плитки летварки. Тие мораат внимателно да се пакуваат со редување само во еден слој, со тоа што плодовите мораат да бидат одделени еден од друг со соодветни материјали, со чиста хартија како влошки.

Кајсиите од I класа и од II класа се пакуваат во средно отворени плитки летварки, и во отворени плитки летварки. Можат да се пакуваат и во два слоја, со тоа што помеѓу слоевите да се стави бранеста хартија или хартија за пакување.

Кајсиите од I класа и од II класа можат да се пакуваат и со насипување, без редување, со тоа што во единица на амбалажа не смее да има над 8 kg плодови од I класа и 10 kg плодови од II класа.

Сливи (*Prunus domestica* L.)

Сливите за преработка според квалитетот се класираат во три класи - екстра, I и II .

Сливите од екстра класа мора да бидат уедначени по форма, големина и боја, собрани со рака, со рачка, нераспукнати и со зачувана рачка (ако плодовите на сортата ја имаат) и без никакви недостатоци.

Во единица на пакување кај сливите на ова класа мораат да се најдат само плодови на крупни сорти со типични сортни карактеристики. Се толерираат до 5% од плодовите без рачка.

Сливите од I класа ги опфаќаат плодовите од добар квалитет типични за сортата по развиеност, формата и бојата и без недостатоци. Плодовите мораат исто така да бидат внимателно собрани со рака. Сливите од ова класа можат да имаат помали отстапувања од формата и бојата на покожичката. Се дозволува присуство до 10% на плодовите без рачка. Кај сливите ренклод (*reineclaude*) се толерираат плитски, потполно зараснати пукнатини.

Сливите од II класа ги опфаќаат плодовите кои поради различни недостатоци во поглед на калибарот, развиерноста бојата на покожичката и др. не можат да се распоредат во I и II класа.

Во единица на пакување се толерираат и до 10% од плодовите со различни оштетувања на покожичката предизвикани од растителни болести и штетници, механички повреди и др., со тоа што да зафаќаат најмногу четвртина на плодот.

Сливите од екстра класа и од I класа се пакуваат во средни отворени плитски летварки и во големи отворени плитски летварки. Сливите од II класа можат да се пакуваат и во коси летварки.

Вишни и марели (*Prunus cerasus* L. и *Prunus avium* - *Prunus cerasus*)

Вишните и марелите за откуп според квалитетот се класираат во три класи - екстра, I и II .

Вишните и марелите од екстра класа ги опфаќаат плодовите од најдобрите сорти, со рачка без недостатоци и уедначени по зрелоста и крупноста, со тоа што да не се премногу меки, односно презреани и со просечна маса на плодот која не е помала од 5.5 г.

Вишните и марелите од I класа ги опфаќаат плодовите типични за сортата, без недостатоци, со тоа што се толерираат отстапувања по крупноста, бојата и квалитетот. Се дозволуваат до 2% плодови оштетени од паразите и механички повреди, кои не ја намалуваат употребната вредност на плодовите.

Вишните и марелите од II класа ги опфаќаат плодовите од добар квалитет со помали недостатоци во поглед на развиеноста, формата и бојата. Се дозволуваат до 5% плодови оштетени од паразити, од механички и други повреди.

Вишните и марелите се пакуваат во мали отворени плитски летварки, и во големи отворени плитски летварки.

Малини (*Rubus idaeus* L.)

Заради пуштање во промет малините според квалитетот се класираат во три класи - екстра, I и II .

Малините од екстра класа ги опфаќаат плодовите на малина од висококвалитетни сорти. Плодовите мораат да бидат цели, чисти свежи на изглед, здрави без никакви недостатоци, уедначени по зрелоста, доволно цврсти да можат да го издржат ракувањето и транспортот. Мораат да бидат без туги примеси и без чашички. Во единица на пакување пречникот на плодот не смее да биде под 15 mm, а најмногу 10% од плодовите можат да бидат со пречник кој е помал од 15 mm, но не помал од 12 mm.

Во единица на пакување се толерираат до 5% од масата на плодовите да не ги исполнуваат условите пропишани за екстра класа, но мораат да ги исполнуваат условите пропишани за следната пониска класа.

Малините од I класа ги опфаќаат сортите од добар квалитет, плодовите уедначени по големината, бојата и зрелоста. Се толерираат извесни отстапувања во поглед на развиеноста и крупноста на плодовите, но плодовите не смеат да бидат презреани. Може да има 5% плодови со чашичка и 5% плодови со механички повреди, а најмалиот пречник на плодот мора да биде 12 mm. Се дозволуваат до 10% од плодовите со пречник кој е помал од 12 mm, но не е помал од 10 mm.

Во единица на пакување се толерира најмногу 10% од масата на плодовите да не ги исполнуваат условите пропишани за ова класа, но мораат да ги исполнуваат условите за следната пониска класа, како и да може да има до 2% црвливи плодови.

II класа ги опфаќа плодовите на малини кои не им одговараат на условите пропишани за предходната класа, но мораат да им одговараат на минималните услови за квалитетот што подразбира и плодовите да не се свенати.

Се толерира помала неуедначеност на плодовите по крупноста и зрелоста.

Во единица на пакување може да има до 10% плодови со чашичка и до 5% плодови со механички повреди кои не ја намалуваат употребната вредност на производот.

Се дозволуваат до 2% црвливи плодови во единица на пакување.

Малините се берат грижливо со рака и се пакуваат непосредно во отворени плитски летварки.

Капини (*Rubus fruticosus* L.)

Капините за преработка според квалитетот се класираат во три класи - екстра, I и II .

Капините од екстра класа мора да бидат доволно зрели, уедначени по големината и бојата, без чашичка, чисти, здрави и без недостатоци. Во единица на пакување се толерира до 5% од масата на плодовите да не ги исполнуваат условите пропишани за ова класа, но мораат да ги исполнуваат условите пропишани за следната пониска класа.

Капините од I класа мораат да бидат добро развиени, со уедначена големина, од добар квалитет, доволно зрели и без чашичка. Не се толерираат презреани, овенати или механички посилно оштетени плодови.

Во единица на пакување се тдозволуваат до 10% од масата на плодовите да не ги исполнуваат условите пропишани за ова класа, но мораат да ги исполнуваат условите пропишани за следната пониска класа.

Капините од II класа мораат да бидат здрави, чисти и потполно зрели, со помали недостатоци во поглед на формата на плодот. Во единица на пакување се толерираат до 20% од масата презреани плодови, до 10% од масата на плодови со чашичка, како и најмногу 5% од масата црвливни плодови.

Капините од сите класи се берат внимателно со рака и се пакуваат во плитки отворени мали летварки.

Боровинки (Vaccinium Myrtilus)

Боровинките за преработка според квалитетот се класираат во две класи - I и II .

Во класа I се распоредуваат боровинките берени со рака, со добра развиеност, со темносина боја, без горчливост и со потполно зачувана прав. Боровинките мораат да бидат со погодна зрелост, цврсти, меѓусебно незалепени, без рачки и ливчиња. Боровинките на боровинките не смеат да бидат презреани.

Оштетувањата што не ја намалуваат транспортната издржливост и органолептичките својства не се сметаат како недостатоци.

Во единица на пакување се толерираат до 10% од масата на плодовите да не ги исполнуваат условите пропишани за ова класа, но можат да ги исполнуваат условите пропишани за следната пониска класа.

Во единица на пакување може да има до 1% нејастиви делови, односно ливчиња, рачки и гранчиња.

Во II класа се распоредуваат помалку развиени, поситни боровинки од добар квалитет, нормално развиени, здрави, со боја која му одговара на погодниот степен на зрелост, без горчливост и без рачки. Боровинките не мораат да бидат уедначени по зрелост. Се толерираат отстапувања во поглед на развиеноста, бојата на покожичката и цврстината.

Се толерираат и боровинки со незначителни оштетувања на покожичката кои не влијаат врз одржливоста и органолептичките својства на производот.

Во единица на пакување може да има до 10% од масата презреани плодови и најмногу 2% нејастиви делови односно ливчиња, рачки и гранчиња.

Боровинките внимателно се берат со рака и се пакуваат во специјална мала амбалажа од погоден материјал, или во мали отворени плитки летварки.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЗДРАВСТВО**2196.**

Врз основа на член 93-а став 6 од Законот за здравствената заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 38/91, 46/93, 55/95, 10/04, 84/05, 111/05, 65/06, 5/07, 77/08, 67/09, 88/10, 44/11 и 53/11), министерот за здравство, донесе

П РА В И Л Н И К**ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА БАРАЊЕТО ЗА ДОНЕСУВАЊЕ РЕШЕНИЕ ЗА ДОЗВОЛА ЗА ПОЧНУВАЊЕ СО РАБОТА НА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА И ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА БАРАЊЕТО ЗА ДОНЕСУВАЊЕ РЕШЕНИЕ ЗАРАДИ НЕИЗДАДЕНО РЕШЕНИЕ, ОДНОСНО ЗАРАДИ НЕДОНЕСУВАЊЕ РЕШЕНИЕ ЗА ОДБИВАЊЕ НА БАРАЊЕТО ЗА ИЗДАВАЊЕ РЕШЕНИЕ ЗА ДОЗВОЛА ЗА ПОЧНУВАЊЕ СО РАБОТА НА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА****Член 1**

Со овој правилник се пропишуваат формата и содржината на барањето за донесување решение за дозвола за почнување со работа на здравствена установа и формата и содржината на барањето за донесување решение заради неиздадено решение, односно заради недонесување решение за одбивање на барањето за издавање решение за дозвола за почнување со работа на здравствена установа во рокот утврден во членот 93-а став 4 од Законот за здравствената заштита.

Член 2

Барањето за донесување решение за дозвола за почнување со работа на здравствена установа се поднесува на образец „Барање за донесување решение за дозвола за почнување со работа на здравствена установа“ на хартија во бела боја со формат А4, даден во Прилог бр. 1, кој е составен дел на овој правилник.

Образецот на барањето од ставот 1 на овој член содржи:

- назив на органот до кој се поднесува барањето, односно Министерство за здравство;
- податоци за подносителот на барањето - основач на здравствената установа, односно име и презиме, адреса, ЕМБГ и телефон за контакт за физичко лице или назив, седиште, ЕМБС и телефон за контакт за правно лице;
- наслов на барањето;
- краток опис на содржината на барањето;
- место и датум на поднесување на барањето;
- потпис на подносителот на барањето.

Член 3

Барањето за донесување решение заради неиздадено решение, односно заради недонесување решение за одбивање на барањето за издавање решение за дозвола за почнување со работа на здравствена установа во рокот утврден во членот 93-а став 4 од Законот за здравствената заштита се поднесува на образец „Барање за донесување решение заради неиздавање дозвола за почнување со работа на здравствена установа“ на хартија во бела боја со формат А4, даден во Прилог бр. 2, кој е составен дел на овој правилник.

Образецот на барањето од ставот 1 на овој член содржи:

- назив на субјектот до кој се поднесува барањето, односно „до Писарницата на министерот за здравство“;
- податоци за подносителот на барањето - основач на здравствената установа, односно име и презиме, адреса, ЕМБГ и телефон за контакт за физичко лице или назив, седиште, ЕМБС и телефон за контакт за правно лице;
- наслов на барањето;
- краток опис на содржината на барањето;
- место и датум на поднесување на барањето;
- потпис на подносителот на барањето.

Член 4

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 10-6619/1
20 јуни 2011 година
Скопје

Министер,
д-р **Бујар Османи**, с.р.

Прилог бр. 1.

до

Министерството за здравство

од

 ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НА ОСНОВАЧОТ на здравствената установа,
 односно назив на правното лице - основач на здравствената установа

 АДРЕСА на основачот на здравствената установа,
 односно седиште на правното лице - основач на здравствената установа

 ЕМБГ на основачот на здравствената установа,
 односно ЕМБС на правното лице - основач на здравствената установа

 телефон за контакт

БАРАЊЕ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ РЕШЕНИЕ ЗА ДОЗВОЛА ЗА ПОЧНУВАЊЕ СО РАБОТА НА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА

Барам донесување решение за дозвола за почнување со работа на _____

*се наведува ФОРМАТА според актот за регистрација:
 Јавната, Приватната и сл.*

здравствена установа _____

*се наведува ВИДОТ: на пример, „ординација по општа медицина“, „специјалистичка ординација по
 интерна медицина“, „општа болница“, „специјална болница по гинекологија и акушерство“*

со назив „_____“

се наведува НАЗИВОТ

со седиште во _____

се наведува СЕДИШТЕТО: општина, населено место (град или село), улица и број

Прилози (акт за регистрација на установата, потребна документација за стручниот кадар во зависност од видот на здравствената установа, доказ за уплатени административни такси...):

-
-
- ...

 место и датум

барател

 потпис на барателот

Прилог 2.

до

Писарницата на
министерот за здравство

од

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НА ОСНОВАЧОТ на здравствената установа,
односно назив на правното лице - основач на здравствената установа

АДРЕСА на основачот на здравствената установа,
односно седиште на правното лице - основач на здравствената установа

ЕМБГ на основачот на здравствената установа,
односно ЕМБС на правното лице - основач на здравствената установа

телефон за контакт

**БАРАЊЕ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ РЕШЕНИЕ ЗАРАДИ НЕИЗДАВАЊЕ
ДОЗВОЛА ЗА ПОЧНУВАЊЕ СО РАБОТА НА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА**

Со оглед на тоа што во рокот утврден во членот 93-а став 4 од Законот за здравствената заштита не е издадено решение за дозвола за почнување со работа, односно не е донесено решение за одбивање на барањето за издавање решение за дозвола за почнување со работа на здравствената установа, поднесувам барање до министерот за здравство да постапи по барањето за донесување решение за дозвола за почнување со работа.

Во прилог доставувам копија од поднесеното барање за донесување решение за дозвола за почнување со работа на здравствената установа - _____

се наведува БРОЈОТ И ДАТУМОТ на поднесеното барање

место и датум

барател

потпис на барателот

МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРУД И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

2197.

Врз основа на член 241-а став 2 и 10 од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/2009, 36/2011 и 51/2011), министерот за труд и социјална политика, донесе

П РА В И Л Н И К ЗА ФОРМАТА И СОДРЖИНАТА НА ПОКАНАТА ЗА ЕДУКАЦИЈА, НАЧИНОТ НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЕДУКАЦИЈАТА, КАКО И СОДРЖИНАТА И НАЧИНОТ НА ВОДЕЊЕ НА ЕВИДЕНЦИЈА ЗА СПРОВЕДЕНАТА ЕДУКАЦИЈА

Член 1

Со овој правилник се пропишува формата и содржината на поканата за едукација, начинот на спроведувањето на едукација, како и содржината и начинот на водење на евиденција за спроведената едукација.

Член 2

Кога при вршењето на инспекцискиот надзор, инспекторот односно друг овластен државен службеник во Министерството за труд и социјална политика, овластен за спроведување на инспекциски надзор (во натамошниот текст: овластениот државен службеник) на записник ќе утврди дека е сторена неправилност, на стручниот работник и субјектот на надзорот му доставува покана за едукација.

Поканата од став 1 на овој член се доставува со препорачана поштенска пратка за што се обезбедува повратница за извршената достава.

Поканата од став 1 на овој член е дадена во прилог број 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 3

Поканата за едукација од член 2 на овој правилник е во бела боја со А4 формат.

Поканата за едукација содржи:

- грб на Република Македонија, назив на органот и назив на организационата единица надлежна за спроведување инспекциски надзор во социјалната заштита која ја спроведува едукацијата;
- назив на поканата, број и дата;
- име и презиме на стручниот работник кој се повикува на едукација, ЕМБГ, место на живеење, работно место на кое е распореден во субјектот на надзорот;
- назив и седиште на субјектот на надзорот;
- име и презиме на одговорното лице во субјектот на надзорот кое се повикува на едукација, ЕМБГ, место на живеење и функција што ја врши во субјектот на надзорот;
- време, датум и место каде ќе се спроведе едукацијата;
- кратко означување на предметот на едукацијата, односно утврдена неправилност во примената на одредбата од прописот;
- име и презиме и потпис на инспекторот, односно на овластениот државен службеник;
- напомена дека доколку стручниот работник или субјектот на надзорот не се јави на закажаната едукација ќе се смета дека истата е спроведена; и
- место за печат и потпис.

Член 4

Едукацијата ја организира и спроведува инспекторот, односно овластениот државен службеник.

Доколку инспекторот, односно овластениот државен службеник од оправдани причини не е во можност да ја спроведе едукацијата, министерот ќе определи друг инспектор, односно друг овластен државен службеник за спроведување на едукацијата.

Едукацијата се спроведува во просториите на Министерството за труд и социјална политика.

По исклучок од став 3 на овој член едукацијата може да се врши во просториите на субјектот на надзорот во кој при вршење на инспекцискиот надзор е утврдена неправилност.

Член 5

Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе стручни работници кои непосредно ги вршат работите и субјекти на надзорот.

За спроведената едукација се составува записник кој содржи:

- назив на органот кој ја спроведува едукацијата;
 - име и презиме на стручниот работник кој ја сторил неправилноста, ЕМБГ, место на живеење;
 - назив и седиште за субјектот на надзорот;
 - име и презиме на одговорното лице во субјектот на надзорот, ЕМБГ, место на живеење и функцијата што ја врши во субјектот на надзорот;
 - време, дата и место каде се спроведува едукацијата;
 - име и презиме на инспекторот, односно на овластениот државен службеник;
 - укажување на одредбата на чија примена е утврдена неправилноста за која се спроведува едукацијата и на мерките кои следат доколку не се отстрани неправилноста во определениот рок.
- Записникот од став 2 на овој член го потпишува стручниот работник, одговорното лице во субјектот на надзорот и инспекторот, односно овластениот државен службеник.

Примерок од записникот од став 2 на овој член се врачува на стручниот работник, односно на одговорното лице во субјектот на надзорот.

Член 6

Инспекторот, односно овластениот државен службеник води евиденција за спроведената едукација.

Евиденцијата за спроведената едукација и за стручниот работник и одговорното лице во субјектот на надзорот кои се едуцирани се води рачно и во електронска форма, која е дадена во прилог број 2 кој е составен дел на овој правилник и содржи:

- реден број;
- број и дата на поканата за едукација;
- дата и место на едукацијата;
- предмет на едукацијата;
- име и презиме на стручниот работник кој се едуцира;
- име и презиме на одговорното лице на субјектот на надзорот кое се едуцира;
- име и презиме на инспекторот, односно овластениот државен службеник кој ја извршил едукацијата; и
- забелешка.

Член 7

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 16-3415/5
30 јуни 2011 година
Скопје

Министер,
Цељал Бајрами, с.р.

Прилог бр. 1

Република Македонија
 Министерство за труд и социјална политика
 СЕКТОР ЗА ИНСПЕКЦИСКИ НАДЗОР ВО СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА

П О К А Н А

за спроведување на едукација

бр. _____ од _____ 20____ год.

1. Податоци за стручниот работник кој се повикува на едукација:

- Име и презиме _____
- ЕМБГ _____
- Место на живеење _____
- Работно место на кое е распореден во субјектот на надзорот _____

2. Податоци за субјектот на надзорот и одговорното лице на субјектот на надзорот кој се повикува на едукација:

- Назив и седиште _____
- Име и презиме на одговорното лице во субјектот на надзорот _____
- ЕМБГ на одговорното лице во субјектот на надзорот _____
- Место на живеење и функција што ја врши во субјектот на надзорот _____

Секторот за инспекциски надзор во социјалната заштита ќе спроведе едукација во _____ часот, на ден _____ година, во просториите на _____, лоцирани на ул. _____.

Предмет на едукацијата е _____.

Име и презиме и потпис на инспекторот,
 односно овластениот државен службеник
 кој ја врши едукацијата

МП

Напомена: Согласно член 241-а став 4 од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Македонија, бр.79/2009, 36/2011 и 51/2011), доколку во закажаниот термин стручниот работник или одговорното лице на субјектот на надзорот над кој се спроведува едукација не се јави на едукацијата, ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

НАРОДНА БАНКА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2198.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010) и член 20 став 1 од Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2011), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

О Д Л У К А ЗА МЕТОДОЛОГИЈАТА ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ ГОДИШНА СТАПКА НА ВКУПНИТЕ ТРОШОЦИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува начинот на пресметување годишна стапка на вкупните трошоци (во понатамошниот текст: СВТ) на одобрените потрошувачки кредити од страна на кредитор.

Целта на методологијата за пресметување СВТ е да обезбеди единствен начин на пресметување на вкупните трошоци на кредитот и споредување на стапките на вкупните трошоци при изборот на најповолни услови за користење потрошувачки кредит.

Изразите коишто се користат во оваа одлука го имаат значењето определено во Законот за заштита на потрошувачите при потрошувачки кредити. За сè што не е определено со ова одлука, ќе се применуваат одредбите на Законот за заштита на потрошувачите при потрошувачки кредити.

2. СВТ е дисконтна стапка изразена на годишно ниво како однос на вкупните трошоци на кредитот и вкупниот износ на кредитот, со која дисконтираните парични текови по одобриениот кредит (одливи) се изедначуваат со дисконтираните парични текови (приливи) врз основа на вкупниот износ што го плаќа потрошувачот.

3. Вкупните трошоци на кредитот, во оваа одлука, се сите трошоци, вклучувајќи камати, провизии, даноци и кои било други надоместоци во врска со договорот за потрошувачки кредит коишто потрошувачот треба да ги плати при одобрувањето и редовната отплата на кредитот и коишто му се познати на кредиторот, освен нотарските трошоци. Трошоците за дополнителни услуги поврзани со договорот за потрошувачки кредит, вклучувајќи ги и трошоците поврзани со уплатите на средства и премините за осигурување на кредитот, исто така влегуваат во вкупните трошоци на кредитот, доколку користењето дополнителни услуги е задолжително за одобрување на кредитот или за негово одобрување под назначените услови.

4. Паричните текови врз основа на потрошувачки кредит ги претставуваат сите уплати во корист на кредиторот (приливи за кредиторот) и сите исплати во корист на потрошувачот (одливи за кредиторот), врз основа на договорот за потрошувачки кредит, коишто треба да настанат на одреден датум. Паричниот тек ги вклучува сите трансфери на парични средства помеѓу кредиторот и потрошувачот, како и паричните трансфери со трети лица, доколку тие трансфери се директно поврзани со одобрувањето на кредитот, односно доколку се дел од условите за одобрување, користење или отплата на кредитот (на пример, исплата на главница, наплата на провизија за одобрување кредит, надомест за сервисирање кредитна партија, отплата, надомест за водење сметка преку која се евидентираат уплатите и исплатите во врска со кредитот, други трошоци поврзани со уплатите на средства, плаќања врз основа на дополнителни услуги, и сл.).

Под парични трансфери со трети лица, во оваа одлука, се подразбираат сите парични текови од и кон трети лица направени за сметка на потрошувачот (уплатата на ратата од трето лице за сметка на потрошувачот, пренос на средствата од кредитот на трето лице за сметка на потрошувачот и сл.)

5. Кога банка, односно штедилница - кредитор одобрува потрошувачки кредит обезбеден со паричен депозит, при пресметување на СВТ, банката, односно штедилницата е должна да го вклучи во пресметката и влијанието на дисконтираните парични приливи и одливи врз основа на тој депозит.

6. При дисконтирањето на паричните текови се применува вистинскиот (календарскиот) број на денови во месецот и 365/366 дена во годината.

СВТ се искажува со две децимали, со заокружување на втората децимала.

II. МЕТОДОЛОГИЈА ЗА ПРЕСМЕТУВАЊЕ СВТ

7. Методологијата за пресметување СВТ опфаќа:

- изработка на Преглед на паричните текови;
- начин на пресметка на СВТ и
- соопштување пред договорни информации.

8. СВТ се пресметува врз основа на условите на кредитирање коишто постојат при склучувањето на договорот за потрошувачки кредит.

III. ПРЕГЛЕД НА ПАРИЧНИТЕ ТЕКОВИ ЗА ПОТРЕБИТЕ НА ПРЕСМЕТКА НА СВТ

9. При засновањето на кредитниот однос, кредиторот е должен да изработи Преглед на паричните текови со јасно искажана СВТ и да му го достави на потрошувачот. Прегледот на паричните текови (образец 1) претставува составен дел на кредитното досие на потрошувачот.

Образецот 1 е составен дел на оваа одлука.

10. Кредиторот е должен да обезбеди документ дека на потрошувачот му е доставен Преглед на паричните текови и дека е запознаен со условите од договорот за потрошувачки кредит, вклучувајќи ја и СВТ. Овој документ е составен дел на кредитното досие на потрошувачот.

11. Прегледот на паричните текови се изработува врз основа на номиналната каматна стапка (основната каматна стапка без другите трошоци на потрошувачкиот кредит) и под претпоставка за редовно извршување на сите трансакции (парични текови), предвидени со договорот за потрошувачки кредит.

Кредиторот е должен, во Прегледот на паричните текови, да ја наведе номиналната (основната) каматна стапка, со забелешка дали е фиксна или променлива. Доколку во договорот за потрошувачки кредит е определен периодот во кој каматната стапка ќе биде фиксна и периодот во кој таа ќе биде променлива, тие периоди задолжително се наведуваат во Прегледот на паричните текови.

12. Девизните потрошувачки кредити (кредитите одобрени во девизи), во Прегледот на паричните текови, се искажуваат во валутата во која се склучува договорот за потрошувачки кредит.

Потрошувачките кредити со девизна клаузула се искажуваат во денари во Прегледот на паричните текови, со примена на девизниот курс којшто важи на денот на склучувањето на договорот за потрошувачки кредит, односно на денот на изготвувањето на Прегледот на паричните текови (Прегледот на паричните текови за потребите на пресметката на СВТ се изготвува на денот на склучувањето на договорот). Применетиот девизен курс задолжително се наведува во Прегледот на паричните текови.

Доколку кредиторот, согласно со договорот, користи повеќе курсеви при одобрувањето и наплата (куповен или продажен курс на банка, среден курс на НБРМ итн.), во Прегледот на паричните текови треба да се искажат сите користени курсеви коишто важат на денот на изработката на Прегледот на паричните текови, со забелешка за што се користел секој од тие курсеви.

По исклучок од ставот 2 на оваа точка, потрошувачките кредити во денари со девизна клаузула можат да се искажуваат во девизи, доколку при исплатата и наплата на кредитот се користи ист вид девизен курс (на пример, средниот курс на Народната банка).

За пресметката на СВТ на кредитите во девизи, кај кои провизиите и надоместоците се пресметуваат и се наплаќаат во денари, кредиторот треба да изврши нивно претворање во девизи со примена на средниот курс на Народната банка, којшто важи на денот на изработката на Прегледот на паричните текови.

13. Покрај она што е предвидено во оваа глава и во главата IV од оваа одлука, Прегледот на паричните текови треба да ги содржи и трошоците од точка 17 потточка ж, став 2 од оваа одлука, како и називот и адресата на кредиторот, висината на СВТ и датумот на кој е пресметана и потпис на одговорното лице во кредиторот.

IV. НАЧИН НА ПРЕСМЕТКА НА СВТ

14. СВТ се пресметува врз основа на Прегледот на паричните текови од точката 9 од оваа одлука, којшто се пополнува со примена на следниве правила:

а) Во колоната бр. 1 „Реден број“, се внесува редниот број на датумот на кој треба да се случи одреден паричен тек. Редниот број 0 (нула) го означува датумот на кој се извршува првиот паричен тек (наплата на провизија, одобрен кредит или сл.). Последниот реден број се однесува на датумот на кој треба да се изврши последниот паричен тек;

б) Во колоната бр. 2 „Датум на паричен тек“, се внесува датумот на кој треба да се изврши одреден паричен тек. Заради правилна пресметка на СВТ, кај кредитите коишто ќе се повлекуваат во транши, кредиторот треба да побара од потрошувачот да ги наведе планираните датуми на повлекување на траншите;

в) Во колоната бр. 3 „Исплата на кредит“, се внесува износот на кредитот, односно делот на кредитот (траншата) којшто треба да го исплати кредиторот, на датумот наведен во колоната бр. 2;

г) Во колоната бр. 4 „Други исплати“, се внесуваат сите други можни исплати коишто кредиторот треба да ги изврши врз основа на договорот за потрошувачки кредит, освен исплатите врз основа на паричниот депозит којшто служи како обезбедување на кредитот - доколку кредиторот е банка или штедилница;

д) Во колоната бр. 5 „Рата“, се внесува износот на ратите (ануитетите) коишто потрошувачот е должен да ги уплати на соодветните датуми на достасување. Во Прегледот на паричните текови задолжително треба да се наведе од кои елементи се состои ратата;

ѓ) Во колоната бр. 6 „Отплата“, се внесува износот на главницата којашто е дел од соодветната рата;

е) Во колоната бр. 7 „Камата“, се внесува износот на каматата којашто е дел од соодветната рата, како и износот на интеркаларната камата;

ж) Во колоната бр. 8 „Други надоместоци“, се внесуваат сите други надоместоци, односно уплати коишто потрошувачот треба да ги изврши врз основа на договорот за потрошувачки кредит. Како други уплати се сметаат сите уплати коишто се директно поврзани со условите за користење на потрошувачкиот кредит, вклучувајќи ги и задолжителните дополнителни услуги, а коишто паѓаат на товар на потрошувачот и коишто влегуваат во пресметката на СВТ, како што се:

- провизијата за обработка на барањето за кредит;
- провизијата за одобрување на кредитот;
- провизијата за администрирање на кредитот (вонредно, испраќање извод и слично);
- провизијата за чување на инструментот за обезбедување (залог);
- провизии и надоместоци поврзани со користењето задолжителни дополнителни услуги поврзани со потрошувачкиот кредит;
- останати трошоци, провизии и надоместоци коишто се задолжителни и директно поврзани со одобрувањето на кредитот.

Во пресметката на СВТ не се вклучуваат:

- трошоците поврзани со неисполнување или ненавременно исполнување на обврските од договорот за потрошувачки кредит;

- трошоците, освен куповната цена, што ги плаќа потрошувачот при купувањето на стоката или користењето на услугата, без оглед на тоа дали плаќањето се врши во готовина или на кредит;

- трошоците за осигурување или гарантирање на кредитот коишто не претставуваат задолжителни дополнителни услуги (од нив не зависи одобрувањето на потрошувачкиот кредит);

- нотарски услуги;

- останати трошоци, коишто не се директно поврзани и со кои не е условено одобрувањето на кредитот.

Трошоците од ставот 2 од оваа потточка се јасно и одделно прикажани во договорот за потрошувачки кредит или во друг договор склучен со потрошувачот.

з) Во колоната бр. 9 „Состојба на кредитот“, се внесува остатокот од кредитот што треба да го врати потрошувачот, којшто се добива кога состојбата на кредитот од претходниот датум (претходен ред од колоната бр. 9) ќе се намали за износот на отплатениот дел од главницата (колона бр. 6) на конкретниот датум и ќе се зголеми за износот на исплатениот кредит (колона бр. 3) на конкретниот датум;

Сите износи во колоните од број 3 до број 9 се наведуваат со позитивен предзнак, без разлика дали станува збор за паричен прилив или одлив.

с) Во колоната бр. 10 „Паричен тек врз основа на обезбедувањето (депозит)“, се внесуваат паричните текови врз основа на паричниот депозит вложен од страна на потрошувачот, којшто се користи како обезбедување на потрошувачкиот кредит одобрен од банка или штедилница: уплата и исплата на депозитот, камата на депозитот, можни трошоци поврзани со паричниот депозит и слично. Приливите се внесуваат со позитивен предзнак, а одливите со негативен предзнак;

и) Во колоната бр. 11 „Опис“, се внесува краток опис на паричниот тек на конкретниот датум;

ј) Колоната бр. 12 „Нето паричен тек“, претставува разлика помеѓу збирот од паричните приливи врз основа на вратена главница (колона бр. 6), наплатена камата (колона бр. 7) и други уплати (колона бр. 8) и збирот од паричните одливи врз основа на исплатен кредит (колона бр. 3) и други исплати (колона бр. 4). Нето паричниот тек може да биде со позитивен или негативен предзнак, при што позитивниот предзнак претставува нето-прилив на средства за кредиторот, додека негативниот предзнак означува нето-одлив на средства од кредиторот на конкретниот датум;

к) Во колоната бр. 13 „Дисконтиран нето паричен тек“, се внесува износот на дисконтираниот нето паричен тек од колоната бр. 12. Дисконтирањето се врши со користење на СВТ, којашто се пресметува согласно со следнава формула:

$$NPT_k \left(1 + \frac{SVT}{100} \right)^{-\frac{d}{t}}, \text{ каде што}$$

NPT_k - нето паричен тек за датумот k (колона бр. 12);

SVT - стапка на вкупните трошоци, со која се врши дисконтирање на нето паричните текови, при што збирот на дисконтираните парични текови се изедначува со нула. СВТ се смета тогаш кога останатите елементи од формулата се познати, од договорот или на друг начин;

$\frac{d}{t}$ - претставува број на денови од датумот 0 до датумот k , изразен во години.

СВТ претставува апроксимативно решение на следнава формула:

$$\sum_k \left[NPT_k \left(1 + \frac{SVT}{100} \right)^{-\frac{d}{t}} \right] = 0$$

$\frac{d}{t}$ се добива како збир од следниве три компоненти:

- бројот на денови од нултиот датум до 31.12. во нултата година во однос на вкупниот број денови во годината на која Y припаѓа нултиот датум;
 - бројот на години од годината на нултиот датум до годината во која се наоѓа паричниот тек којшто се дисконтира (k), при што не се земаат предвид овие две години;
 - бројот на денови од 31.12. во претходната година ($k - 1$) до датумот на паричниот тек дат(k), во однос на бројот на денови во годината во која се наоѓа паричниот тек којшто се дисконтира (k), односно

$$\frac{d}{t} = \left[\frac{gggg(0)31.12 - \text{dat}(0)}{t(0)} \right] + [gggg(k) - gggg(0) - 1] + \left[\frac{\text{dat}(k) - gggg(k-1)31.12}{t(k)} \right]$$

при што,

$t_0 = 1 + gggg(0)31.12 - gggg(0)01.01$ - број на денови во нултата година (365/366);

$t_k = 1 + gggg(k)31.12 - gggg(k)01.01$ - број на денови во годината во која се наоѓа паричниот тек (365/366);

дат(0) е датумот на нултиот датум,
 дат(k) е датумот на паричниот тек што се дисконтира.

Кај потрошувачките кредити коишто се обезбедени со паричен депозит (кредити одобрени исклучиво од банки и штедилници), пресметаната СВТ дополнително се прилагодува за дисконтираните приливи и одливи врз основа на тој депозит, преку следнава формула:

$$SVT_{\text{прилаго}} \text{ dena} = SVT \times \frac{VDIK}{VDIK - VDTO}$$

при што,

ВДИК е вкупниот износ на дисконтираната исплата на кредитот, пресметан согласно со потточката л) од оваа точка; додека

ВДТО е вкупниот износ на дисконтираниот паричен тек на обезбедувањето пресметан согласно со потточката м) од оваа точка.

л) Во колоната бр. 14 „Дисконтирана исплата на кредитот“, се внесува дисконтираниот износ на исплатениот потрошувачки кредит за датумот k . Дисконтирањето се врши со користење на утврдената СВТ со помош на следнава формула:

$$DIK_k = \left[(IK_k) \left(1 + \frac{SVT}{100} \right)^{\frac{d}{t}} \right], \text{ каде што}$$

ДИК $_k$ - дисконтирана исплата на кредитот за датумот k ;

ИК $_k$ - исплата на кредитот за датумот k (колона бр. 3).

Вкупниот износ на дисконтираната исплата на кредитот (ВДИК) се добива како збир од сите поединечни дисконтирани исплати на кредитот (редот „Вкупно“ за колоната бр. 14)

$$VDIK = \sum_k DIK_k$$

м) Во колоната бр. 15 „Дисконтиран паричен тек на обезбедувањето“, се внесува дисконтираниот износ на паричниот тек врз основа на обезбедувањето (паричниот депозит вложен од потрошувачот одобрен исклучиво од банка или штедилница). Дисконтирањето се врши со користење на утврдената СВТ со помош на следнава формула:

$$DIO_k = \left[(TO_k) \left(1 + \frac{SVT}{100} \right)^{\frac{d}{t}} \right], \text{ каде што}$$

ДИО $_k$ - дисконтиран тек на обезбедувањето на датумот k ;

ТО $_k$ - паричен тек на обезбедувањето (паричниот депозит) за датумот k (колона бр. 10).

Вкупниот износ на дисконтираниот паричен тек на обезбедувањето (ВДТО) претставува збир на сите дисконтирани текови на обезбедувањето (редот „Вкупно“ за колоната бр. 15)

$$VDTO = \sum_k DIO_k$$

15. СВТ, СВТ прилагодена и помошните колони број 12, 13, 14 и 15 се задолжителен елемент на Прегледот на паричните текови.

По исклучок, помошните колони број 12, 13, 14 и 15 не треба да бидат содржани во Прегледот на паричните текови што се доставува до потрошувачот.

Кај рамковните потрошувачки кредити, кај кои за секое повлекување средства се склучува посебен договор за кредит со кој се договараат условите на кредитот, кредиторот изработува поединечен Преглед на паричните текови со искажување на СВТ.

Доколку потрошувачкиот кредит се одобрува во повеќе транши, провизиите за склучување на договорот за кредит или другите фиксни провизии коишто се однесуваат на целиот кредит, кредиторот треба да ги подели на одделните транши, пропорционално на нивниот износ и соодветно да ги вклучи овие провизии во пресметката на СВТ.

Доколку не е возможно да се пресмета СВТ (не е можно да се предвидат датумите и износите на паричните текови - на пример кај кредити врз основа на кредитни картички, пречекорувања и дозволени пречекорувања и слично), кредиторот е должен да го извести потрошувачот за сите видови трошоци што е должен да ги плати, вклучително и каматната стапка.

V. СООПШТУВАЊЕ ПРЕДДОГОВОРНИ ИНФОРМАЦИИ

16. Пред да склучи договор за потрошувачки кредит, кредиторот или кредитниот посредник е должен на потрошувачот да му даде формулар со предоговорни информации за понудените кредитни услови, во писмена форма или на друг траен медиум.

Формата и содржината на формуларот од оваа точка ја пропишува гувернерот со посебно упатство.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

17. Одредбите од оваа одлука не се применуваат на договорите за потрошувачки кредит коишто се склучени пред отпочнувањето со нејзината примена.

18. Со почнувањето на примената на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за методологијата за пресметување годишна стапка на вкупните трошоци („Службен весник на Република Македонија“ бр. 105/2007 и 42/2011).

19. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1.10.2011 година.

О.бр. 02-15/VII-1/2011
 30 јуни 2011 година
 Скопје

Гувернер и претседавач
 на Советот на Народната банка
 на Република Македонија,
 Димитар Богов, с.р.

Образец 1

Преглед на парични текови
за потребите на пресметката на СВТ

Кредитор _____

Адреса на кредиторот _____

Валута _____ Девизен курс _____

Вкупен износ на кредитот _____ фиксна за период од _____ до _____ СВТ (%) _____

променлива за период од _____ до _____ СВТ прилагодена (%) _____

Ред. бр.	Датум на паричен тек	Исплата на кредит	Други исплати	Рата	Отплата (главница)	Камата	Други надоместоци	Состојба на кредитот	Паричен тек врз основа на обезбедување (депозит)	Опис	Нето паричен тек	Дисконтиран нето паричен тек	Дисконтирана исплата на кредитот	Дисконтиран паричен тек на обезбедувањето (депозит)
1	2	3	4	5=6+7	6	7	8	9=3-6+ претходен ред од 9	10	11	12=(6+7+8)-(3+4)	13	14	15
0									Оваа колона ја пополнува само банка или штедилница					Оваа колона ја пополнува само банка или штедилница
1														
2														
3														
4														
5														
6														
...														
...														
...														
ВКУПНО														

Напомени: Искажаната СВТ (годишна стапка на вкупни трошоци) важи на датумот на изработка на овој преглед на парични текови.
Ратата ги вклучува износот на главницата, каматата, . . .

2199.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010) и член 28 став 4 од Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредит („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2011), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

О Д Л У К А**ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА БРОЈОТ И ВРЕДНОСТА НА СКЛУЧЕНИТЕ ДОГОВОРИ ЗА ПОТРОШУВАЧКИ КРЕДИТ И ЗА ДОГОВОРЕНАТА ГОДИШНА СТАПКА НА ВКУПНИТЕ ТРОШОЦИ****I. ОПШТИ ОДРЕДБИ**

1. Со оваа одлука се пропишува формата, содржината, начинот и роковите според кои банката е должна до Народната банка на Република Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) да доставува извештај за бројот и вредноста на склучените договори за потрошувачки кредит и за договорената годишна стапка на вкупните трошоци (СВТ).

II. ИЗВЕШТАЈ ЗА БРОЈОТ И ВРЕДНОСТА НА СКЛУЧЕНИТЕ ДОГОВОРИ ЗА ПОТРОШУВАЧКИ КРЕДИТ И ЗА ДОГОВОРЕНА ГОДИШНА СТАПКА НА ВКУПНИТЕ ТРОШОЦИ (СВТ)

2. Банката е должна до Народната банка да доставува Извештај за бројот и вредноста на склучените договори за потрошувачки кредит и за договорената годишна стапка на вкупните трошоци (образец 1) на полугодишна основа.

Образецот 1 е составен дел на оваа одлука.

3. При пополнувањето на Извештајот од точката 2 од оваа одлука се применуваат следниве правила:

а) Во колоните број 3 и 4 се наведуваат:

- просечните пондерирали годишни стапки на вкупните трошоци, за видовите кредити коишто се прикажани во колоната број 2 во редовите 1, 2, 3, 4 и 5, поделени според рочноста на кредитите, и

- просечните пондерирали договорени годишни каматни стапки за кредитите во редовите број 6 и 7, поделени според рочноста.

За потребите на пондерирањето на кредитите од редовите 1, 2, 3, 4 и 5 се користи почетно утврдената СВТ и износот на склучените договори за кредит во шестмесечниот период за кој се известува.

За потребите на пондерирањето за кредитите прикажани во редот 6 и 7, се користи договорената каматна стапка и износот на кредитите определени во склучените договори за издавање кредитни картички и договорите за дозволено пречекорување во шестмесечниот период за кој се известува.

Во колоната број 3 се наведуваат одобрените кредити со договорена рочност до 1 година, додека во колоната број 4 се наведуваат одобрените кредити со договорена рочност над 1 година.

б) Во колоната број 5 се наведува бројот на договорите за потрошувачки кредити, односно договорите за издавање кредитни картички и договорите за дозволено пречекорување коишто се склучени во шестмесечниот период за кој се известува.

в) Во колоната број 6 се наведуваат:

- вредноста на кредитите од редовите 1, 2, 3, 4 и 5, за периодот за кој се известува, и

- вредноста на склучените договори за кредит врз основа на издадени кредитни картички и договори за дозволено пречекорување од редовите 6 и 7 за периодот за кој се известува.

г) Во редот број I се наведува вкупниот број склучени договори во периодот за кој се известува.

д) Во редот број II се наведува вкупната вредност на склучените договори за периодот за кој се известува.

4. Рокот за доставување на Извештајот од точката 2 од оваа одлука е 60 дена по истекот на периодот за кој се известува.

5. Банката е должна да го изготви првиот извештај од точката 2 од оваа одлука со состојба на 31.12.2011 година и да го достави до Народната банка најдоцна во рокот утврден во точка 4 од оваа одлука.

III. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

6. Одредбите од оваа одлука што се однесуваат на банките, се применуваат и на штедилниците и филијалите на странски банки во Република Македонија.

7. Со почнувањето на примената на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за известување за бројот на склучени договори за кредит и за договорената годишна стапка на вкупни трошоци („Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/2011).

8. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1.10.2011 година.

О.бр. 02-15/VII-2/2011
30 јуни 2011 година
Скопје

Гувернер и претседавач
на Советот на Народната банка
на Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

Банка _____

Образец 1

Извештај за бројот и вредноста на склучени договори за потрошувачки кредити и договорената годишна стапка на вкупни трошоци (СВТ)
за _____ полугодие од _____ година

Р.б.	Вид на кредит*	Просечна пондерирана СВТ (во %, со две децимали)		Број на склучени договори	Вредност
		Краткорочни	Долгорочни		
1	2	3	4	5	6
1	Кредити за купување и реновирање станбен простор				
2	Кредити за купување и реновирање деловен простор				
3	Автомобилски кредити				
4	Потрошувачки кредити				
5	Други кредити				
		Просечна пондерирана договорена годишна каматна стапка (во %, со две децимали)		Број на издадени кредитни картички	Вредност на издадени кредитни картички
		Краткорочни	Долгорочни		
6	Кредити врз основа на издадени кредитни картички				
		Просечна пондерирана договорена годишна каматна стапка (во %, со две децимали)		Број на склучени договори за дозволено пречекорување	Вредност на склучени договори за дозволено пречекорување
		Краткорочни	Долгорочни		
7	Договори за дозволено пречекорување				
I	Вкупен број склучени договори во периодот				
II	Вкупна вредност на склучени договори во периодот				

Затемнетите полиња не се пополнуваат

* Видовите кредити се определени според Упатството за спроведување на Одлуката за содржината и начинот на функционирање на Кредитниот регистар, а во образецот се внесуваат кредитите коишто согласно со Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредит се сметаат за потрошувачки кредити

2200.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010) и член 27 став 3 од Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредит („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2011), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

О Д Л У К А
ЗА ДОСТАВУВАЊЕ СПИСОК НА КРЕДИТНИ
ПОСРЕДНИЦИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишува начинот и постапката според кои банката е должна до Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) да доставува список на кредитните посредници на кои им дала овластување за кредитен посредник.

II. СПИСОК НА КРЕДИТНИ ПОСРЕДНИЦИ

2. Банката е должна, најдоцна до 31 март во тековната година, до Народната банка да достави Список за кредитни посредници (образец КП), којшто е составен дел на оваа одлука.

Во Списокот за кредитни посредници, банката ги наведува сите кредитни посредници на кои им дала писмено овластување за посредување, заедно со податоци за видот и обемот на активностите на секој од кредитните посредници во текот на претходната календарска година.

3. На посебно барање на Народната банка, банката е должна да достави образец КП и за друг период различен од периодот од точка 2 став 1 од оваа одлука.

III. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

4. Одредбите од оваа одлука што се однесуваат на банките, се применуваат и на штедилниците и филијалите на странски банки во Република Македонија.

5. Со почнувањето на примената на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за доставување список на кредитни посредници („Службен весник на Република Македонија“ бр. 42/2011).

6. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1.10.2011 година.

О.бр. 02-15/VII-3/2011

30 јуни 2011 година

Скопје

Гувернер и претседавач
на Советот на Народната банка
на Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

2201.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010) и член 32 став 1 од Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 51/2011), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

О Д Л У К А**ЗА НАЧИНОТ И ПОСТАПКАТА НА ВРШЕЊЕ НАДЗОР НАД БАНКИТЕ И ШТЕДИЛНИЦИТЕ ВО ДОМЕНОТ НА ЗАШТИТАТА НА ПОТРОШУВАЧИТЕ ПРИ ДОГОВОРИ ЗА ПОТРОШУВАЧКИ КРЕДИТИ****I. ОПШТИ ОДРЕДБИ**

1. Со оваа одлука се пропишува начинот и постапката на вршење надзор над спроведувањето на Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити и прописите донесени врз основа на овој закон од страна на кредиторите над кои Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка) врши супервизија и надзор.

Во оваа одлука, под кредитори над кои Народната банка врши супервизија и надзор се подразбираат банките и штедилниците коишто имаат дозвола за основање и работење, издадена од гувернерот на Народната банка (во понатамошниот текст: кредитори).

II. НАЧИН И ПОСТАПКА НА ВРШЕЊЕ НАДЗОР

2. Народната банка врши надзор над кредиторите преку:
- непосредна теренска контрола и
- вонтеренско следење, со прибирање и анализи на извештаите и податоците коишто ги доставуваат кредиторите.

Начинот и постапката на вршење непосредна теренска контрола и вонтеренско следење на работењето на кредиторите се определени со Законот за банките и соодветните подзаконски акти.

3. Со надзорот од точка 2 од оваа одлука се утврдува и се оценува:

- усогласеноста на работењето на кредиторот со одредбите од Законот за заштита на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити и
- примената на прописите донесени врз основа на овој закон.

4. Народната банка може да спроведе и непосредна контрола на работењето на кредитните посредници на кредиторите.

5. Службата за внатрешна ревизија на кредиторот е должна најмалку еднаш годишно да врши ревизија на активностите на кредиторот со кредитните посредници и исполнувањето на договорите за кредитно посредување. Извештајот од извршената ревизија треба да содржи најмалку податоци за видот и обемот на активностите на секој од кредитните посредници во периодот опфатен со ревизијата.

Кредиторот е должен до Народната банка да ги достави извештаите од извршените ревизии од ставот 1 од оваа точка, во рок од 30 дена по извршената ревизија.

III. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

6. Одредбите на оваа одлука се применуваат и на филијалите на странски банки коишто работат во Република Македонија, согласно со Законот за банките.

7. Со почнувањето на примената на оваа одлука, престанува да важи Одлуката за начинот и постапката на вршење надзор над банките и штедилниците во доменот на заштитата на потрошувачите при договори за потрошувачки кредити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 105/2007 и 42/2011).

8. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе почне да се применува од 1.10.2011 година.

О.бр. 02-15/VII-4/2011
30 јуни 2011 година
Скопје

Гувернер и претседавач
на Советот на Народната банка
на Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

2202.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010) и член 71 став 8 и член 72 став 3 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/2007, 90/2009 и 67/2010), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

О Д Л У К А**ЗА ИЗМЕНА НА ОДЛУКАТА ЗА ЛИМИТИТЕ НА ИЗЛОЖЕНОСТА**

I. Во Одлуката за лимитите на изложеноста („Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/2008, 163/2008 и 43/2009), во главата III точка 18 потточка г), зборовите: „земјите-членки на Европската Унија, Швајцарија, Канада, Јапонија, Австралија, Норвешка и САД“, се заменуваат со зборовите: „други земји за кои е утврден кредитен рејтинг од најмалку БББ- (согласно со рејтингот на „Стандард и Пурс“) или Баа3 (согласно со рејтингот на „Мудис“)“.

II. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе се применува од 30.9.2011 година.

О.бр. 02-15/VII-5/2011
30 јуни 2011 година
Скопје

Гувернер и претседавач
на Советот на Народната банка
на Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

2203.

Врз основа на член 47 став 1 точка 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010) и член 68 став 1 и член 69 став 2 од Законот за банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/2007, 90/2009 и 67/2010), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

О Д Л У К А**ЗА ИЗМЕНА НА ОДЛУКАТА ЗА УПРАВУВАЊЕ СО КРЕДИТНИОТ РИЗИК**

I. Во Одлуката за управување со кредитниот ризик („Службен весник на Република Македонија“ бр. 17/2008 и 31/2009), се вршат следниве измени:

1. Во главата III.1. точка 12 потточка а), алинејата 1 се менува и гласи:

„- побарувања од Народната банка, Република Македонија и Европската централна банка и од владите и централните банки на други земји за кои е утврден кредитен рејтинг од најмалку БББ- (согласно со рејтингот на „Стандард и Пурс“) или Баа3 (согласно со рејтингот на „Мудис“)“.

2. Во главата III.2. точка 19, потточката б) се менува и гласи:

„б) Хартии од вредност на Република Македонија, Народната банка и Европската централна банка и на владите и централните банки на други земји за кои е утврден кредитен рејтинг од најмалку БББ- (согласно со рејтингот на „Стандард и Пурс“) или Баа3 (согласно со рејтингот на „Мудис“)“.

2206.

Врз основа на член 26 и член 47 став 1 алинеја 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

**О Д Л У К А
ЗА НАЧИНОТ И УСЛОВИТЕ ЗА ЗАМЕНА НА
КНИЖНИТЕ И КОВАНИТЕ ПАРИ ШТО
СТАНАЛЕ НЕПОГОДНИ ЗА ПРОМЕТ**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се утврдуваат критериумите за препознавање на книжните и кованиите пари што станале непогодни за промет (во понатамошниот текст: критериуми) и се утврдува постапката за нивна замена кај Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка).

2. Под книжни и ковани пари што станале непогодни за промет во смисла на оваа одлука се подразбираат книжните и кованиите пари коишто се излитени, оштетени и изработени со грешка.

3. Народната банка ги прима и ги заменува книжните и кованиите пари што станале непогодни за промет од банките основани во Република Македонија и филијалите на странските банки во Република Македонија (во понатамошниот текст: банки).

4. Банките се должни да ги достават книжните и кованиите пари што станале непогодни за промет до Народната банка.

II. ИЗЛИТЕНИ КНИЖНИ ПАРИ

5. За излитени се сметаат книжните пари коишто:

- со текот на употребата се дотраени, истенчени, испревиткани заради што станале меки и како такви се непогодни за промет.

- значително се избледени, извалкани, намален е квалитетот на хартијата и бојата заради што некои од нивните основни карактеристики (апоен, мотиви на банкнотата, елементи на заштита) се слабо видливи и банкнотите се несоодветни за понатамошна употреба.

III. ОШТЕТЕНИ КНИЖНИ ПАРИ

6. За оштетени се сметаат книжните пари:

- чијашто преостаната површина изнесува повеќе од 60% и имаат барем една неоштетена (видлива) нумеричка ознака (сериски број на банкнотата),

- коишто се поткинати и залепени со леплива лента,

- коишто се скинати на повеќе делови и залепени со леплива лента, а со споредбата на сериските броеви може да се утврди дека неспорно станува збор за иста банкнота,

- коишто се закинати повеќе од 5 мм,

- коишто имаат една или повеќе дупки,

- на кои е пишувано, цртано, коишто се нагризени, изгниени, избледени заради перење, исчадени, стуткани со повеќекратни набори,

- коишто се полиени со мастило, боја, маснотија, хемикалија,

- коишто се изгорени, а јагленосаниот дел е помалку од 40% од површината на банкнотата, и

- коишто се обоени со јака боја со која се врши хемиска заштита на банкнотите во транспорт, односно кога банкнотите се обојуваат при насилно отворање на пакување со банкноти.

IV. ИЗЛИТЕНИ И ОШТЕТЕНИ КОВАНИ ПАРИ

7. За излитени и оштетени ковани пари се сметаат парите коишто станале неупотребливи за натамошен промет под дејство на некоја надворешна сила, којашто предизвикала механичка деформација, нарушување на релјефот на монетата, или нејзините основни карактеристики се слабо видливи под дејство на хемиски оштетувања и се несоодветни за понатамошна употреба.

V. КНИЖНИ И КОВАНИ ПАРИ ИЗРАБОТЕНИ СО ГРЕШКА

8. За пари изработени со грешка се сметаат примероците од книжни и ковани пари коишто се изработени со одредени грешки и како такви се пуштени во промет.

VI. НАЧИН НА ЗАМЕНА НА ИЗЛИТЕНИТЕ И ОШТЕТЕНИТЕ КНИЖНИ И КОВАНИ ПАРИ

9. Банките се должни да вршат обработка на готовината, а книжните и кованиите пари што ги идентификувале како непогодни за промет при обработката и согласно со утврдените критериуми со оваа одлука, ги отстрануваат од прометот, ги пакуваат и ги доставуваат до Народната банка за замена.

10. Банките преку своите организациски делови примаат и вршат замена на книжни и ковани пари што станале непогодни за промет од физички и правни лица.

11. Банките не смеат повторно да ги пуштаат во промет книжните и кованиите пари што станале непогодни за промет и треба задолжително да ги достават до Народната банка.

12. Народната банка ги обработува книжните и кованиите пари што станале непогодни за промет и врши нивна замена.

13. Народната банка ја врши замената на книжните и кованиите пари што станале непогодни за промет доколку ги исполнуваат критериумите од точка 6 и 7 од оваа одлука.

14. Оштетените книжни пари коишто ќе се откријат во текот на обработката во Народната банка и чиј степен на оштетување е поголем од критериумите утврдени во точка 6 и 7 од оваа одлука се сметаат за кусок.

15. Банките, врз основа на записник изготвен од Народната банка, треба да го надоместат утврдениот кусок во рок од три работни дена од неговиот прием.

16. Народната банка ги заменува оштетените ковани пари од деловните банки, доколку е можно да се утврди дали се оригинални (имајќи ја предвид големината, тежината, бојата, видот на легурата, гравурата и другите знаци).

17. Народната банка врши замена на книжните и кованиите пари изработени со грешка во полн износ, откако тие ќе се достават од страна на банката.

VII. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

18. Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за начинот и условите за замена на книжните и кованиите пари што станале непогодни за промет („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/10 година).

19. Оваа одлука влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

О.бр. 02-15/VII-9/2011

30 јуни 2011 година
Скопје

Гувернер и претседавач

на Советот на Народната банка
на Република Македонија,
Димитар Богов, с.р.

2207.

Врз основа на член 30 и член 47 став 1 алинеја 6 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/2010), Советот на Народната банка на Република Македонија, донесе

**О Д Л У К А
ЗА НАЧИНОТ И ПОСТАПКАТА СО КОИ СЕ
ДОЗВОЛУВА РЕПРОДУКЦИЈА НА КНИЖНИ
И КОВАНИ ПАРИ**

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со оваа одлука се пропишуваат начинот и постапката со кои се дозволува репродукција на книжни и ковани пари коишто ги издава Народната банка на Република Македонија (во понатамошниот текст: Народната банка).

